

§ 1 Tillkännagivande om Prins Oscars födelse

I ett tillkännagivande som inkommit till riksdagen den 8 mars hade hovet meddelat följande:

Till riksdagen

H.K.H. Kronprinsessan Victoria har den 2 mars 2016 nedkommit med en son. Han kommer att få namnen Oscar Carl Olof. Han kommer att kallas Oscar.

Kungl. Slottet den 7 mars 2016

På nådigt uppdrag

Svante Lindqvist

Riksmarskalk, professor

§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2015/16:428

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:428 Skatter som stimulerar jobb och tillväxt av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 mars 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:430

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:430 Tillståndet i Sveriges ekonomi
av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 15 mars 2016.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 mars 2016

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2015/16:439

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:439 Förändring i jaktförordningen
av Jonas Jacobsson Gjörtler (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 april 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 8 mars 2016

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2015/16:455

Till riksdagen

Interpellation 2015/16:455 En ny myndighet för jakt och viltförvaltning
av Sten Bergheden (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 5 april 2016.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 8 mars 2016

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2015/16:85 till civilutskottet

2015/16:95 till konstitutionsutskottet

2015/16:97 till socialutskottet

2015/16:107 och 108 till skatteutskottet

2015/16:125 till civilutskottet

2015/16:126 till försvarsutskottet

EU-dokument

KOM(2016) 50 till justitieutskottet

KOM(2016) 113 till justitieutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 2 maj*.

§ 4 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets utlåtande

2015/16:FiU19 Grönbok om finansiella tjänster till privatpersoner och mindre företag

Justitieutskottets betänkande

2015/16:JuU23 Unga lagöverträdare

§ 5 Grundskolan

Grundskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU12

Grundskolan

föredrogs.

Anf. 1 LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera UbU12, motionsbetänkande om grundskolan. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Skolverkets förslag till stadiindelad timplan och förstärkning i olika ämnen är en god grund för ett brett förankrat förslag till förändrad timplan. Tillkännagivandet från Alliansen och SD är därför ett slag i luften, då mer matematik är en av de saker som diskuteras i förslag till förändrad timplan. Att genom motion och tillkännagivande rycka ut just matematiken snarare än att se den som del i en helhet menar vi däremot är felaktigt, och mot detta reserverade vi oss.

För övrigt kan man verkligen fundera över det kloka i att antalet svensk-, historie- och hemkunskapstimmar i timplanen ska vara föremål för nationell politisk förhandling.

Fru talman! Sverige behöver en långsiktig skolpolitik som höjer kunskapsresultaten. Det kräver tidiga insatser, ett attraktivt läraryrke och en jämlik skola.

Jag noterar att flyktingdebatten har tonat ned något och nu lämnat utrymme att diskutera bland annat skolpolitik. Men jag vill verkligen understryka att när flyktingdebatten lämnar plats för annat beror det inte på att flyktingkrisen i Syrien har nått en lösning, långt därifrån. Fortfarande flyr miljoner människor för sina och sina barns liv. Det är en pågående internationell flyktingkatastrof. Men det akuta mottagandet i Sverige har minskat.

En del av dem som flyr kommer att få bygga en ny framtid i Sverige, och i det är utbildning helt avgörande för såväl gammal som ung. De barn som anländer före eller i anslutning till skolstart kommer att ha möjlighet att lära sig svenska, gå ut grundskolan med vidare behörighet och kunna vara delaktiga i sitt nya hemland på alla sätt.

Det finns en reservation i betänkandet om att ta bort modersmålsundervisningen. Därför vill jag betona att modersmålet är en nyckel till positiv språkutveckling. Skolverket skriver: "Modersmålet har stor betydelse för barns språk, identitets-, personlighets- och tankeutveckling. Ett välutvecklat modersmål ger bra förutsättningar att lära sig svenska, andra språk och andra ämnen. Elever som läser sitt modersmål har generellt bättre betyg i alla skolans ämnen. I Skolverkets rapport *Med annat modersmål* från 2008 ges flera olika exempel på hur en språk- och kunskapsutvecklande skola fungerar som bäst för flerspråkiga elever. Skolledningens förhållningssätt är viktigt och att skolan har en språkpolicy. Det är även bra om alla lärare arbetar språkutvecklande."

Fru talman! Det är helt klart så att grundskolebetänkandet för en utomstående kan tyckas vara ett förhållandevis tunt betänkande med tanke på politikområdets aktualitet. En del förslag har landat i budgeten och några behandlas förenklat. Men framför allt är många initiativ redan tagna av regeringen, och ett pågående arbete finns på flera områden.

Jag tänker på timplanen, skolans styrning i bred bemärkelse genom Skolkommissionens arbete, grundskoleutredningen, nationell digitaliseringsstrategi, lärarlönelyft, digitaliserade nationella prov och central rättning, samverkansprogram i utsatta områden, översyn av fritidshemmens del i läroplanen, Lärarlyftet II med bland annat inriktning på specialpedagogik, lovskola och läxhjälp.

Fru talman! Förutom detta nu nämnda tar jag mig friheten att säga att vi i närtid behöver en översyn av karriärtjänstutformningen för att skapa karriärvägar för lärare med en likvärdig struktur. Skolledarens roll måste både uppmärksammas och uppvärderas. Hur ska annars verksamheten leddas om?

Dessutom menar jag att det är dags att forskningen inom lärarutbildningsfältet ges betydligt större utrymme. För att lärare ska kunna bedriva praktisknära forskning som kommer grundskolans undervisning till del krävs ökade forskningsresurser till området. Kanske en egen fakultet, som Skolforskningsinstitutet föreslår?

Fru talman! Det är ingen som har missat att Sverige tappar i kunskapsresultat. Bilden är tydlig. Vi behöver inte ytterligare understryka den negativa utvecklingen och den utmaning den innebär. Senast i går gästades

utskottet av en tysk parlamentarikerdelegation som frågade vilken analys vi gör och vilka åtgärder vi vidtar. Det var en liten nått fråga, för övrigt.

Minskad attraktivitet i läraryrket, bristande likvärdighet, otydlig styrning och otydligt ansvarsutkrävande är några av OECD-rapportens slutsatser. Det gäller att landa rätt i analysen för att vidta de åtgärder som kan ge verkligt resultat.

Fru talman! Skolkommissionen arbetar just nu för fullt med att leverera sitt delbetänkande, vilket jag ser mycket fram emot – inte för att jag tror att de kommer att bekräfta allt som jag och Socialdemokraterna tidigare har framfört utan för att de gör ett gediget och seriöst arbete utan att bläddra i någon partibok. I stället läser de OECD-rekommendationer, tar del av forskning och väger av delarna gentemot helheten. De flesta aktörer inom skolan finns med och för på så sätt in sina perspektiv.

Jag tror faktiskt att Skolkommissionen kommer att kunna bidra till den avgörande kursändring som krävs för att vända resultaten i den svenska skolan, öka likvärdigheten och göra läraryrket mer attraktivt.

Fru talman! Proffsen ska vara proffs, blev en benämning under valrörelsen från socialdemokratiskt håll, med relevans för många områden där new public management och styrning uppifrån har tagit över, många gånger på bekostnad av den enskilde medarbetarens kreativitet och professionalism. Civilminister Ardalan Shekarabi har aviserat en tillitsreform för att utveckla den statliga styrningen. Målet är att styrningen i större utsträckning ska kännetecknas av tillit och förtroende.

På skolans område har ett resultat blivit nationell samling, som nu pågår tillsammans med parterna på skolområdet. Där förs en dialog om förslag som syftar till att bland annat förbättra lärarnas arbetsmiljö och minska den administrativa bördan. Det är ett viktigt initiativ för att förslag på området ska ha förankring bland skolans aktörer. Det handlar till exempel om kompetensutveckling, lärarutbildning, minskad administration, lärarassistenter och skolledarens förutsättningar. Vart och ett av förslagen har som tydlig uppgift att göra läraryrket mer attraktivt.

En annan viktig insats för läraryrkets status är regeringens lärarlönelyft på 3 miljarder kronor årligen. Det är ett unikt grepp, men situationen med skriande lärarbrist är tyvärr också unik. Lönefrågan är en del för att få fler, betydligt fler, att söka sig till världens viktigaste yrke, så att skolan får den kompetens som krävs till samtliga årskurser och samtliga ämnen, med höjd kunskapsnivå som mål.

Fru talman! Om skolans huvudmän med entusiasm ska ta sig an uppgiften, och om landets alla elever ska tro på sin egen förmåga, tror jag att politiken måste ge tydliga förutsättningar och göra det långsiktigt. Vi borde vara överens om att det krävs bättre kunskapsresultat, att en jämlik skola bidrar till just detta och att lärarnas insatser och skolans ledning är vägen fram.

Att vara överens i stora drag ger förutsättningar för långsiktighet. Det är sannolikt politikens viktigaste bidrag för att vi ska lyckas vända kunskapsresultaten i den svenska skolan. Lärarutbildning, betygssystem, skolvalskriterier och nationell kompetensutveckling är några angelägna områden som inte bör ändras alltför ofta utan goda skäl.

Att vara överens är inte slutet på en skoldebatt, tvärtom. Jag tror att politik utvecklas när meningsmotsättningar möts, under förutsättning att viljan också finns.

Fru talman! Fritidshemmen är en skolform som under alltför många år hamnat utanför skolans radar. I stället för ökade resurser har utvecklingen gått mot större barngrupper, minskad personaltäthet och dessutom en förkortad lärarutbildning.

På väg mot en fritidshemsverksamhet för alla barn, i nära samverkan med de övriga skolformerna och med en stor respekt för fritidslärares profession har regeringen hunnit göra ett antal förändringar, som att begära förtydligande av läroplanen gällande fritidshemmen, att inkludera fritidslärare i lärarlönelyftet på 3 miljarder och att i år anslå 250 miljoner kronor och från och med 2017 500 miljoner kronor ytterligare till verksamheten på årsbasis.

När Moderaterna satsar en femtiondel av detta och påstår sig vilja satsa på fritis blir det i sanning retorik snarare än praktik. För en sak är helt säker; utan mer resurser kommer inte kvaliteten på fritidshemmen att öka. Det kostar att öka personaltätheten. Det kostar att minska barngrupperna, vilket i sin tur är ett absolut måste för att barnen ska bli sedda och känna den trygghet som ska präglade den samlade skoldagen. Satsningarna ger tydliga signaler om en förändrad syn på fritis.

Fru talman! En elevgrupp som förtjänar uppmärksamhet är elever med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. De klarar skolan – med rätt stöd. De studerar och utvecklar sina förmågor under förutsättning att professionen har rätt kompetens och möter eleverna på rätt nivå utifrån deras förutsättningar.

En del av Lärarlyftet II, som fortsätter, kommer att ge många lärare en möjlighet till kompetensutveckling. Den omfattande satsningen på specialpedagogik kommer också att spela roll.

Fru talman! I sportsammanhang sägs en hel del av prestationen sitta i inställningen, i den mentala styrkan. Jag tror att även politiken måste bidra till en balanserad bild av skolan, till stora och till positiva förväntningar på dem som verkar i den. Det är dags att lyfta alla dem som i sin tur ska lyfta kunskapsresultaten. Det är elever, och det är lärare i alla kategorier, skolledare och all övrig personal som ger eleverna en samlad skoldag med de bästa förutsättningarna varje dag.
(Applåder)

Anf. 2 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M):

Fru talman! Svensk skola står inför många utmaningar. Alltför många lämnar grundskolan utan tillräckliga kunskaper för att söka sig vidare till gymnasiet. Det är en oroväckande utveckling för såväl den enskilda individen som samhället i stort.

Om Sverige ska vara ett starkt samhälle som håller ihop och konkurrerar med kunskap måste alla, oavsett varifrån de kommer, ges förutsättningar att växa. Därför måste vi fortsätta att investera i sådant som ser till att våra barn och elever lär sig mer i den svenska skolan.

Fritidshemmen har länge hamnat i skymundan i den skolpolitiska debatten – jag är glad att min kollega nyligen nämnde detta. Det är synd att det är så här, för fritidshemmen i Sverige är en outnyttjad resurs som på flera sätt skulle kunna komplettera lärandet i skolan. När lärandet ges både plats och förutsättningar att ske i den dagliga verksamheten och i leken ges också fritidspedagogerna möjlighet att ta vid, förstärka och utveckla sådant som skett i inlärningsmiljön tidigare under dagen. Med de möjligheter som

fritidshemmen i sin bästa förutsättning kan erbjuda är de en tillgång som vi måste använda oss av för barnens bästa.

Men tyvärr har fritidshemmen alltför länge hanterats som en budgetregulator ute hos huvudmännen. Det är därför inte konstigt att barngrupperna på fritidshemmen har ökat dramatiskt under de senaste åren. Givet denna utveckling är det inte heller så konstigt att fritidshemmen inte har kunnat leva upp till de intentioner som finns i läroplanen. Därför har vi moderater velat tydliggöra fritidshemmens betydelse och roll i elevernas kunskapsutveckling genom att ge fritidshemmen en alldeles egen läroplan. Att de får en alldeles egen läroplan tror vi är en viktig del i att höja fritidshemmens betydelse och status och att tydligare sätta fokus på det lärande som sker där.

Fru talman! För att våra barn och elever ska lära sig mer måste vi också investera i mer tid mellan lärarna och eleverna. Varje minut som en elev kan få med en yrkesskicklig lärare kan betyda skillnaden mellan att nå målen och att inte göra det.

Samtidigt vet vi att matematik är ett ämne där kunskaperna ofta brister. Därför är vi moderater oerhört glada över att regeringen nu fullföljer Alliansens reformer och ser till att eleverna i årskurs 4–6 får mer tid tillsammans med sina mattelärare. Detta, tillsammans med kompetensutvecklingssatsningen Matematiklyftet, har goda förutsättningar att se till att våra elever får mer och bättre matematikkunskaper att ta med sig till högstadiet.

Däremot ställer vi i Alliansen oss undrande till att regeringen trots ett tillkännagivande under 2015 och nu 2016 inte vill fortsätta utbyggnaden av matten, så att även högstadieelever får mer matematikundervisning. En majoritet i Sveriges riksdag är mycket tydlig med att detta måste göras. Trots detta fortsätter regeringen att förhåla och fördröja. De pengar som fanns i förra årets budget och som var avsatta för detta ändamål togs bort. Det är en prioritering som saknar logik och som sviker Sveriges högstadieelever.

Fru talman! Jag har arbetat som lärare sedan början av 90-talet. Jag har stått i ett klassrum och upplevt glädjen i att arbeta tillsammans med en underbar och krävande klass. Jag har upplevt frustrationen i att inte räcka till, lyckan att se en elevs ögon när den knäcker koden och sorgen över kollegor som meddelar att de slutar för att de inte längre orkar och för att de har tappat gnistan. Många är de eftermiddagar då jag gått ut till bilen på parkeringen med ett glatt leende då jag tänkt tillbaka på arbetsdagen. Men det finns också tillfällen då det känns oerhört tungt.

Läraryrket är mångfasetterat och otroligt rikt. Även om lönen är viktig var det i alla fall inte den som gjorde att jag valde att bli lärare. Det var känslan av att vara en del i en ung människas liv och färd mot framtiden. Det handlar om tillfredsställelsen av att lyckas bidra till en liten bit av kunskaps pusslet. Men få saker är så jobbiga som att känna att man saknar förutsättningar för att lyckas med sitt uppdrag.

Tyvärr finns det alldeles för många exempel på att lärare känner att de inte får tiden att räcka till trots långa arbetsdagar. De minuter som lärarna varje dag lägger på saker som att rapportera in närvaro, kopiera papper och att vara rastvakt summeras, enligt Skolverket, till upp över två timmar varje dag. Det är två timmar som lärarna varje dag i stället skulle kunna lägga på att förbereda, genomföra och efterarbeta undervisningen. Tiden

skulle också kunna läggas på den så viktiga och avgörande kompetensutvecklingen.

Moderaterna vill därför satsa 200 miljoner kronor per år på att införa lärarassistenter i skolan. Deras uppdrag ska vara att assistera och avlasta lärarna, så att lärarna kan lägga mer tid och kraft på sitt huvudsakliga uppdrag: undervisningen. Minskad administration är målet. Centralt rättade prov är ytterligare ett förslag.

Fru talman! Läraren är för många barn och elever kanske en av de viktigaste personerna i livet, förutom föräldrarna. Det är läraren som ser till att barnen i tidig ålder lär sig läsa och räkna. Läraren är den som med hjälp av sin expertis väcker elevernas intresse för hur världen hänger ihop och fungerar. Därför är läraren så central och viktig i många elevers liv. Därför måste också vi här i kammaren göra allt för att lärarna ska få rätt förutsättningar för att kunna vara de som rustar våra barn med kunskaper för livet. För att det ska bli verklighet måste läraryrkets status höjas.

Det arbetet inledde alliansregeringen bland annat med karriärtjänstreformen. Målet var att fler än var femte lärare med pedagogisk högskoleexamen skulle få möjlighet till en förstelärartjänst. Vår ambition var inte bara att belöna yrkesskickliga lärare. Nej, ambitionen är också att göra lärarna mer aktiva i skolutvecklingen. Genom att knyta specifika utvecklingsuppdrag till förstelärartjänsten vill vi skapa mervärde för skolan i allmänhet och eleverna och lärarna i synnerhet.

Fru talman! Moderaternas besked till Skolsverige är att vi fortsätter att investera i skolan. Skickliga lärare ska ha bra betalt. Vi vill fortsätta att bygga ut karriärtjänsterna och utöka antalet förstelärare i utanförskapsområden, men inte bara det. För att locka de bästa lärarna dit där vi har de största behoven vill vi också höja lönen, så att en förstelärare i ett utanförskapsområde får ett lönepåslag om 10 000 kronor i månaden.

Parallellt med att vi fortsätter att bygga ut karriärtjänsterna har vi moderater gett Sveriges lärare besked om att de riktade lönehöjningar som nu görs ska fortsätta gälla. Höjningen av lärarlönerna med 3 miljarder ska ligga kvar.

Fru talman! Moderaterna vill ge fritidshemmen bättre förutsättningar så att de kan få en mer framträdande roll i elevernas lärande i skolan. Moderaterna vill också utöka undervisningstiden i matematik så att fler elever får mer tid tillsammans med sina lärare. Vi vill införa lärarassistenter, så att lärarna kan lägga mer tid på undervisning, och centralt rättade prov. Och vi vill utöka karriärmöjligheterna. Det gör vi dels genom att vi ställer oss bakom lärarlönesatsningen på 3 miljarder, dels genom att fortsätta bygga ut karriärtjänstreformen.

Det sistnämnda innebär, jämfört med regeringens förslag, en ambitionshöjning när det gäller att utöka och förbättra lärarnas karriärvägar.

Sverige ska vara ett land som även i framtiden konkurrerar med kunskap. Då måste vi höja ambitionen för svensk skola och se till att fler elever lämnar grundskolan med goda kunskaper. Det kräver en politik som fokuserar på att stärka lärandet i skolan och som gör konkret skillnad i klassrummet.

Jag yrkar bifall till reservationerna 5 och 8.

(Applåder)

Anf. 3 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Tack, Camilla Waltersson Grönvall, för stående ovationer och beröm när vi har genomfört en tremiljarderssatsning på lärarna! Det var ganska mycket kritik som riktades mot regeringen från många olika kanter, så det känns fint att det ändå finns någonting som kan ge en långsiktighet.

Jag vill verkligen uppriktigt tacka för ett resonerande anförande och en ton som gjorde att jag lyssnade under precis hela tiden. Jag funderade över vad de stora skillnaderna egentligen består i. Man kan välja mellan att förstå skillnaderna eller att försöka söka det som det finns en likhet i.

Låt mig börja med det som handlar om fritis. Jag tror inte att jag skiljer mig på någon punkt i analysen av hur viktiga fritidshemmen är. Jag hade ju också med detta i mitt anförande. Men jag förvånas över slutsatsen att fritidshemmen ska ha en egen läroplan snarare än resurser. I dag är det upp till 20 barn per personal, och det är knappast fråga om vare sig lokaler eller verksamhet som röner den uppmärksamhet och får det beröm som till exempel förskolan får. Man skulle önska att förskolan var själva role model för att komma till ett lika attraktivt fritidshem.

Jag vill fråga Camilla Waltersson Grönvall hur tankarna går när det gäller att kunna öka lärprocesserna och det pedagogiska arbetet i fritis med befintliga resurser. Jag har svårt att se det, och man kan göra många analyser. Jag skulle vilja påstå att detta är på en sådan låg nivå att det är alldeles nödvändigt att öka resurserna.

Jag ska passa på att ta upp en sak till. Det gäller timplanediskussionen, som också förvånar mig mycket. Camilla Waltersson Grönvall, jag och flera andra i den här kammaren deltar i diskussioner om en samlad timplan. Det handlar inte om fördelade medel och specifikt matematik, men är det verkligen en klok idé att via motion och tillkännagivande ta ett ämne i taget i kammaren och bestämma vilka som ska ha fler timmar? Ska det vara 25, 105 eller 102? Är det inte klokt att sätta sig ned och sansat och lugnt ta en helhetsdiskussion?

Anf. 4 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Jag vill inleda med att göra en jämförelse just med förskolan, som är en egen skolform och också har en egen läroplan. Jag tänker på alla de pedagoger som vittnar om hur betydelsefullt detta är, vilken insats man har gjort och vilken skjuts det gav förskolan att få en egen läroplan och naturligtvis också den reviderade. Jag har träffat många fritidspedagoger under de besök och resor jag har gjort som samtliga vittnar om betydelsen av att just få en egen läroplan för att förtydliga deras uppdrag och deras läruppdrag.

Samtidigt är jag också övertygad om att vi måste tillföra resurser. Därför nämnde jag att vi har använt detta som en budgetregulator alldeles för länge ute i kommunerna, och det kan vi inte fortsätta att göra. Snarare måste det förstärkas med resurser.

När det gäller matematiken konstaterar jag att den budget som vann riksdagens majoritet i december 2014 innehöll satsningar på matematik i årskurs 7–9. Som Lena Hallengren säkert känner till satsade alliansregeringen 2013 på mer matematik i årskurs 1–3. Nu fullföljer regeringen vår matematiksatsning i årskurs 4–6. Men vi såg också, utifrån de internationella jämförelser vi har, hur lite matematik vi har. Utifrån detta och våra

sjunkande matematikresultat såg vi att det var brådskande att få till mer matematikundervisning också i årskurs 7–9.

Jag konstaterar att regeringen som en aktiv åtgärd prioriterade bort dessa timmar och dessa pengar i sin vårandringsbudget för ett år sedan. Det var en tydlig signal från regeringen. Pengarna fanns. De var prioriterade. Detta kunde man ha valt att fullfölja.

Anf. 5 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag återkommer till att det är klokt att ta timplanen i ett sammanhang. Jag sa också i mitt anförande att man kan fundera över det kloka i att rent politiskt ha förhandlingar om en timplan. Jag tror att det egentligen förvånar rätt många.

Jämförelsen med förskolan är viktig att göra. Men resurserna där ser helt annorlunda ut, och därför måste man landa i mer resurser. Detta är egentligen inte någon budgetdebatt. Men när vi återkommer till summor vill jag säga att om man förstärker med 250 och därefter 500 miljoner är det rätt mycket pengar som saknas i både Moderaternas och en hel del av Alliansens budget.

Jag ska beröra ytterligare en sak. Det handlar om förstelärare. Jag undrar hur Camilla Waltersson Grönvall ser på att försöka hitta ett sammanhållet system när det gäller karriärtjänsterna. Dilemmat är att lite för många kommuner såg förstelärartjänsterna, kanske med all rätt, utifrån hur den dåvarande skolministern skickade ut pengarna, nämligen som ett sätt att ge ett lönepåslag där var det inte nödvändigt att knyta utvecklingsinsatser till detta.

Om vi ska ha ett sammanhållet karriärutvecklingssystem, vilket jag är positivt inställd till, måste vi börja bygga det på rätt sätt. Vi ska inte ha 3 miljarder som sätts utifrån kriterier från parterna och sedan förstelärartjänster som ser helt olika ut i olika kommuner. En del skolledare sitter i dag och har redan fått pengarna fördelade till lärare som inte alls jobbar med utvecklingsinsatser.

Frågan är: Har vi nationellt en idé om hur vi ska skapa tydliga utvecklingsvägar? Då bör vi också ha synpunkter på hur själva förstelärarsystemet används.

Det sista jag vill säga gäller lärarassistenter. Det är klokt att bland annat förtydliga och ge stöd till lärarna för att minska deras administrativa uppdrag, vilket bland andra statsministern har klargjort för ett tag sedan.

Däremot vill jag säga att 2 miljarder i en lågstadiesatsning kan användas till bland annat lärarassistenter. Ganska få har gjort det. Jag tror att det finns ett behov av att i högre grad tydliggöra vad en lärarassistent gör än att enstaka partier har uppfattningar om det. Jag tror att vi behöver ta ett helhetsgrepp om innehållet.

Anf. 6 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! När det gäller förstelärartjänsterna tror jag att det är viktigt – det är också min erfarenhet från de kommuner som har kommit långt med karriärtjänstreformerna – att man knyter ett skolutvecklingsuppdrag till dem. Jag konstaterar såklart också att en del huvudmän lämnar en del övrigt att önska hur reformen har implementerats.

Jag är dock helt övertygad om att vi om 20 år ska kunna titta tillbaka och konstatera att rätt använd var detta en av de reformer som satte absolut bäst och mest fart på utvecklingen i Sveriges skola.

Jag tror ändå att det var viktigt och bra att skolorna tilläts utforma karriärtjänstreformerna efter de behov som fanns lokalt. Vi behöver inte besöka många skolor eller många kommuner för att se att behoven är väldigt olika. Därför tror jag också att det har varit viktigt att man har kunnat utforma tjänsterna på lite olika sätt.

När det gäller lärarassistenter konstaterar jag att efter alla diskussioner och alla framföranden från olika organisationer, inte minst våra lärarfackförbund, har det varit tyst från regeringens sida när det handlar om att backa upp lärarassistenter och förslaget om det. Jag konstaterar att Moderaterna är det enda parti som hittills har lagt fram förslaget. Det är väl jättebra om Lena Hallengren drar slutsatsen att regeringen behöver påpeka att man kan använda pengarna när det gäller lågstadiesatsningen till just detta, för det verkar inte någon ha uppmärksammat.

Över huvud taget kan vi konstatera att Lågstadielyftet – eller Lågstadielöftet, som jag tror att ni valde att kalla det även om det i princip var exakt detsamma som Alliansen hade föreslagit från början – inte är någon reform som har gått speciellt bra för er. Det är bra om man kan rulla ut mer av de pengarna, och varför då inte till lärarassistenter?

Anf. 7 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Fru talman! Jag ska börja med att säga att Sverigedemokraterna ställer oss bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande yrkar vi bifall bara till reservation 4 och 8.

Fru talman! Där uppe på läktaren sitter orsaken till att jag började engagera mig i skolpolitik. Jag har nämligen jobbat som lärare i 15 år, och jag kände att från insidan, som lärare, kan jag inte påverka på något sätt. Men som politiker kunde jag påverka stort.

Min äldsta dotter är här i riksdagen på praktik. Hon jobbar här i tre dagar för att se hur det fungerar. Jag känner verkligen att när vi står och diskuterar detta i dag, fru talman, är det just hennes utbildning vi kommer att tala om. Det är grundskolan – den hon går i i dag, och den hon kommer att gå i i ett antal år.

Skolkommissionen har varit en riktigt bra grund för det som de tidigare två talarna har talat om, fru talman: att gemensamt komma överens om vad det är vi behöver göra med den svenska skolan så att vi inte så fort det sker ett regeringsskifte håller på och hoppar fram och tillbaka inom skolpolitiken.

Jag är glad över de kommande förslagen. Skolkommissionen har bara gett en hint om vad som ska läggas ut. Sverigedemokraterna tänker inte som parti framföra dessa åsikter tidigare än Skolkommissionen är beredd att göra. Vi avvaktar för att se det exakta resultatet, men många av lösningarna tangerar exakt de saker jag som lärare i min analys har kommit fram till är problemen och lösningarna i den svenska skolan.

Fru talman! Elevernas resultat rasar i PISA-undersökningar och även i andra undersökningar. Vad är det som har gått fel? Jag tänkte ta upp några saker som mina kollegor ännu inte har snuddat vid. Många saker är vi överens om, men det finns en del saker som man inte har tagit upp. Det kanske beror på att det är jobbiga problem.

Låt mig göra det lite enkelt i dag. Sverige lider i dag av lärarbrist och rektorsbrist. Framtiden ser inte speciellt ljus ut. Hur löser vi då detta problem? Låt oss titta utanför lampans sken, inte bara titta innanför den krets där det finns belysning i dag. Antalet lärare är kanske inte det största problemet. Låt oss titta på länder som ligger mycket över Sverige i OECD-rankningen. Där har de gjort en helt annan analys. De har kommit fram till att kvaliteten på lektionen och kvaliteten på läraren har mycket större betydelse än hur många barn som vistas i klassrummet.

Låt oss tänka oss att vi översätter detta till något annat. Har elever blivit så otroligt dåliga på 20 år, eller finns det en annan orsak? Jag dristar mig till att fråga följande. Låt oss betrakta eleverna som råvaror och se lärarna som kockar; vem lagar bäst mat, en bra kock eller en dålig kock? Detta har vi ännu inte diskuterat. Jag hoppas vi vågar sätta fingret på var problemet sitter.

Sverigedemokraterna tror att nyckeln till grunden för en bra lärare och rektor ligger i utbildningen. OECD har varit mycket tydligt i vad man tycker om de svenska utbildningarna. Man vill lägga ned många skolor och många utbildningar. Detta, fru talman, bör alla partier beakta och faktiskt våga titta på.

Nyckeln till en bra utbildning för eleverna ligger alltså i en bra rektor och en bra lärare. Vi vill alla att fler ska söka sig till yrket, och vi vill öka attraktionen. Låt oss börja med att titta på hur vi vinner tillbaka de 30 000 lärare som finns i näringslivet. Efter 15 år i fikaummet vet jag vad mina lärarkollegor har gnällt om, och det är några av de punkter jag tänkte ta upp här.

En punkt är arbetsmiljön. Extremt många lärare i dag flyr sina yrken på grund av att arbetsmiljön är totalt oregerlig. Eleverna uppför sig hur som helst i skolan. Det finns exempel på mycket bra skolor i Sverige. Jag bor inte alltför långt ifrån Gripsholmsskolan i Mariefred där man verkligen har lyckats, men där använder man sig av en finsk modell. Man har en bättre struktur där eleverna ställer upp sig på morgonen och hälsar på läraren innan de går in i klassrummet. De står upp och väntar tills läraren har godkänt att de sätter sig ned. Det är vanliga, enkla rutiner för att komma tillbaka till det som har fungerat i den svenska skolan.

Om det finns elever i klassrummet som inte klarar av klassen är kanske jourskolor lösningen. Det handlar inte om de gamla Obs-klasserna som kanske någon här inne associerar till utan om en jourkola för de elever som har svårigheter på olika områden och på så sätt kan få det stöd och den hjälp som behövs.

En jourkola kan även definieras som en jourklass. Det kan handla om att eleven inte går jämnt med en viss lärarindivid och på så sätt inte kan hantera utbildningen. Där kan en jourklass hjälpa till. Sedan kan eleven gå tillbaka till den ordinarie klassen i ett annat läge.

Fru talman! Karriärmöjligheter har alla talat om här inne. Jag tycker att vi ska titta på alla yrken, det vill säga rektorer, förskollärare, fritidspersonal och lärare. Alla bör ha möjlighet till karriär, annars flyr man yrket. Det kan inte vara så att man ska fastna i en lönesättning där det skiljer 4 000 kronor i lön mellan den som nyligen har börjat och den som har jobbat i 40 år. Det är för lite.

Med detta måste också andra saker följa, bland annat mentorskap på riktigt. Med pengar följer ansvar. Jag har hört att flera partier har uppmärksammat att det måste finnas en riktig karriärmöjlighet. Den riktiga karriärmöjligheten presenterade Sverigedemokraterna redan i juni 2015, även kallad Shanghai-modellen. Den ger möjlighet att på flera nivåer utvecklas, att gå gratis vidare i utbildningen – men det kostar blod, svett och tårar.

Ett parti har precis föreslagit lärarassistenter och säger att ingen annan vill diskutera frågan. Jag vill vara tydlig med att Sverigedemokraterna väckte en motion 2014 som handlade just om omkringpersonalen och administrativ hjälp till lärarkollegorna. Det här är återigen ett förslag som Sverigedemokraterna har lagt fram och som andra partier har nappat på, vilket är trevligt.

Fru talman! När vi talar om att återanställa personal handlar det om att återanställa all den personal som kommunerna har sagt upp sedan kommunaliseringen. Sedan kommunaliseringen infördes finns färre vaktmästare, kuratorer, skolläkare, skolsköterskor, det vill säga all den personal som kan hjälpa eleverna med saker som lärarna inte borde ha hand om. Personalen ska finnas till för eleverna vid svårare tillfällen, och då avlastas läraryrket enormt mycket.

Vi har många gånger här i kammaren, men ännu inte i dag, talat om digitaliseringen. Sverigedemokraterna tycker att digitalisering är en möjlighet. Jag skulle vilja säkerställa att alla lärare som går en utbildning i Sverige får en likvärdig utbildning. De kan tre fyra gånger per år tenta av en nationell tenta för alla lärarhögskolor. Om jag läser till exempel en matte- och NO-läroplan ska kvaliteten på utbildningen vara densamma oavsett lärarhögskola. Här har vi nog gett lärarhögskolorna alldeles för stort utrymme. Vi måste strama till genom att säkerställa så att rektorn vet att den personal som anställs från Södertörns eller Umeå lärarhögskola är exakt lika duktig och att betygen är jämförbara. Om allt detta digitaliseras och nationella prov rättas av andra enheter än den enhet jag läser på har mycket säkerställts.

Sverigedemokraterna har även tittat på frågan om ett statligt övertagande med till exempel en statligt tillsatt rektor, till exempel som academy schools i England. Vi är mycket positiva till att skolor som har underpresterat under många år i det här läget bör se över om staten kan gå in och ta hand om undervisningen. Vi kan inte låta skolor år efter år underprestera och skicka ut flera omgångar av dessa elever.

Fru talman! Sverigedemokraterna avser att komma tillbaka till frågan om modersmålsundervisning, men i dagsläget kan det inte vara en prioriterad fråga att ha modersmålsundervisning. Det finns alldeles för många viktigare frågor i dagsläget.

Mina kollegor har redan pratat om mer matematik. Det är viktigt. Men något som vi har missat är de sårbara eleverna. Återigen har vi glömt bort de högpresterande eleverna. Det är elever som också faller i resultat. De senaste tio åren har högpresterande elever minskat från 5 procent till 1 procent. Detta är mycket oroväckande. När ska den svenska skolan börja satsa på barn som vill lära sig? Jag vet hur mycket tid och energi jag har lagt på de barn som inte vill vara i klassrummet, som gör allt de kan för att störa andra elever. Jag skulle vilja att Sverige börjar satsa på de elever som

vill. Där finns mycket stora chanser. Se bland annat på de nyanlända flickorna. De högpriesterar enormt mycket. Här finns en grupp som vi mycket väl kan satsa på och som verkligen vill lära sig.

Vi har pratat om fritidshem, gruppstorlek, läroplaner och personaltätthet. Allt detta ställer sig Sverigedemokraterna bakom. Det är otroligt viktiga områden.

Fru talman! Den sista punkten gäller karriärtjänster. Vi har tittat på förstelärarsystemet och 3 000-kronorssatsningen som Socialdemokraterna har gjort.

Jag förstår att tanken att satsa resurser på lärarsystemet är lovvärd. Sverigedemokraterna har presenterat Shanghaimodellen. Den är billigare och ger bättre möjligheter. Där finns sex nivåer för lärarna att själva utifrån ambition sikta in sig på en nivå.

Anf. 8 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Jag begärde inte replik för att Sverigedemokraterna säger nej till 3 miljarder till höjda lärarlöner, även om jag tror att många lärare skulle vilja att jag frågar varför man kan vara för lärare men rösta emot satsningar på lärarlöner.

Jag begärde inte replik för att utveckla tanken om att skolan i dag inte satsar på barn som vill lära sig eller det underliggande resonemanget om att det inte finns många lärare i landet som håller måttet enligt Stefan Jakobsson.

Jag begärde i stället replik på det som egentligen bara fick en liten, liten mening från Stefan Jakobsson. Det var detta med att modersmålsundervisning inte är så prioriterat. Vi vet att vi har väldigt många nyanlända, i ett land som historiskt sett har haft många som har invandrat av olika orsaker. Det finns tydligt forskningsstöd för just det jag sa i mitt anförande, nämligen att känslan att man behärskar sitt eget modersmål till hundra procent gör att man har en bas att bygga vidare på – för ett nytt språk, men också för att lära sig andra språk.

I stället för att så lättvindigt vifta bort detta och konstatera att det inte är så viktigt tror jag att det vore klokt att faktiskt titta på all den forskning som existerar och försöka sätta det i ett svenskt perspektiv och en svensk kontext. Det är nämligen många gånger väldigt lockande att göra olika besök och tänka ”Gud vad bra, det där gör vi hemma!”. Men vi har ju också en historia, en tradition och en kultur. Vår lärarutbildning ser ut på ett visst sätt, och vi har vissa elevgrupper och målgrupper. På många sätt tycker jag att vi ligger långt fram just när det gäller att ge nyanlända – elever med ett annat modersmål – en god start.

Jag vill alltså egentligen ifrågasätta hur det är möjligt att man, när vi ser det stora mottagandet och ser hur många som har kommit hit tidigare som behöver klara skolan, så lättvindigt säger: Modersmålsundervisning är inte så viktigt. Hur ska de kunna gå ut med godkända betyg med ett sådant resonemang?

Anf. 9 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Lena Hallengren ställer en fråga som jag avser att besvara i slutet av min replik. Först ska jag dock titta på vad som blev fel med förstelärarsystemet. Vad blev fel med 3 000-kronorssatsningen? Jo, man

gav mandatet till rektorn, fru talman – rektorn som kanske inte alls var i närheten av personalen, beroende på hur stor skolenheten var.

I de mindre skolenheter Sverigedemokraterna förespråkar har rektorn god kontakt med arbetslaget och vet vem det är som är berättigad till förstelärlönen, fru talman. Problemet i dag är att det i stora skolenheter kanske är fel person som har fått de här pengarna i sin ficka. Det innebär att man när man sitter i möten mellan lärare ganska snabbt kommer överens om att ”Du har 5 000 kronor mer, så du kan ju göra jobbet”. Det har skapat en osämja i arbetslaget.

Jag förstår att intentionen var god, men jag tycker att Sverigedemokraternas Shanghaisatsning är bättre. Där är läraren själv, efter egen ambition, inte beroende av en rektor som ska sätta lönen. I stället blir faktiskt läraren på riktigt, precis som i näringslivet, höjd av en anledning – därför att man själv har läst in och pluggat till detta. Man har tagit till sig kunskaperna och är beredd att ta det ansvar det också innebär att kliva högre upp.

När det gäller modersmål ber jag Lena Hallengren att lyssna noga på mitt anförande i efterhand och hörsamma att jag säger att Sverigedemokraterna återkommer i frågan. Vi avser att inom en snar framtid hålla en presskonferens om just denna fråga och om hur vi kan använda dessa medel på ett effektivare och bättre sätt. Jag får alltså faktiskt hänvisa frågan till presskonferensen för att inte förekomma mig själv.

Anf. 10 LENA HALLENGREN (S) replik:

Fru talman! Annars kan Stefan Jakobsson passa på att ge i alla fall *ett* argument så att vi kan begripa varför modersmålsundervisningen ska läggas ned. Man kan nämligen inte lägga ned den för att sedan lite långsamt starta upp den. Ni skriver också i era motioner att man i stället ska satsa på svenskundervisning för de elever som behöver det, Stefan Jakobsson. Jag förstår inte motsättningen, det vill säga varför man ska göra ett val där emellan.

Låt mig också passa på att ta tillfället i akt i det här replikskiftet och verkligen korrigera en bild jag tycker att det är väldigt beklagligt om fler delar när det gäller satsningarna på både förstelärare och 3 miljarder. De 3 miljarderna har förhandlats fram av parterna, precis som en löneförhandling går till. Det är ju inte så att varje enskild lärare förhandlar om sin lön från grunden. Ytterligare kriterier har nu tillförts för att man ska kunna få en extra lönesatsning.

När det gäller förstelärarna blev det i det tidigare replikskiftet med Camilla Waltersson Grönvall ganska tydligt att det inte handlar om godtycke. Det kanske finns anledning att justera de modellerna. Det handlar inte om att rektorn ska gilla eller inte gilla, men jag tycker att vi ska justera kriterierna för förstelärarsystemet. Jag tycker att det är viktigt att man känner att man vet på vilka premisser pengarna delas ut, och jag tycker att det är väldigt klokt av alla de kommuner som har valt att göra tjänsterna sökbara. Då är det ganska uppenbart att läraren inte bara får en lönesatsning utan söker en tjänst som har ett utvecklingsuppdrag, vilket innebär ett merarbete. Vill man åta sig det arbetet, tycker att det är stimulerande och har kompetens att göra det kan man också få en sådan tjänst.

Jag tycker alltså att det i grunden är en felaktig beskrivning att påstå att det är något som är lättvindigt. Däremot är det alltid svårt att diskutera vem som ska ha lönesatsning och vem som inte ska ha det, men jag tror att

det blir väldigt svårt att visa att man kan utvecklas i yrket om inga skillnader finns. Det är ju ingen som har förespråkat det.

Om det finns några sekunder för Stefan Jakobsson att utveckla detta med mindre skolenheter undrar jag om det finns någon tanke om att alla de skolenheter som är för stora ska – inte vet jag – läggas ned. Ska det byggas nya, små? Det är inget fel med att det finns en mindre skolenhet, men rent praktiskt undrar jag lite grann hur det där går till eller om det mest är någonting att säga från riksdagens talarstol.

Anf. 11 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ska nämna några saker, och jag kan väl börja med den nedläggning av byaskolor som pågår i dag i nästan varenda kommun.

Det är en väldigt enkel lösning för tjänstemän att föreslå att man lägger ned byaskolorna. Om vi nu har så stor tillströmning till det svenska skolsystemet – jag tror att det var 71 000 elever som kom förra året – kan vi vara uppmärksamma på att bussar faktiskt kan gå åt andra hållet, fru talman. Kan vi se till att byaskolor i dag överlever i stället för att läggas ned, och kan vi forsla barn från innerstaden ut till byaskolorna, tror jag att vi har en lösning. Vi ska inte lägga ned det svenska skolsystemet; vi ska snarare se till att det överlever.

När vi talar om de 60 000 lärare som kommer att få en ökad lön är vi allihop här inne positiva till en ökad lön. Men jag tror inte att någon lärare blir bättre för att det kommer 3 000 mer i kassan, utan jag tror faktiskt på ett system där lärarna själva får söka detta. De 60 000 lärare som kommer att få den här löneökningen är nämligen i princip alla lärare som har lärarleg, fru talman. Detta tycker jag är fel. Jag tycker att det är bättre att det sker en differentiering av detta.

Jag återkommer till den sista frågan. Lena Hallengren ville att jag skulle berätta någonting om vad vi anser. Ja, jag ska försöka ge en liten teaser utan att gå för långt. Jag var på en föreläsning för några månader sedan med en forskare som heter Carl B Hamilton – eller, förlåt, Carl Hamilton heter han. Det var en felsägning som kanske var freudiansk! Han sa en väldigt enkel sak: Man kan inte läsa svenska i historia utan att läsa historia, och man kan inte läsa kemi utan att läsa kemisvenska. När man går in i varje område läser man samma ämne hela tiden. Här tror vi att hans digitala lösning kanske är en möjlighet för eleverna att läsa ämnen och språk samtidigt och inte separera dessa två saker, vilket sker i dag.

Vi har också stora problem ute på byaskolorna, som har bussar. Barnen där har svårt att samåka på ett vettigt sätt, vilket innebär att man tyvärr många gånger lägger modersmålsundervisning på skoltid. Det får man egentligen inte göra, fru talman.

Anf. 12 JABAR AMIN (MP):

Fru talman! Alla vi som representerar de politiska partierna i Sveriges riksdag vill föra den svenska skolan framåt. Det är någonting att bygga på.

Skillnaden mellan oss är många gånger att vi vill prioritera olika och att vi använder oss av olika strategier för att utveckla den svenska skolan. För oss i Miljöpartiet är skolan till för att lära för framtidens arbetsliv men också för att bidra till elevernas utveckling som individer. Skolan är även till för att värna och utveckla de värden vi ser som centrala: respektfulla relationer, jämställdhet, demokrati, hållbarhet med mera.

Fru talman! För oss i Miljöpartiet är skolan till för att värna varje elevs rätt att lära, utvecklas och lyckas. För oss är skolan till för att utjämna de sociala skillnaderna så att även barn till de sämst ställda får den bästa skolgången. För oss ska skolan drivas av passion för utbildningsuppdraget och inte i vinstsyfte. För oss ska skolan på ett tidigt stadium ge det stöd varje barn behöver utifrån de förutsättningar hen har. För oss är det otroligt viktigt med ett fungerande och högkvalitativt fritidshem. För oss i Miljöpartiet är det väldigt viktigt att skolan bidrar även till att utveckla och stimulera elevernas modersmål. Listan kan göras betydligt längre, fru talman.

Ett sätt att utveckla skolan är att höja läraryrkets attraktivitet så att fler vill bli lärare. Att höja lärarlöner är ett sätt att öka läraryrkets attraktionskraft.

Den övertygelsen har lett den rödgröna regeringen till att anslå stora belopp för att stimulera höjningen av lärarlöner. Men den insikten har inte alla partier haft, och det är synd.

För några år sedan, just här i talarstolen, frågade jag den moderate statsministern om han var beredd att gå in med statliga medel för att stimulera höjda lärarlöner. Hans svar var tydligt och kort: Det är inte statens ansvar att bidra till att höja lärarlönerna. Det är arbetsmarknadens parter ansvar.

För bara fyra fem månader sedan lade Moderaterna fram en budget här i riksdagen. Den inkluderade även skolans verksamhet. I den budgeten fanns det inte en enda krona till höjda lärarlöner. Bland kommentarerna från i förrgår, då Moderaterna gjorde en U-sväng och ställde sig på regeringens sida i frågan om lärarlöner, finns en talande kommentar från Lärarförbundets första vice ordförande. Hon säger: Vi har länge krävt att Moderaterna ska ställa sig bakom lärarlönesatsningen.

Med tanke på hur Moderaterna tidigare har ställt sig till höjda lärarlöner är veckans besked och det besked som lämnades i dag här från talarstolen mycket välkommet, att Moderaterna ställer sig bakom regeringens satsning på 3 miljarder årligen på höjda lärarlöner. Det är mycket trevligt när kritiken från det största oppositionspartiet handlar om att regeringen ska göra just det den gör fast lite snabbare och lite mer. Den sortens kritik välkomnar vi självfallet.

Fru talman! För att utveckla den svenska skolan behövs flera åtgärder, och det samtidigt. Den vision som vi har är att höja kunskapsresultaten, att göra skolan jämlik och likvärdig och att höja läraryrkets attraktivitet. Dessa tre områden utgör utgångspunkten för regeringens politik. Till vart och ett av dessa fokusområden kopplar vi ett flertal åtgärder, och för dessa anslår vi stora belopp. Bara i år satsar vi flera miljarder.

För att höja kunskapsresultaten är det oerhört viktigt att varje elev får det stöd hen behöver, och det på ett så tidigt stadium som möjligt. För att åstadkomma detta vill vi bland annat ha fler anställda i de tidigare åren. Regeringen har också aviserat fortbildningsinsatser för att stärka den specialpedagogiska kompetensen hos lärare.

För att öka jämlikheten i den svenska skolan har Skolverket fått mandat att sluta avtal med huvudmän om att påskynda skolutveckling på enskilda skolor. Och vi satsar på de som är allra viktigast, på de elever som inte har med sig allt gratis hemifrån.

Det är viktigt med fritidshem, skolbibliotek och elevhälsa.

Det är också möjligt att söka statsbidrag för att få de bästa lärarna att söka sig till skolor med låga studieresultat.

Fru talman! För att öka läraryrkets attraktivitet har vi redan aviserat många åtgärder:

1. att höja lärarlönerna
2. att minska lärarnas administrativa börda, bland annat genom att anställa fler och genom att flytta många administrativa uppgifter till andra personalkategorier
3. att förbättra arbetsmiljön
4. att bidra till mer kompetensutveckling.

Det är genom sådana insatser som vi kan bidra till att öka läraryrkets attraktivitet.

Fru talman! En av de frågor som berörs i detta betänkande är ett tillkännagivande från de borgerliga partierna med stöd av Sverigedemokraterna om utökade matematiktimmar för årskurserna 7–9. Att enbart bygga ut matematikundervisningen och lagstifta om detta är varken seriöst eller genomtänkt. Vi tycker att skolans timplan förtjänar att behandlas på ett mer samlat och seriöst sätt, inte minst eftersom regeringen har ett pågående arbete kring detta.

För att markera mot Alliansens och Sverigedemokraternas ogenomtänkta förslag har vi en reservation i betänkandet, men för tids vinnande yrkar vi bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 13 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Det var en ovanligt sansad och lugn Jabar Amin som höll sitt anförande i dag. Det var väldigt trivsamt att lyssna till.

Jag hör Jabar Amin citera tidigare statsminister Fredrik Reinfeldt och konstaterar att han rycker ut citatet helt ur dess sammanhang. Det Fredrik Reinfeldt sa var ju helt korrekt. Det är inte staten som ansvarar för lärarnas löner.

Vi kan konstatera att de kommunala huvudmännen inte har tagit de ansvar som de har behövt göra. Fredrik Reinfeldts svar till Jabar Amin var helt lösryckt ur sitt sammanhang, men det är faktiskt inte statens ansvar. Däremot såg alliansregeringen precis det bekymret. Därför tog också vi ett ansvar genom karriärtjänstreformen, så att vi tydligt bröt lärarnas negativa löneutveckling 2011–2012.

Nu är min fråga till Jabar Amin varför ni har en lägre ambitionsnivå. De 3 miljarderna är bra, absolut. Vi moderater är vana vid att ta ansvar, och det kommer vi att fortsätta göra. Därför har vårt besked till Skolsverige varit så tydligt: Vi tar ett fortsatt ansvar för de 3 miljarderna. Men vi har en högre ambitionsnivå när det gäller lönerna för våra lärare. Vi satsar också på fler förstelärartjänster, och vi gör det där Sverige sticker ut som ett land som inte använder de yrkesskickligaste lärarna, där vi har de största utmaningarna. Vi satsar 10 000 kronor just för de tjänsterna.

Min fråga till Jabar Amin är: Varför ser inte regeringen de behoven? Varför satsar man inte på fler förstelärare och, framför allt, på fler förstelärare i utanförskapsområden där vi behöver ge barnen det absolut bästa stödet?

Anf. 14 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! När jag ställde frågan till före detta statsministern här i talarstolen var det apropå att vi ville bidra med mer medel i vår budget för att höja lärarlönerna. Det ville inte den dåvarande regeringen. I stället genomförde man karriärtjänstreformen men med betydligt mindre medel. Då ansåg Moderaterna att det inte var statens ansvar att anslå medel för att stimulera höjda lärarlöner, vilket helt riktigt är arbetsmarknadens parter ansvar. Men staten har också ett ansvar.

Inte heller i budgeten som Moderaterna lade fram för fem månader sedan anslog man en enda krona. Nu svänger Moderaterna. I förrgår talade man om att man nu går med på dessa medel, och det är glädjande.

Man kan inte gömma sig bakom olika fraser, att det inte var så, att det inte var meningen och så vidare. Faktum är att Moderaterna inte ville bidra med statliga medel till generella lärarlönehöjningar.

Det är lite komiskt att man frågar varför regeringen inte har en högre ambitionsnivå. Vi satsar ju faktiskt 3,2 miljarder mer än vad ni ville göra. 3,2 miljarder mer är att ha högre ambitioner.

Anf. 15 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik:

Fru talman! Karriärtjänsterna var just en statlig satsning. Jag begriper inte hur svårt det kan vara att förstå.

Samverkan för bästa skola är ett av de få skepp regeringen har sjösatt för att ta ansvar. Det är dock frivilligt. Skolor som har misslyckats och har haft dåliga resultat under många år är inte skyldiga att ta del av denna satsning. På vilket sätt är det bra, Jabar Amin? Hur ska det vara möjligt för skolor att faktiskt svika elever genom att kunna tacka nej till detta? Det är ju en frivillig satsning som man inte behöver säga ja till. Jag vill få ett svar på det.

När det gäller att bryta ut ett ämne är det ingen större skillnad mot satsningen som finns i årets budget på årskurs 4–6. Vad är den stora skillnaden som gör vår satsning ogenomtänkt? Varför kan inte Sveriges regering ge ett besked om mer matematik i årskurs 7–9?

I internationella jämförelser är det tydligt att vi ligger lägre. Det kan Jabar Amin inte förneka. Vi ligger lägre i undervisning, och vi har stora bekymmer med att höja våra resultat i matte. Varför motsätta sig detta? Varför prioriterade regeringen bort de pengar som fanns i förra årets budget?

Anf. 16 JABAR AMIN (MP) replik:

Fru talman! Låt oss hålla oss till fakta. Den rödgröna regeringen satsar 3,2 miljarder kronor mer än vad Moderaterna gör. Det är fakta.

Karriärreformen omfattade endast en liten del av lärarkåren. Det är viktigt att hela lärarkåren får bättre förutsättningar och bättre löner, och det åstadkommer vi med dessa 3 miljarder årligen. Skillnaden mellan regeringens och Alliansens förslag är att vi både vill förbättra för dem som arbetar ännu hårdare i skolan och höja alla lärarlöner generellt. Det ville inte Alliansen.

När det gäller matematiktimmar pågår det ett arbete på departementet, och vi tycker att man borde vänta på det. Vi lanserar nu fler matematiktimmar för mellanstadiet, och man borde avvakta det arbete som pågår på departementet innan man går vidare till högstadiet. Det är mitt svar.

Faktum är att ambitionsnivån hos Moderaterna och övriga allianspartier är betydligt lägre, flera miljarder lägre, än regeringens. Jag är glad att vi satsar så stort på skolan.

Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Vid 1962 års riksdag fattades beslutet om den nya svenska grundskolan. 120 år efter folkskolans tillkomst togs nästa steg för att skapa en skola för alla.

En fråga som väckte mycket debatt i samhället under 1900-talets första hälft var den om hur frågan skulle vara organiserad. Till stor del rörde det sig om en krock mellan en äldre och en nyare syn på utbildning. Den äldre stod framför allt läroverken för. Disciplin och klassisk bildning betonades. I 2000-talets Sverige skulle det kallas Jan Björklund-politik.

Nya idéer inom pedagogiken kom tillsammans med den allmänna samhällsutvecklingen att innebära stora förändringar. När nazism och fascism breddade ut sig över Europa stod det alltmer klart att en viktig uppgift för skolan var att säkerställa att eleverna förstod värdet av demokrati.

År 1950 beslutade riksdagen om nio års skolplikt. På grund av den oenighet som fanns om skolan bestämde man sig för att inte övergå till något nytt direkt. I stället hade man en försöksverksamhet med enhetsskola, vilket man kallade den skolform som skulle ersätta folkskolor och övriga skolformer som motsvarade den nuvarande grundskolan.

Problemet var att det fanns olika åsikter om till exempel vilken typ av kunskap som skulle läras ut i skolan.

Kunde det fungera att alla fick samma skolgång, att vi hade en likvärdig skola oavsett social bakgrund, oavsett hur duktig man var i skolan och oavsett om man planerade att studera vidare eller inte?

År 1962 infördes som sagt grundskolan. Efter ett antal år såg vi resultatet. Ja, det går att bygga upp en likvärdig skola. Ja, det går att kompensera för elevernas olika bakgrund. Ja, det fungerar oavsett om eleverna vill studera vidare eller inte. Det går att göra detta så länge man har den åsikten inom politiken.

Grundskolan ska vara en gemensam grundutbildning för alla elever oavsett social ställning, funktionsnedsättning, religion, härkomst och kön och oavsett var i landet man bor.

I grundskolan ska elever med olika bakgrund kunna samlas för att tillägna sig grundläggande kunskaper och färdigheter, introduceras i ett vetenskapligt förhållningssätt och få en bred och grundläggande allmänbildning.

En gemensam grundskola innebär en kompromiss mellan samhällsklasser, partier och livsåskådningar. Att alla elever ska kunna gå i en gemensam skola trots familjernas olika sociala ställning och sociala värderingar bygger på en bred överenskommelse i samhället om att gynna alla elevers kunskapsutveckling.

När den svenska grundskolan byggdes fanns det bred politisk enighet om detta, men på senare år har enigheten utmanats. Införandet av fristående skolor, det fria skolvalet och kommunaliseringen av skolan är exempel på sådant som har bidragit till att elever med olika bakgrund i allt mindre utsträckning möts i en gemensam skola för alla. Det förstärker den segregation och de skillnader som redan finns i samhället.

Vänsterpartiet anser att den främsta valfriheten inte består i ett val av skola som innebär möjligheten att välja bort mötet med elever från annan bakgrund. Den främsta valfriheten består i stället i de ökade möjligheterna till olika livsval som elever med en gemensam grundutbildning kan få efter genomgången utbildning.

I betänkandet har Vänsterpartiet två reservationer, och jag yrkar bifall till reservation 7, punkt 4.

Jag ska dock börja med den reservation vi har tillsammans med S och MP, även om jag inte tänker yrka bifall till den.

Att Sverige behöver en långsiktig skolpolitik har jag nog hört alla politiska partier säga i talarstolen. Då är det anmärkningsvärt att partier som ganska nyligen suttit vid regeringsmakten inte håller på rutinerna att invänta resultatet av utredningar och pågående arbeten innan detaljerade motioner väcks. Tyvärr finns det en majoritet för detta i utskottet, så det ser ut att gå igenom. Vänsterpartiet tycker dock att vi ska invänta det arbete med timplanen som pågår innan vi förändrar något.

Vänsterpartiets egen reservation handlar om fritidshemmen. Vi i Vänsterpartiet är mycket glada över tidigare överenskommelse med regeringen om en satsning på fritidshemmen. Det är en satsning som betyder mycket för en verksamhet och personal som tyvärr ofta glöms bort när vi talar om skolverksamhet.

Precis som Lena Hallengren nämnde tidigare skulle man vilja att den svenska förskolan blev en modell som vi kan applicera på fritidshemmen när vi pratar om barngruppsstorlekar och sådant.

Den svenska förskolan har för stora barngrupper, men nu finns åtminstone ett arbete där regeringen föreslår riktmärken för personaltäthet och barngruppsstorlekar. Det gör man inte för fritidshemmen, och Vänsterpartiet har därför reserverat sig i denna fråga. Vi anser att riktmärken för personaltäthet och barngruppsstorlekar behövs även för fritidshemmen.

När det handlar om modersmålsundervisning och övrigt som Sverigedemokraterna har tagit upp är det intressant. I princip all forskning, det vill säga det som Sverigedemokraterna sällan tittar på, visar att elever som går på modersmålsundervisning uppnår målen i skolans övriga ämnen i betydligt högre omfattning än de elever som inte får tillgång till sådan undervisning.

Jag besökte Finland för ungefär två veckor sedan med talmannen, Urban Ahlin. Där fick vi beröm av den finska regeringen och i princip alla partier tack vare att vi har kommit så pass långt när det handlar om modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmål. Det betyder inte att det inte finns mer att göra, men det är ganska talande när ett land som ofta lyfts upp som den stora skolnationen berömmar Sverige för att ha kommit betydligt längre i dessa frågor. Det är något för vissa partier att fundera över.

När det handlar om byskolorna, som togs upp, tycker jag att det är intressant att Sverigedemokraterna pratar om att rädda byskolorna genom de nyanlända elever som har kommit. Men med deras politik skulle de nyanlända barnen inte existera här. Då blir det svårt att bussa dem till byskolorna, som Stefan Jakobsson sa.

Jag vill kommentera frågan om karriärtjänster och förstelärare. Det är en fråga där jag menar att man från politikens sida delvis har splittrat lärarkåren. Att se till att satsa på lönerna för alla lärare i hela landet är väldigt

bra och något som Vänsterpartiet har ställt sig bakom. Men i ärlighetens namn tror jag att det ligger något i vad Lena säger, att man måste utvärdera och se ifall det har fungerat bra med karriärtjänsterna och förstelärarreformen.

Det jag ser ute i landet är en mer splittrad lärarkår, och det sista den behöver är just mer splittring. Det lärarkåren behöver är det motsatta. Det de behöver är att tillsammans vara med och utveckla skolans verksamhet. Det blir kanske svårare ifall en lärare tjänar 15 000 mer än en annan lärare i skolan. Det kan låta extremt att säga så, men i ett land där lönespridningen i dag är mindre än i andra länder är de summor vi pratar om ganska stora. Vi har sett hur splittring har skett inom andra yrken, så det är något att fundera över.

I övrigt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Anf. 18 ANNIKA ECLUND (KD):

Fru talman! När den senaste PISA-undersökningen kom och Skolverket skulle sammanfatta orsakerna till kunskapstappet visade sig det sig att den största orsaken var att eleverna lämnats alltför mycket åt sitt eget lärande. Detta går faktiskt att göra något åt.

Svenska elever måste få fler lärarledda lektioner. Lektionernas antal har minskat i svensk grundskola sedan 1990-talet. OECD har konstaterat att svenska elever i åldern nio till elva har drygt 50 färre undervisningstimmar per år jämfört med genomsnittet för motsvarande åldersgrupper i EU-länder. I åldern tolv till fjorton år är siffran 30 undervisningstimmar färre.

Skolverkets granskning visar också att många huvudmän inte ens följer upp att eleverna verkligen får den undervisningstid som timplanen garanterar dem. Men det räcker inte med att rita till några minuter på ett schema. Det löser inga problem. Vi behöver ställa krav på och inse vikten av att läraren åter får inta klassrummet och vara den som leder undervisningen.

Fru talman! En annan mycket angelägen fråga att titta närmare på är hur grundskolans timplan kan göras bättre. Varje elev ska under sin tid i grundskolan ha en garanterad undervisningstid på 6 785 timmar.

När Skolinspektionen kontrollerade 722 grundskolor kunde 220 skolor inte visa att de erbjöd tillräckligt antal undervisningstimmar till sina elever. Som det är nu kan en elev som flyttar från en skola till en annan gå miste om exempelvis ett stort antal historietimmar för att skolledningen på den skolan dit eleven flyttat lagt upp undervisningen på ett annat sätt fördelat över hela grundskoletiden.

Jag välkomnar nu de samtal som vi inom Alliansen har med regeringen om en årskursindelad timplan och som bygger på den utredning som alliansregeringen tillsatte.

Fru talman! Den pågående flyktingkrisen ställer vårt samhälle inför stora utmaningar. Det gäller socialtjänsten, arbetsmarknaden och inte minst skolan. Enligt Migrationsverkets statistik kom 71 000 barn till Sverige förra året. I många kommuner är situationen hårt ansträngd.

För Kristdemokraterna är det en prioriterad fråga att långsiktigt erbjuda ett bra bemötande till människor och barn i behov av skydd. När nöden är som störst behöver vår hjälp vara som bäst. Det kommer att krävas reformer för förbättrad integration, där utbildning spelar en helt avgörande roll.

I den migrationspolitiska överenskommelse som Kristdemokraterna och övriga allianspartier slöt med regeringen finns viktiga förslag som berör skolan. Bland annat ska nyanlända med lärarkompetens kunna undervisa elever som talar samma språk. Pensionerade lärare och lärarstudenter bör kunna vara en resurs i undervisningen.

Men det kommer att krävas mer, både på lång och kort sikt. På många håll råder akut lärarbrist. Vi vill skapa snabbare vägar in i läraryrket med kompletterande utbildning för personer som har examen i ett relevant ämne eller yrkeskunskap.

För att nyanlända ska kunna nå kunskapsmålen föreslår vi Kristdemokrater en kompetenssatsning för att utbilda 3 000 lärare i svenska som andraspråk. Vi behöver också fler speciallärare. Vi kristdemokrater vill genomföra ett speciallärarlyft för att motverka bristen på speciallärare. Vi satsar 800 miljoner kronor per år under 2016–2019, vilket skulle ge 6 000 fler speciallärare. Dessa satsningar är fullt finansierade i vår egen budget.

I det akuta läge som råder är rekryteringsutmaningarna så stora att man vid brist på behöriga tillfälligt bör tillåta anställning av personer med tillräcklig ämneskompetens, med betoning på tillfällig lagstiftning. Det bör också tillfälligt införas en möjlighet att examinera gymnasieelever på engelska. Många nyanlända elever med en nästan färdig gymnasieutbildning förlorar tid och motivation när de börjar på språkinstruktionen. Satsningen på karriärlärartjänster bör också riktas till mer utsatta områden.

Fru talman! Det gläder mig att nästan alla har tagit upp frågan om karriärtjänster och att skapa tydligare kriterier för dem. Det är något som jag har tagit upp i denna talarstol flera gånger och också skrivit debattartiklar om.

Det är meningen att förstelärare ska fortsätta att undervisa men också coacha kollegor. De ska arbeta med att förbättra undervisningen, vara huvudlärare i ett ämne eller ansvara för lärarstuderande.

Det har dock visat sig att skolhuvudmännen har infört högst varierade system när det gäller kriterier för tillsättning, precisering av arbetsuppgifter och varaktigheten i utnämmandet till karriärlärare.

Enhetliga kriterier för vem som får bli förstelärare saknas, och oklarhet på denna punkt orsakar i praktiken missnöje ute på arbetsplatserna.

Vissa huvudmän lägger på förstelärarna nya arbetsuppgifter utan att minska deras undervisningstid, vilket i praktiken innebär att det extra lönepåslaget blir en sorts övertid ersättning för de nya uppgifterna. Andra huvudmän minskar förstelärarnas undervisningstid till följd av att de har fått nya uppgifter. En tredje grupp huvudmän ger endast ett lönepåslag och titeln ”förstelärare” utan att lärarnas arbetsuppgifter förändras.

Det saknas alltså enhetlighet vad gäller innehållet i förstelärartjänsterna. Det saknas också klarhet i hur länge ett förordnande som förstelärare gäller. Kan det dras tillbaka när som helst, exempelvis om det statliga stödet upphör? Vi kristdemokrater anser att staten behöver ta ett tydligare grepp för att anpassa karriärlärarreformen till den mångfald av huvudmän som finns inom skolsystemet.

Fru talman! Det finns många fler saker att ta upp vad gäller svensk skola, men det är också så att alltför många reformer på kort tid gör att skolan inte får den arbetsro den behöver. Därför är det viktigt att det vi nu gör från politiskt håll för att vända de vikande skolresultaten verkligen spelar roll. Det handlar om sådant som jag har tagit upp i mitt anförande,

att eleverna får fler lärarledda lektioner, att eleverna faktiskt får de timmar de har rätt till enligt lag, att elever får tillräckligt stöd genom fler speciallärare och att det finns karriärmöjligheter kopplade till en god löneutveckling samt en kvalitativ fortbildning för våra lärare.

Med det vill jag yrka bifall till reservation 2.
(Applåder)

Anf. 19 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Fru talman! Det blev en något udda ordning på talarna i debatten, inte minst när de tre ”regeringspartierna” valde att inte stötta sin reservation. Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till utskottets förslag, eftersom Centerpartiet inte har någon reservation i betänkandet.

Jag vill lyfta upp ett antal olika saker. Det är inte länge sedan vi hade en debatt om grundskolan. Det var precis före jul, och nu kommer ett motionsbetänkande, med några nedslag i sådant som vi har lyft upp i den allmänna motionstiden från allianspartierna gemensamt men också från enskilda partier.

I går kväll började en serie som väl på nytt skulle tala om att den som verkligen ger sig den på att göra skillnad också kan göra skillnad. Den hette *Gympaläraren*. Den handlar om en kille som kommer tillbaka till sin skola efter 20 år och blir förvånad över att man inte kan genomföra samma typ av idrottsundervisning som man hade för 20 år sedan. Han ger sig verkligen den på att nu göra skillnad. Vi såg också inte riktigt den typen utan mer kopplat till lärarens profession i serien *Klass 9A* för några år sedan. Det är klart att man kan fundera över den här typen av tv-program och inställningar till den svenska skolan, att det så mycket handlar om engagemang och vilja.

Det är viktigt att vi bygger ett system som inte enbart handlar om eldsjälares olika former av engagemang utan också lyfter upp betydelsen av att den inställning som vi har till skolan är viktig. I många skolor, inte minst mindre skolor där det är hög kvalitet, funderar man över vad det är som åstadkommer detta. Man framställer ibland mindre skolor som mer sårbara, utifrån att de kanske inte har möjlighet att rekrytera lärare med full kompetens. Men man kan se att det också handlar om att föräldrar, lärare och det omgivande samhället säger: Den här skolan är viktig. Det är oerhört viktigt med resultatet, det vi presterar gemensamt på olika sätt, så det är klart att inställning gör skillnad.

Jag antar att man – om man följer serien – kommer att få se att engagemanget kommer att lyfta. Man ser en del uppgivenhet, men man ser också mycket av det positiva som händer med ungarnas engagemang i skolan. Jag vet att det är tv, och man undrar lite. Men från allianspartiernas sida har vi valt att lyfta upp vikten av mer idrott och hälsa, även om det inte kommer i det här betänkandet. Däremot tas vikten av mer matematik upp. Mina allianskollegor har redan tidigare nämnt vikten av ytterligare tid för detta ämne, kopplat till den långsiktiga satsning som har gjorts, nämligen med mer matematik under hela grundskolan och med en högre kompetens hos lärarna, där Matematiklyftet var en viktig del.

Att då framställa det som att man ifrågasätter det så starkt från samarbetsregeringens partier, för att därefter inte ens yrka bifall till sin reservation, ser jag som något förvånande.

För knappt två veckor sedan hade jag förmånen att tillsammans med allianskollegorna i utskottet besöka Malmö. Det var flera spännande besök och viktiga diskussioner där många frågor lyftes upp. Ett starkt intryck var presentationen från Kryddgårdsskolan i Rosengård. Ett så bra resultat, som var ännu bättre om man jämför med det förväntade resultatet, imponerar verkligen.

När man då får den presentationen funderar man över framgångsfaktorerna. De är tydliga med vad som gör att de når detta. De lyfter bland annat det som har diskuterats tidigare i debatten om förstelärare med ett tydligt uppdrag. De lyfter behovet av ett tydligt ledarskap, en ändamålsenlig ledningsorganisation, ett målmedvetet arbete och ett kollaborativt lärande.

Det är klart att det är oerhört viktiga framgångsfaktorer. Då är jag tillbaka till min inledning. Det är klart att vi inte enbart kan bygga på engagemang. Men vi kan heller inte bygga enbart på systemet, utan det krävs också ledare som verkligen brinner för de här frågorna och som känner en oerhörd stolthet när man når resultat.

Jag är glad och tacksam för just de människorna. De bidrar verkligen till att man själv känner ett större engagemang och en större inspiration och funderar över vad som blir politikens uppgift på det här området. Inte kan vi lagstifta om engagemang och så vidare, men genom att driva opinionsarbete kan vi förändra attityder och förändra bilden av den svenska skolan, och det är faktiskt också det vi måste göra.

Jag känner mig ganska nöjd med att Socialdemokraternas företrädare i början av debatten sa att man inte bör ändra för ofta och för mycket utan behöver ha en långsiktighet i utbildningspolitiken. Därför kan jag förstå att mycket av den lista som räknades upp har stora beröringspunkter med den politik som alliansregeringen förde under åtta år. Att det sedan kommer några nya inslag är bara positivt.

Centerpartiet lyfter upp tre olika delar, och jag skulle vilja beröra dem här mot slutet av mitt anförande.

Jag tror att vi är överens om att lärarna har en avgörande roll för elevernas och studenternas framgång. Det är klart att vi på olika sätt behöver fundera över på vilket sätt man stärker rekryteringen till läraryrket och hur man stärker kompetensutvecklingen. Vi har diskuterat någon form av kompetensutvecklingsgaranti, där man på något sätt garanterar alla de här delarna.

Jag noterar från Socialdemokraternas sida att man ger ett nytt förhandsbesked, om jag får tolka det så, om mer pengar till skolnära forskning i den kommande forskningspropositionen och säger att det kan bli en egen fakultet men att man åtminstone ser mer pengar som en viktig del. Det tyckte jag var ett viktigt besked från Socialdemokraterna i dagens debatt.

En annan del som vi från Centerpartiets sida lyfter upp handlar om valfrihet för föräldrar, elever och lärare. Jag vill betona ett fortsatt viktigt stöd för det. Jag förstår också att man i den debatten kan fundera på vad som händer med likvärdigheten. Men om likvärdighet handlar enbart om lika blir det väldigt andefattigt.

Något som jag tyckte var intressant, kopplat till presentationen från Kryddgårdsskolan, var att man hade spetsutbildningar inom till exempel naturvetenskap. Då hade man funderat: När man tar de mest talangfulla, om jag uttrycker mig så, och har en spetsutbildning, vad händer då med

den klass som de lämnar? Man hade tydligt följt detta och sett att det i de klasserna kom det nya dragare – ni känner säkert igen det begreppet. Andra elever gick fram och tog lite lead i utvecklingen. Det tycker jag är en mycket viktig inställningsfråga, att inte betrakta elever i olika grupper som förlorare utan verkligen se möjligheter att kliva fram och ta nya roller i klasserna.

Den tredje som vi från Centerpartiets sida lyfter upp är att utbildning ska leda till jobb. Den tänkte jag återkomma till lite mer när vi kommer till debatten om gymnasieskolan, för då närmar vi oss lite grann arbetslivet mer än från grundskolans sida. Men det är klart att hela skolan är otroligt viktigt. Att då entreprenöriellt lärande får ett genomslag från förskola och grundskolan till gymnasieskolan ser jag som en oerhört viktig del att också fortsätta satsa på.

Jag ser fram emot många kommande, mer spännande debatter än om detta motionsbetänkande kopplat till grundskolan. Men jag vill ändå tacka för mycket av de inspel som har gjorts under debattens gång. Och än en gång: Fundera över debattordningen där man inte får möjlighet att ta replik på majoritetspartiernas företrädare.

(Applåder)

Anf. 20 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tänkte ge Ulrika Carlsson lite mer tid att tala om skolan eftersom jag vet att vi båda brinner för denna fråga.

Jag vill tacka dig, från mitt hjärta, Ulrika Carlsson. Du tog upp någonting som är otroligt viktigt, och det handlar om engagemanget. Jag tror att många har missat just den delen av debatten.

Min fråga till Ulrika är: Vad är din analys av vad som skapar engagemang? Jag har nämnt några saker från talarstolen. Sverigedemokraterna tycker att en bra utbildning är grunden. Vi tycker att man ska vara trygg i sin roll som lärare. Jag tycker att man behöver vara kunnig på sitt område. Säkerställandet av att man kan vara en trygg och god ledare betyder att man har kunskap att stå på. Då får man som lärare – det vet alla ni som är lärare – frilansa lite grann.

Ett tydligt ledarskap från rektorn tycker Sverigedemokraterna är otroligt viktigt – att man vet att man kan luta sig tillbaka mot någonting. Jag vet inte om någon har nämnt det här i dag.

Det ska vara hållbart över tiden, oavsett vem som sitter i regeringen. Vi kanske ska börja basera vår framtid i skolan på forskning och inte på en massa ideologiska svängningar, som vi har gjort när det gäller de senaste fyra reformerna.

Det är Sverigedemokraternas analys av problemet. Vilken är Ulrikas? Det är en fråga som verkligen kommer från hjärtat. Hur ser Centerpartiet på detta? Hur skapar vi engagemang, så att vi kan få behålla de lärare vi har?

Anf. 21 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar för frågorna. Jag beklagar om jag inte var riktigt tydlig. Men det står åtminstone i mitt manus att jag skulle tala om tydligt ledarskap, och det hoppas jag att jag också nämnde i debatten, även om det gick Stefan Jakobsson förbi. Men det är klart att ett tydligt ledarskap

och en hög kompetens hos lärarna – jag nämnde kompetensutvecklingsgaranti – är några otroligt viktiga delar.

Jag tror att det är många partier i denna riksdag som delar synen på att man ska lyfta bort ett antal arbetsuppgifter från lärarna som har hamnat på deras bord. Stefan Jakobsson nämnde en del vaktmästarsysslor. Även administration har nämnts och som man skulle kunna lägga på annan personal, såsom lärarassistenter och så vidare. Det är klart att det är en viktig del.

Att över huvud taget arbeta med engagemang handlar väl just om möjligheten att känna att man gör ett bra jobb. Engagemang föder nämligen engagemang på något sätt – att man känner att det finns ett stöd från det omgivande samhället. Här är vi politiker oerhört viktiga – att vi ger det stöd som behövs, visar förtroende och tillit och inte rackar ned på en lärarkår som, enligt mig, i mycket stora delar gör så gott den kan men som i vissa fall också kan göra bättre med andra förutsättningar. Att då satsa på ett starkt och tydligt ledarskap är en viktig del. Alliansregeringen genomförde en satsning på Rektorslyftet och på rektorsutbildning, vilket också är viktigt för att lyfta betydelsen men också kompetensen hos de rektorer som vi har.

Om vi också talar om att skapa engagemang för eleverna är det klart att kunniga och trygga lärare, som Stefan Jakobsson talar om, är en viktig del för att skapa det och för att lärarna ska kunna arbeta entreprenöriellt och så vidare. När det gäller just dessa delar kanske jag inte ser att Centerpartiet har en speciell politik jämfört med andra för att skapa engagemang. Men som jag sa går det inte heller att lagstifta fram detta. Det är ett förhållningssätt som vi har att visa tillit till den profession som finns.

Anf. 22 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Fru talman! Många av de saker som Ulrika Carlsson nämner här kan kanske alla här i kammaren komma överens om. Det är egentligen därför som jag står här just nu och ställer dessa frågor till de olika partierna gång på gång. När är det dags för oss att sätta oss ned och lägga allting på bordet och göra precis som man gjorde i Finland och komma överens om vad vi är överens om? Jag vet att till och med Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är överens om vissa frågor, där vi faktiskt ser till professionens bästa.

Vi har ett annat problem i den svenska skolan, nämligen att vi har tappat väldigt många lärare till näringslivet. De har det säkert jättetrevligt där ute och jobbar med det som de trivs med. Men vi politiker skulle försöka få tillbaka dem på ett bra sätt.

Vad är Ulrikas analys av hur vi kan vinna tillbaka dessa lärare från näringslivet? Vad är det vi behöver erbjuda dem för att de ska se att läraryrket i den svenska skolan är ett framtidsyrke för dem? Jag tror att alla som jobbar inom skolan gör det av en anledning, nämligen att de är engagerade och verkligen vill elevernas bästa. Precis som Camilla Waltersson Grönvall nämnde tidigare handlar det om den glädje som man har när man går hem från jobbet den dagen man har räddat en elev. Jag vet att Ulrika också har jobbat som lärare. Vi minns säkert en, två eller flera elever som vi lyckades vända. Dessa lärare är så otroligt viktiga att få tillbaka.

Jag håller helt med om Ulrikas analys om att vi har detaljstyr – micro-management – skolan alldeles för mycket från politiken. Det gäller att

skapa de stora bitarna. Detta har tyvärr kanske att göra med att resultaten har sjunkit konstant hela tiden, oavsett vilka åtgärder vi politiker har vidtagit. Här kanske vi ska ta ett helhetsgrepp och försöka skapa en hållbarhet över tid.

För att vara tydlig upprepar jag mina frågor. Hur ser Centerpartiet på vilka möjligheter vi har och vilka fördelar vi skulle kunna lägga fram, så att vi vinner tillbaka de lärare som vi har förlorat? Jag tror att det är det snabbaste och enklaste sättet. Det tar nämligen fyra år att gå igenom en utbildning, vilket inte är någon hållbar linje.

Anf. 23 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Jag tackar än en gång för frågorna.

Jag är inte alls säker på att vi ska vinna tillbaka alla lärare som har slutat. En del kom kanske på att de skulle vilja ägna sitt liv åt en helt annan inriktning. Att de kanske ser en möjlighet att från läraryrket göra ytterligare karriär i andra delar av samhället, ser jag egentligen inte heller som ett problem. Däremot vet jag att vi har en lärarbrist.

Jag tror att en viktig del är att se över arbetsvillkoren, inte minst det som vissa skolor jobbar med. De differentierar tjänsternas innehåll – alla behöver inte göra lika, och alla behöver inte göra allt. Det finns skolkoncept även i Sverige där man jobbar mer kopplat till att man har ett ämnesansvar eller ett coachningsansvar kopplat till eleverna och så vidare. Det tror jag är en viktig del. Då blir det viktigt med ett karriärsystem för lärare som en del, så att de kan se att de inte behöver bli en alltiallo utan kan få satsa på en speciell del.

När det handlar om hur vi ska vända resultaten hade jag förra året förmånen att få lyssna på paret Moser som fick Nobelpriset. I den efterföljande diskussionen togs det upp vad skolan behöver göra för att fortsätta engagera eleverna och orka ställa de tuffa frågorna för att fördjupa lärandet, så att man inte ständigt surfar ovanpå utan faktiskt också går på djupet i en del frågor. Då handlar det om lärarnas kompetens, både att de är duktiga i sitt ämne och att de är duktiga på metodik och pedagogik. Det är viktiga inslag. En fortsatt kompetensutveckling som bygger på en praktisknära forskning tror jag skulle kunna locka tillbaka lärare, så att yrket professionaliseras kopplat till själva lärarskapet och undervisningen. Detta har man kanske missat under ett antal år. Men man måste fortsätta att garantera en kompetensutveckling, så att lärarna ser att det finns en karriär att göra. Läraren blir då en viktig person i unga människors liv.

Det är klart att jag med glädje minns några elever från mina 16 år som lärare.

Anf. 24 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Ali är en tonårig kille och en av dem som har kommit till Sverige den senaste tiden. När man diskuterar nyanlända är det viktigt att komma ihåg att det är enskilda individer som kommer.

Jag fick möjlighet att ta del av hans berättelse. Det är en berättelse som många nog skulle tycka var jobbig att höra. Det tyckte jag. Det var berättelsen om en pappa som dog i striderna mot talibanerna, om en många veckor lång resa från Afghanistan, Pakistan, Iran, Turkiet, Serbien, Grekland, Tyskland och vidare upp till Sverige. Han hade en uppväxt som är mycket olik den som de flesta här i Sverige har. Han försörjde familjen

genom att odla potatis och vete. Det var i princip det som han sa att han kunde vid de samtal som han hade när han anlände till Sverige.

Han har aldrig gått i skolan. Han är illiterat och har i princip aldrig sett en dator. Han ska nu in i det svenska skolsystemet på ett eller annat sätt.

Detta beskriver lite grann den utmaning som vi står inför när vi ska försöka se till att Sverige klarar att ta emot många nyanlända av den sort som Ali är och se till att de inte bara klarar skolan – helst grundskolan och sedan gymnasieskolan – och att sedan ta sig in på arbetsmarknaden utan också klarar sig i det svenska samhället.

Det är en ny utmaning som vi står inför och som ska läggas till en lång rad andra utmaningar som svensk skola står inför. Vi behöver lyfta kunskapsresultaten som under lång tid har sjunkit. Vi behöver förbättra ordning och arbetsro i svensk skola. En av anledningarna till att en del lärare inte orkar med sitt arbete men också en av anledningarna till att kunskapsresultaten faktiskt faller är att vi inte har den studiero som behövs. Det drabbar särskilt tufft och tungt de elever som behöver skolan allra mest.

Vi har utmaningen med lärarbristen, som flera har tagit upp här i dag. Allt detta hänger naturligtvis samman. Men vi måste ha många nya som vill engagera sig och bli lärare, duktiga lärare, i svensk skola. Vi har också behov av att lyfta rektorsuppdraget.

Vi behöver fundera på hur svensk skola styrs, hur vi ska få en tydligare styrning, ett tydligare ägarskap och ett tydligare ansvarstagande.

Vid sidan om allt detta måste vi också klara av den nya utmaning vi står inför när det gäller nyanlända. Det är härligt att se att det finns många bra initiativ, alltifrån ett bokförlag som nu skickar ut 30 000 barnböcker för att barn ska få lära sig lite mer om hur det är att läsa och att vara i Sverige till alla lärare och annan personal gör extremt bra insatser för nyanlända.

Vi har behov av att fundera på styrningen. I den här debatten är det många som har idéer om svensk skola, och nästan alla faller tillbaka på någonting som staten ska göra: staten ska ta hand om löneutvecklingen, staten ska ta hand om karriärutvecklingen, staten ska ta hand om fortbildningen av lärare, staten ska göra än det ena, än det andra.

Det är konstigt att inte fler drar slutsatsen att det kanske är dags att förändra huvudmannaskapet för svensk skola. Det är för många kommuner i landet som inte har tagit det ansvar som behövs för att lyfta läraryrket, för att göra det till ett fritt, akademiskt och viktigt yrke med hög status. Det är dags att dra den slutsatsen nu, tror jag och Liberalerna. Sverige behöver ett modernt statligt huvudmannaskap.

Vi har behov att lyfta läraryrket långsiktigt, kraftigt och strategiskt. Det ska vara ett fritt akademiskt yrke som människor lockas till. Jag har ingenting emot att många lärare ger sig ut i näringslivet. En del av dem ska säkert stanna kvar, precis som Ulrika Carlsson nämnde tidigare, eftersom de gör stor nytta. Men vi måste fundera på hur vi ska locka tillbaka andra.

Att lyfta läraryrkets status, den arbetsmiljö som man uppfattar och den löneutveckling man har är en av de mest strategiskt viktiga sakerna som Sverige har att göra på alla politikområden.

Vi måste också fundera på hur vi ska få fler upp på tå. Om vi tittar på utvecklingen runt om i världen och jämför olika OECD-länder kan vi ganska tydligt se att kunskapsresultaten i de länder där skolan anses vara väldigt viktig för samhället också lyfter. Det är i länder där man tror att

man kan vila på gamla lagrar eller tror att man kan leva på historiska vins-
ter framöver som skolans resultat sjunker.

Ska Sverige lyckas nå upp till att ha ett av de bästa skolsystemen, lyckas få bättre resultat än i dag och bli ett av de tio bästa länderna i OECD, måste hela samhället upp på tå. Det handlar om att föräldrar måste fråga sina barn hur det har gått i skolan i dag, om att man ska engagera sig för att skolan ska lyftas. Det handlar om att eleverna måste anstränga sig lite mer och att en del lärare måste anstränga sig lite mer.

Men det handlar också om hela samhällets inställning. Fler företagsle-
dare måste ut på banan och säga att skolan är viktig för Sveriges framtid
och för deras företags möjligheter att exportera. Kulturarbetare och alla
andra i samhället måste verkligen upp på tå nu om vi ska lyckas med detta.
Det räcker inte med reformer och ett bra skolsystem. Vi måste också fylla
det med engagemang. Det som avgör är nog att fler är uppe på tå och kämp-
par för att vi ska lyckas.

Fru talman! Liberalism handlar ganska mycket om självständighet för
mig, om att människor ska få större chanser att fatta sina egna beslut, att
människor ska få chans att växa in de roller som de skulle kunna ha. För
mig handlar skolan om att utmana varje elev till att bli det man skulle
kunna bli och skulle vilja vara. Det handlar inte bara om att lyckas nå god-
känt resultat.

I fråga om det måste vi kanske få ett värderingsskifte. Det är nämligen
för många som strävar enbart efter att lyckas nå över godkäntstreck och
för få som säger att vi måste nå så långt som möjligt med varje enskild
individ.

Jag tycker att svensk skolpolitik saknar ledarskap just nu. Det händer
för lite på Utbildningsdepartementet. Nu klagar regeringssidan på att Alli-
ansen tillsammans med Sverigedemokraterna säger att det behövs mer
matte. Men det som händer i praktiken är att vi i oppositionen knuffar re-
geringen framför oss eftersom det inte händer någonting. Det händer för
lite på Utbildningsdepartementet.

(Applåder)

Anledningen till att vi gör det är att vi tycker att fler måste lyckas. Vi
måste lyfta skolresultatet, och då är matte ganska centralt.

Fru talman! Jag är alldeles övertygad om att vi kommer att klara av den
utmaning som Sverige står inför – därför att vi måste klara av den. Om vi
inte gör det kommer Sverige att vara ett land vars välfärd successivt sjun-
ker, ett land vars förmåga att leverera välfärd och arbete sjunker.

Vi måste alltså klara detta. Och jag tror att vi kan det. Men då måste
hela samhället upp på tå. Vi måste åter genomsyras av tanken att om Sve-
rige ska bli ett riktigt bra land måste det börja med att skolan är riktigt bra
och att läraryrket är helt avgörande.

(Applåder)

Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att instämma i det som Christer Nylan-
der tar upp när det gäller statligt huvudansvar för den svenska skolan. Det
är kanske en av få stora frågor där jag och Christer är överens. Jag önskar,
precis som Christer, att fler var med på den bollen.

Jag vill ställa en fråga om något annat till Christer Nylander. Det hand-
lar om de nyanlända. Man pratar om ordet integration och att vi ska se till

att alla elever ska komma in i skolan på ett bra sätt, som en del av det som jag vill kalla för inkludering snarare än integration.

Christer Nylanders parti har inte gått emot ett enda förslag om tillfälliga uppehållstillstånd för flyktingar – de initiativ som regeringen tyvärr har tagit och genom vilka man har valt att försvåra för flyktingarna. Då blir min fråga: På vilket sätt blir det tryggare för människor, kanske inklusive unga som går i skolan, ifall tillfälliga uppehållstillstånd och andra åtgärder, som enligt mig skulle försvåra inkluderingen, införs?

Det har varit olika delar. I den första delen fanns inte barn och unga med. Men senare har regeringen aviserat att man vill gå betydligt längre. Och man lägger sig på någon sorts lägstanivå i EU, som man kallar det.

Kommer Folkpartiet att vara för det här hela vägen, Christer Nylander? Kommer ni att vara för att också barnen ska ha en viss skolgång och inte ska veta om de kommer att vara kvar i Sverige nästa år? Eller kommer Folkpartiet att välja den så kallade liberala vägen?

Anf. 26 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Huruvida Folkpartiet skulle göra det ena eller det andra kan jag inte svara på. Men jag kan svara på ungefär vad Liberalerna skulle vilja göra.

Vår bedömning, liksom många andra partiers i den här kammaren, är att Europa måste fungera på ett annat sätt i den situation som världen befinner sig. Det som har hänt är att den yttre gränsen till Europa har fallit, och det fanns inga inre gränser. Och nästan inga länder har tagit ett sådant stort ansvar som Sverige har gjort, tillsammans med Tyskland.

Vi menar att det behövs fler länder. Detta är en debatt som delvis ligger utanför skolpolitiken, fru talman. Men vi menar att fler länder måste ta det ansvaret. Vi har tagit ett stort ansvar. Vårt ansvar nu är att fundera på hur de som är här ska få bästa möjliga chans att etablera sig. De som ska vara kvar ska få chans att etablera sig, ta sig in på arbetsmarknaden och lyckas i skolan.

Då måste varje dag användas. Ett huvudproblem är att det tar för lång tid i dag. Vi måste in. Jag vet att många folkrörelser och många engagerade människor är ute redan i tidigt skede för att prata med nyanlända, för att de i princip redan första dagen ska möta det nya, svenska, språket och det nya, svenska, samhället och kunna de värderingar som finns här.

När det gäller de olika migrationspolitiska överenskommelserna står vi naturligtvis bakom den överenskommelse som vi har gjort med regeringen. Jag vet att regeringen har gått längre.

Jag tror att det är viktigt att familjer kan återförenas. Vi är alltså inte helt överens med regeringen. Men jag tror att alla som ser vad som har hänt i Europa och i världen den senaste tiden förstår att någonting behövde göras. Sverige kan inte ta det ansvar som andra länder inte tar.

Anf. 27 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Tack, Christer Nylander!

Den här frågan hör såklart egentligen hemma i andra debatter. Jag tar upp den eftersom jag och Vänsterpartiet menar att tillfälliga uppehållstillstånd och en osäkerhet för flyktingar knappast kan leda till att man blir mer motiverad att bland annat vilja lära sig språket, att vilja inkluderas i samhället, att vilja vara en del av samhället eller att vilja gå till skolan. Man

kommer knappast att kunna känna: Jag kommer att bo här många år framöver, och jag vill vara delaktig i systemet.

Egentligen kan frågan ställas till alla partier, eftersom Vänsterpartiet var det enda partiet som inte höll med om att tillfälliga uppehållstillstånd skulle införas. Men som debattformerna ser ut blir det svårt att ta replik på alla.

Jag fick egentligen inget svar på min fråga. Jag vill förtydliga att vi är överens om att Sverige tillsammans med Tyskland inte ska vara de enda som tar ansvar. Vi ska vara stolta över att Sverige har tagit ett ansvar. Men enligt mig ska vi också vara väldigt ledsna över att Sverige nu väljer att gå en annan väg. Men på vilket sätt anser Folkpartiet att tillfälliga uppehållstillstånd och andra förslag, som leder till att flyktingar inte kan planera sin framtid, gör att man integreras mer i den svenska skolan?

Anf. 28 CHRISTER NYLANDER (L) replik:

Fru talman! Liberalerna och alla andra partier funderar ständigt på dessa frågor. Oavsett om Daniel Riazat ställer frågan eller inte funderar alla politiker otroligt mycket på detta.

Jag är väldigt glad över att regeringen har lagt fram en proposition om att förbättra standarden när det gäller förberedelseklasser så att vi får bättre mottagning där.

Jag är glad över att regeringen och allianspartierna har kommit överens om en lång rad förslag om hur man ska förbättra skolan för nyanlända. Det är väldigt viktigt.

Alla skolpolitiker funderar nog just nu väldigt mycket på hur man ska se till att varje dag används. Jag förstår att många är oroliga.

Sverige har inte fri invandring. Vi har reglerad invandring. Det gör att en del människor får stanna och andra får inte stanna. Men det är otroligt viktigt att se till att de dagar som de är här är värdiga och utvecklande för varje barn. För varje barn är varje dag en viktig dag.

Vi är beredda att diskutera fortsatta insatser i form av både förbättra förberedelseklasser och underlätta för frivilligorganisationer. Men Sverige ska ha en reglerad invandring, och det innebär att de som inte har rätt att stanna här ska inte heller stanna här.

Anf. 29 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

När man kommer in i debatten så här långt ned på talarlistan är mycket redan sagt, men jag vill ändå ta upp utmaningen med lärarna och lärarför-sörjningen.

När jag är ute på skolbesök möts jag nästan alltid av engagerade lärare som tycker att de har världens bästa jobb. Men de är trötta på ständigt nya reformer, de är trötta på att inte hinna se alla barn så som de skulle vilja och de är oroliga för att inte orka jobba hela sitt yrkesliv. Det är signaler som måste tas på allvar.

Och det är också något som regeringen bevisligen gör med tanke på att man nu regelbundet samlar lärarnas företrädare och andra kring en nationell samling för läraryrket med syfte att diskutera arbetsmiljön, utmaningarna inom yrket och hur man ska få fler att vilja söka sig till läraryrket.

Några utmaningar som vi har är att vi vet att ungefär en av fyra utbildade lärare gör något annat i dag.

En annan utmaning är att vi har för lågt söktryck till lärarutbildningarna, även om det på senare tid glädjande nog har ökat.

En tredje utmaning är att många lärare tycker att andra uppgifter tar för mycket tid från deras huvuduppgift, att undervisa.

Regeringen samlar inte bara skolans aktörer till samtal, det levereras också förslag för att förstärka arbetsmiljön för landets lärare.

I budgetförslaget för 2015 aviserades ökade resurser med över 5 miljarder kronor till skolan. Det är pengar som gör mycket större nytta där än som skattesänkningar. Vi lade i vår budget 3 miljarder till ökade löner för lärare, med kriterier som parterna själva har kommit överens om. Moderaterna har nu glädjande nog tagit till sig detta förslag, trots det hårdnackade motståndet från början.

Regeringen har också lagt förslag om och genomför i samverkan för bästa skola där 400 miljoner kronor i år och kommande år satsas på de skolor där de tuffaste utmaningarna finns, något som kommer att bidra till att lärarnas möjligheter att göra ett gott jobb förstärks. Av dessa pengar är också 50 miljoner kronor vikta för ökade lärarlöner.

Vi vet att lärarna är en av nycklarna för att höja kunskapsresultaten i skolan.

Vi vet också att bristen på lärare är stor och kommer att bli ännu större. Fram till 2019 kan vi komma att behöva rekrytera fler än 90 000 heltidstjänster, vilket betyder att det måste examineras många gånger fler lärare än vad som har gjorts under de senaste åren. Därför är det viktigt med fler ingångar i läraryrket, till exempel det som regeringen nu arbetar med för att förstärka såsom kompletterande pedagogisk utbildning för de med ämneskunskaper och för forskare.

Men det är också viktigt att ta vara på den kompetens som kommer till Sverige i form av utbildade lärare från andra länder, att validera dem och låta dem praktisera i skolan för att de ska behålla sitt yrkeskunnande och också vara en viktig resurs i väntan på att de ska få ut den svenska lärarlegitimationen, om de så vill.

Lika viktigt är det att skapa en arbetsmiljö som gör att några av de många utbildade lärare, som har valt att lämna skolan för andra jobb, väljer att komma tillbaka till skolan.

Och en annan viktig grupp är de som är på väg att gå i pension. Om man orkar och vill så är varje extra år i arbetslivet mer än välkommet, speciellt just nu.

Om lärarna är en viktig nyckel för att barnen ska lyckas i skolan så är ledarskapet i skolan en viktig nyckel för att lärarna ska lyckas. Häromveckan hade utbildningsminister Gustav Fridolin och vår kollega Linus Sköld en spännande interpellationsdebatt här i kammaren i ämnet vad regeringen kan göra för att förbättra skolledares arbetssituation.

Ministerns svar var att rektorerna behöver ges tid, mandat och stöd för sitt uppdrag. Det kan inte nog upprepas – tid, mandat och stöd. Rektorerna måste få vara de pedagogiska ledare som de faktiskt är och andra behöver ta över de rent administrativa uppgifterna. Om vi har brist i dag på lärare så tror jag att rektorerna är något vi inom en snar framtid kommer att ha ännu större brist på. Därför behöver frågan om rektorernas arbetsmiljö vara högt på vår dagordning framöver.

Fru talman! Vi debatterar i dag motioner som handlar om grundskolan. Jag är glad att tillhöra ett regeringsparti som så tydligt har tagit ställning för att vi har tre viktiga utmaningar att jobba med. Det är tre utmaningar som ska ha prioritet i allt vi gör för att nå målet om en jämlik skola.

Den första utmaningen handlar om att ge tidigt stöd, och där har regeringen tillfört 2 miljarder kronor som kan användas för att minska barngrupperna och för att anställa fler, för att göra en specialpedagogisk satsning. Dessa pengar är slut, och huvudmännen kan använda dem ungefär som de vill. Man skulle ha kunnat använda dem för att anställa till exempel skolassistenter.

Den andra utmaningen handlar om att öka attraktiviteten i läraryrket, och där kan vi verkligen prata om satsningar: 3 miljarder årligen i lönesatsning, förbättrad arbetssituation genom minskad administrativ börda för lärarna, kompetensutveckling och mycket annat.

Den tredje utmaningen handlar om att leva upp till målet om en jämlik skola och då måste vi satsa på de skolor som har det tuffast. Det gör vi nu genom samverkan för bästa skola där staten sluter avtal med huvudmän om skolutveckling på enskilda skolor.

Jag hoppas att vi i den här kammaren kan komma överens om långsiktiga överenskommelser som rör skolan. För det är ju så, fru talman, att vi måste ge alla barn möjligheter att lyckas i skolan, och de bästa förutsättningarna för att lyckas är att förbättra lärarnas arbetssituation.
(Applåder)

Anf. 30 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Fru talman! Tack, Gunilla Svantorp, för ditt resonemang om behovet av att förstärka rekryteringen av lärare, att lyfta fram lärarnas och rektorernas arbetssituation. Jag vill ställa några frågor.

Först vill jag ställa en fråga kopplad till att Socialdemokraterna – även om Gunilla Svantorp valde att inte lyfta fram det så mycket i sitt anförande – väljer att inte yrka bifall till sin reservation, trots att man uppehåller sig mycket vid att man inte ska lägga sig i hur många timmar matematik skolan ska ha. Jag skulle gärna vilja ha en förklaring till varför man väljer att inte yrka bifall till sin reservation.

Min andra fråga handlar om det som Gunilla Svantorp lyfter i sitt anförande. Det gäller behovet av att minska lärares administrativa börda. Jag skulle gärna vilja att Gunilla Svantorp var lite mer konkret. Det kom ju en del kritik från Socialdemokraterna när alliansregeringen valde att göra några lättnader, till exempel att det inte skulle vara obligatoriskt med IUP varje år. Jag skulle vilja höra om några konkreta punkter på vad man gör.

Gunilla Svantorp lyfter fram behovet av att nyanlända får möjlighet att jobba som lärare och av att vi på olika sätt lockar pensionerade lärare att stanna kvar eller komma tillbaka till yrket. Centerpartiet har föreslagit att man under en treårsperiod gör ett avsteg från kravet på lärarlegitimation för betygsättning. Det skulle frigöra tid för lärare, som då inte har den extra bördan att också behöva sätta betyg åt alla sina kollegor utan legitimation. Jag skulle gärna vilja höra vad Gunilla Svantorp tycker om den idén.

Anf. 31 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite spännande att de borgerliga partierna är så upptagna av att vi inte yrkar bifall till vår reservation, särskilt

Centerpartiet, som dessutom inte har någon reservation, om jag uppfattar det hela rätt. Vi yrkar bifall till förslaget i betänkandet. Att vi sedan väljer att inte yrka bifall till reservationen måste vara en pluttfråga i detta sammanhang. Frågan förtjänar inte ens att besvaras. Det är upp till varje parti vad man yrkar bifall till.

En annan fråga gällde hur man ska minska administrationen för lärarna. Just de diskussionerna pågår i den nationella samlingen för läraryrket, där parterna sitter. Regeringen sitter tillsammans med lärarfacken och diskuterar just det. Jag tycker personligen att vi under alliansåren såg alldeles för mycket styrning från politiker av precis hur man skulle göra. Jag tycker att parterna ska samtala sig fram till det. Central rättning av nationella prov är en viktig sak, men sedan får parterna komma fram till vad man tycker är de bästa verktygen för att underlätta för lärarna i undervisningen.

Den tredje frågan gällde avsteg från kravet på lärarlegitimation. Det viktigaste just nu är att försöka få in fler lärare i skolan. Parterna och vi tycker att det är viktigt med lärarlegitimation. Ska man börja rucka på det visar man att det här inte är viktigt. Sedan är det klart att vi är i ett extremt läge, men jag tycker att detta är en fråga som man måste diskutera med parterna. Det här ska vi inte stå i riksdagens kammare och bestämma. Jag tycker att det är en viktig reform, men den har varit hafsigt gjord. Det ser man. Vi har debatterat den och ändrat på den hur många gånger som helst här i kammaren.

Anf. 32 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! ”Hur många gånger som helst” kanske vi inte har ändrat på den, men det har skett för många gånger, fler gånger än önskvärt. Det håller jag med om.

Centerpartiets syn på att kunna göra ett avsteg under tre år handlar inte om att vi inte skulle instämma i att detta är en viktig kvalitetsreform. Det handlar om att se vilken möjlighet den svenska skolan har att ta sig igenom den stora påfrestning som vi vet att man kommer att ha under ett antal år framöver. När nu Gunilla Svantorp valde att tala så mycket i sitt anförande om att underlätta för lärare att satsa på undervisning tog jag upp detta som en möjlighet att underlätta för lärare att vara just lärare.

Jag tror att det är viktigt att man inte bestämmer sig för eller emot för tidigt, utan lyssnar på förslagen från de olika partierna och stämmer av med dem. Jag håller med Gunilla Svantorp om att man behöver stämma av detta med parterna, givetvis också med de fackliga organisationerna. Det är lätt hänt att man uppfattar vad de olika förslagen handlar om i alltför förenklad form. Någon från något fack trodde att Centerpartiet menade att man skulle locka pensionerade lärare med att de skulle få sätta betyg, men det var inte det som var meningen. Det handlar om att underlätta för alla de legitimerade lärare som finns i den svenska skolan att inte behöva ta på sig en dubbel börda, även kopplat till administrationen.

Det förvånar mig att Gunilla Svantorp betraktar detta med reservationen som en ”pluttfråga” som inte ens förtjänar att besvaras. Det är ganska vanligt att man vidhåller sina reservationer och står för dem när man kommer till beslut. Vi har ställt en ärlig fråga om varför ni väljer att först i debatten trycka på att man inte ska lägga sig i och sedan inte fullföljer det i beslut.

Anf. 33 GUNILLA SVANTORP (S) replik:

Herr talman! Jag uppfattade ingen ytterligare fråga från Centerpartiets Ulrika Carlsson. Jag vill därför bara tacka för möjligheten att få prata lite grann om det allra viktigaste i skolan, nämligen lärarnas möjligheter att göra ett gott jobb. Jag är säker på att våra parter i den nationella samlingen kommer att diskutera det som Ulrika Carlsson efterfrågar: hur vi underlättar för lärarna att få vara lärare. Jag litar på dem.

Anf. 34 LENNART AXELSSON (S):

Herr talman! En av våra viktigaste uppgifter som vuxna och politiker är att ge alla barn och ungdomar som växer upp i Sverige så bra förutsättningar som det någonsin är möjligt att få lära sig det de behöver för att klara sig bra i livet. Jag har med det som utgångspunkt begärt ordet för att tala en stund om den motion jag har lämnat om barn med autism.

Det handlar om en problematik som uppmärksammats av Autism- och Aspergerförbundet. I den nya skollagen, som antogs 2010, genomfördes en förändring som fick drastiska men naturligtvis inte självklara eller avsedda konsekvenser för en mindre grupp elever. Elever med autism men utan diagnosen utvecklingsstörning tillhör sedan dess inte längre målgruppen för särskolan, utan ska få sin undervisning i grundskolan. Förändringen är naturligtvis positiv för elever som med särskilt stöd i den mottagande skolan kan klara grundskolans kunskapsmål. Det fanns givetvis en god tanke bakom förändringen. Barn som inte behöver särskola ska självklart inte heller gå där utan ges plats i den ordinarie grundskolan.

Men det finns ett mindre antal barn och ungdomar med autism som inte har en utvecklingsstörning men vars begåvningsprofil är så varierande och ojämn att de kan sakna förutsättningar att klara grundskolans läroplan och kunskapskrav även om de får ett omfattande stöd. Autism- och Aspergerförbundet bedömer att denna elevgrupp kan uppgå till sammanlagt ett par hundra elever i landet. Följden för dessa elever blir att de inte får gå i särskola, trots att de saknar förutsättningar att klara grundskolans kunskapsmål. Det kan väl knappast ha varit avsikten.

I betänkandet avslås motionen utan någon särskild motivering, annat än att man redovisar nuvarande lagregler och den förändrade ordningen för särskilt stöd. Problemet är att ett anpassat och utökat stöd inte är tillräckligt för den lilla grupp elever som jag har talat om här.

Jag har inget yrkande, men jag kände ändå att jag ville ta tillfället i akt att uppmärksamma utbildningsutskottets ledamöter på denna elevgrupps problematik och de problem som dessa elever har att nå grundskolans kunskapsmål. Det rimliga vore att hitta en lösning som ger dessa elever möjlighet att läsa enligt grundsärskolans läroplan och kursplan, trots att de formellt sett inte har en utvecklingsstörning.

Vår uppgift måste vara att skapa regler som hjälper och inte stjälper. Upptäcker vi att tidigare beslut inte givit den effekt vi hade hoppats på är det viktigt att vi ser till att ändra på det.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU13

Gymnasieskolan
föredrogs.

Gymnasieskolan

Anf. 35 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! En gymnasieutbildning har nära nog blivit en förutsättning för att få ett jobb och för att klara sig på en alltmer kunskapsintensiv arbetsmarknad. Att ha slutfört en gymnasial utbildning är ett kvitto på att man har utvecklat förmågor som är viktiga både i arbetslivet och för vidare studier. Arbetslösheten bland unga som inte avslutat en gymnasieutbildning är ungefär dubbelt så hög som bland dem som har en gymnasieutbildning. Vi har all anledning att lägga ett stort engagemang på att fler påbörjar och framför allt avslutar en gymnasieutbildning.

Vi ska nu debattera utbildningsutskottets betänkande 13 om en rad motioner som kommit in om gymnasieskolan under den allmänna motionstiden. De flesta motioner i betänkandet avstyrks på grund av att de är tillgodosedda genom utredningar eller annat arbete som pågår på departement och Skolverket.

Herr talman! Gymnasiereformen 2011 innehöll i sig bra delar, men den strikta uppdelningen mellan yrkesprogram och högskoleförberedande program blev inte lyckad. Yrkesprogrammets attraktivitet sjönk från en redan låg nivå.

Personligen blev jag väldigt glad 2013 när den gamla regeringen tillsatte en utredning som skulle titta på det tekniska programmet och se om man kunde hitta yrkesutgångar. Vi behöver praktiska teoretiker och teoretiska praktiker, och jag uppfattade ett genombrott 2013 i det borgerliga tänkandet.

Utredningen fick sedan tilläggsdirektiv 2014 för att se hur man kunde öka yrkesutbildningarnas attraktionskraft men även hur man skulle kunna utveckla arbetsgivarnas och branschernas ansvar för lärlingar. Branschlärningar skulle prövas. Exakt det vill de borgerliga partierna och SD i dag att vi utreder igen.

När vi fick regeringsmakten efter valet välkomnade vi att utredningen var igång. Den var väl sammansatt. Vi gav dem ett samlat uppdrag där de skulle titta på andra samverkansmodeller mellan skola och arbetsliv, att förstärka rollen för de nationella programmen, stärka lokalsamverkan och också titta matchningen.

Yrkesprogramsutredningen lämnade sitt betänkande *Välja yrke* i november förra året, och efter det har den varit ute på remiss. Det finns många bra förslag i den. Personligen tycker jag om obligatorisk prao. Vi tillsammans i utskottet välkomnar förslaget med branschskolor och förslag om annan förbättrad samverkan med näringsliv som finns i den.

Det som kom fram var att intresset från branschen inte var särskilt stort för att införa ett lärlingssystem à la Tyskland. Ett stort antal remissvar har inkommit. Väldigt många är positiva. Jag har själv läst ungefär ett tiotal. Sammanställningen är inte gjord än.

Jag har inte sett ett enda remissvar som säger att utredningen har fel om intresset för branschlärningar. Många branscher är engagerade i yrkesutbildningen och dess utveckling, och många frivilliga former har växt fram underifrån. Jag är övertygad om att långsiktiga och hållbara modeller för samverkan måste växa fram underifrån.

Herr talman! Den svenska modellen bygger bland annat på tydliga partsrelationer på arbetsmarknaden där man genom kollektivavtal reglerar löner, arbetsvillkor och annat. Inom ramen för den traditionella samverkansformen ryms också att arbetsmarknadens parter på branschnivå gemensamt tar ansvar för utvecklingen av olika yrken. Det tar sig uttryck på olika sätt i olika branscher, och det måste det också få göra då förutsättningarna är olika.

Från politikens sida ska vi naturligtvis stödja och uppmuntra de initiativ som tas, men vi måste kanske också förstå att "one size doesn't fit all". Det är nära nog omöjligt att besluta och implementera modeller uppifrån. I den andan har regeringen inlett samtal med arbetsmarknadens parter och skolhuvudmännen i syfte att stärka yrkesprogrammets kvalitet och attraktionskraft. Det planeras verksamheter riktade till elever på landets grundskolor för att informera om karriärmöjligheter i olika yrken.

Regeringen har gått samman med LO och Svenskt Näringsliv för att göra 2016 till yrkesutbildningsår. Jag tror att man gemensamt har avsatt 30 miljoner för den åtgärden. Det är viktigt att slå fast att gymnasiet yrkesprogram är lika viktiga som de högskoleförberedande programmen. Jag har en liten personlig hang-up: Jan Björklund hade fel. En yrkesutbildning är ingen andra klassens utbildning för skoltrötta elever. Den är, rätt utförd, en fantastisk möjlighet att lära sig ett yrke, etablera sig i arbetslivet eller att byta yrkesbana.

Förutom det jag har nämnt om yrkesutbildningsår har regeringen i budgeten lanserat ett yrkesutbildningspaket. Det innehåller förstärkta satsningar på yrkeslärare, förbättrad samverkan mellan skola och arbetsliv, utveckling av det arbetsplatsförlagda lärandet samt insatser för att öka intresset för teknik- och yrkesutbildningar. Det finns också medel avsatta för att få igång verksamhet med branschskolor.

Jag har ägnat mycket tid av mitt anförande för att tala om yrkesprogrammen. De flesta förslag som finns i betänkandet handlar om yrkesprogrammen. Men jag vill avsluta med att säga några ord om hela gymnasiet.

För snart ett år sedan tillsatte regeringen utredningen *En attraktiv gymnasieutbildning för alla*. Den utredningen har en parlamentarisk referensgrupp, och många av oss som är med i debatten i dag sitter i den. Utredningen ska föreslå åtgärder för att ungdomar ska påbörja och fullfölja gymnasiet. Vi ska också lämna förslag som innebär att de nationella programmen kan vidareutvecklas och ge en bred gemensam kunskapsbas.

Stödåtgärder ska ses över. Vi ska analysera och föreslå hur elevers rättighet att läsa in behörigheten till högskolan kan stärkas. Vi ska också analysera och föreslå hur ett estetiskt ämne ska kunna ingå i programmen. Vi ska överlag titta på om det finns anledning att göra justeringar i det nationella utbudet av program. I december fick utredningen tilläggsdirektiv att analysera för- och nackdelar med ämnesbetyg jämfört med kursbetyg. Vi behöver naturligtvis också utveckla gymnasieskolans snabbast växande program, språkintröskningen. Det är helt klart.

Jag och regeringen har stora förhoppningar att vi ska komma överens om att utveckla gymnasieskolan i bred enighet. Jag hoppas att den ambitionen finns hos alla som deltar i debatten i dag. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Prot. 2015/16:77
9 mars

Gymnasieskolan

I detta anförande instämde Roza Güclü Hedin (S).

Anf. 36 MICHAEL SVENSSON (M):

Herr talman! Vi diskuterar i dag vår gymnasieskola genom ett motionsbetänkande. Det är ett ganska tunt sådant, med respekt för alla enskilda motionärer. Det är blott 17 motioner som behandlas. Men det ger också tillfälle att diskutera vår gymnasieskola lite bredare.

Vi måste fråga oss: Vad vill vi med vår gymnasieskola? Vad ska den användas till, och vilken utbildning ska bedrivas där? Vad önskar vi av de elever som går där i tre år? Har vi anledning att se annorlunda på vår gymnasieskola i dag än för 25 år sedan? För drygt 35 år sedan, 1975, gick blott 50 procent vidare till gymnasiet. Det var då klart lättare att nå måluppfyllelse än i dag då 99 procent påbörjar sina gymnasiestudier.

Självklart kan kommunen, skolförvaltningen och barn- och utbildningsnämnden inte ha något annat mål än 100 procent. Men jag tror också att vi måste vara realistiska och ärliga. Vi kommer kanske aldrig att nå 100 procent, än mindre i dag. Vi har ett brokigare samhälle och fler ungdomar som i sen ålder tar sig till vårt land. Vi måste fråga oss: Vad gör vi åt detta? Här behöver vi nog en så kallad synvända, precis som i Nossebro-skolan. Det gäller att vi alla hjälps åt. Hur gör vi med de 12 000–14 000 ungdomar som varje år inte lyckas uppfylla sina drömmar?

Samhällets syn är att detta är ett misslyckande. Många blir stigmatiserade och känner sig misslyckade. De blir dubbelt stämplade, både av sig själva och av omgivningen. Detta måste vi ändra på, annars riskerar vi att få ett ännu tydligare A- och B-lag i samhället och på arbetsmarknaden.

Här vilar ett tungt ansvar inte minst på Socialdemokraterna, även om ni och era föregångare säkert har haft det bästa för ögonen. Ni har hårt markerat att alla måste läsa in högskolebehörighet, en snedvriden syn om att en akademiker skulle vara finare än en arbetare eller hantverkare.

I går kom det siffror från SCB som visar att hela 90 procent av eleverna från yrkesprogram kan tänka sig att kombinera fortsatta studier med arbete. Det är 10 procentenheter fler än dem från högskoleförberedande program. Detta visar att det inte finns några stängda dörrar. Även dessa elever är ambitiösa och framåtstygande. Detta är dock för dem som klarar hela gymnasiet. Frågan är vad vi gör med de andra. Hur ska vi öka genomströmningen i gymnasiet, och hur ska vi ta hand om dessa 12–15 procent av elevkullen varje år?

Jag tror att vi måste ha ett mer flexibelt gymnasium. Vi kanske till och med måste fundera på olika längder på olika program och också, i vissa stycken, på en enklare gymnasieskola. Det handlar inte minst om samarbete mellan olika program och fler utgångar, vilket även Caroline Heltmersson Olsson har varit inne på och som den förra regeringen var inne på före 2014.

Först måste vi naturligtvis se till att fler väljer rätt program. Här vilar ett stort ansvar på SYV:arna, och jag saknar rejäla förslag från regeringen på hur vi kan lyfta och kompetenshöja denna viktiga yrkesgrupp. Undersökningar visar att enbart 28 procent av niorna känner till vilka program som finns på gymnasieskolan. Naturligtvis vet ännu färre vilka yrken som finns. I vissa kommuner går det så många som 6 400 elever på en SYV:are, och i vissa kommuner går det 80–90 elever på en SYV:are. Detta är förstås ohållbart i längden.

Jag tror också, herr talman, att det är av stor vikt att utreda kursgymnasiet. Här är vi troligen flera som har medverkat till att den nu sittande Gymnasieutredningen ska utreda detta. Jag tror att kursbetygen skapar stress, inte minst för tjejerna i årskurs 2, och dålig motivation för progression i utbildningen. Det gör det svårare att byta program, och det skapar osäkerhet och blir mindre förutsägbart i kombination med det nya betygssystemet.

Vi måste också se över systemet med garanterad undervisningstid och alltför många lärlösa lektioner i gymnasieskolan. Jag följer detta väldigt nära, inte minst genom mina två barn som går i gymnasiet.

Jag tror faktiskt att det skulle vara ganska enkelt för de allra flesta elever att läsa mer än 2 500 poäng. Då kan vi också göra det enklare för fler som önskar läsa in allmän högskolebehörighet. Vi får dock inte glömma att allmän högskolebehörighet bara ger tillgång till ca 6 procent av högskolornas utbud.

Det är klart att det är ett problem för oss alla att söktrycket för yrkesprogrammen har gått ned. Det var som alla vet inget som hände 2011, utan det är en internationell trend som påbörjades någon gång kring 2005–2006. De stora avhoppen skedde, som vi vet, i början på 90-talet när den tvååriga yrkes- och fackskolan blev treårig.

Vi måste ta krafttag för att förbättra lärlingsutbildningen. Här finns stora vinster att nå för att fler elever snabbt ska komma ut i yrkeslivet med goda kunskaper. Men även här saknar regeringen svar.

Vidare måste vi också, herr talman, öka samarbetet mellan regioners gymnasieskolor vad gäller sökning, utbud och information om arbetsmarknaden. På sikt kanske man till och med kan tänka sig ett mer reglerat samarbete. Kanske ett skolverk och en skolinspektion som finns på fler platser i landet blir en organisation för de kommunala gymnasieskolorna. Det har förts fram att regionerna skulle kunna bli huvudmän, men det tror jag inte alls på. Jag tror att de har nog med problem som de har det i dag.

Vidare tror jag också, vilket jag framfört tidigare, på ett närmare samarbete med regionens högskola. Det skulle kunna bli en ren vinn-vinnsituation. Rent allmän bör modern skolforskning föras ut bättre och snabbare. Därför är det också mycket tråkigt för oss alla att konstatera att det inte anställts fler rektorer i skolorna, eftersom det är ett utmärkt sätt att komma ut med modern skolforskning i gymnasieskolorna. Här hoppas jag att mina kollegor på regeringssidan i utskottet återkommer och informerar regeringen om att detta vore ett önskemål.

Vi ska nu följa utvecklingen men också låta skolan få arbetsro och föra tillbaka ansvar och utrymme till skolan och lärarna. Vi har kommit med flera förslag i denna riktning och avser att återkomma med förslag som ytterligare stärker lärarkåren och eleverna. Bland annat vill vi öppna för att kombinera språk- och yrkesintroduktion.

Låt mig slutligen nämna något kort om KPU som vi har varit inne på i den tidigare debatten. Här finns redan i dag två utmärkta förslag på ritbordet, Johan Skytteskolan och Viktor Rydbergs skolor, med fristående KPU-utbildning som aktivt skulle bidra till att stärka lärarkåren och dess kompetens. Jag hoppas även att regeringspartiernas utbildningspolitiker vill titta närmare på dessa förslag.

Slutligen vill jag yrka bifall till vår reservation.

Anf. 37 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är som vanligt intressant att lyssna på Michael Svenssons visioner om gymnasieskolan från talarstolen.

Nu står vi här igen i ett replikskifte, och det beror på att jag måste få ett förtydligande angående högskolebehörigheten. Uppfattar jag det rätt att Michael Svensson tar det faktum att vi har många nyanlända elever i gymnasieskolan till intäkt för att vi inte ska gå vidare och titta på hur fler kan få möjligheter till högskolebehörighet? Detta vill jag höra lite mer om.

Jag tycker att nyanlända elevers skolgång är en helt separat fråga. Vi måste titta på språkintruktionsprogrammet på ett separat sätt, och det finns många möjligheter. Jag lyssnade på grundskoledebatten och bland annat Kristdemokraterna tog upp att man kanske skulle kunna läsa på engelska på högskoleförberedande program och så.

Att vi har många nyanlända i skolan är inte något skäl till att släppa ambitionerna om högskolebehörigheten, anser jag. Jag vill bara höra om jag uppfattade Michael Svensson rätt.

Anf. 38 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Jag yrkar alltså bifall till våra reservationer 5 och 7.

Jag ska ödmjukt säga att jag kanske uttryckte mig otydligt. Jag vill inte alls ta fler nyanlända elever till intäkt för att vi inte ska utöka högskolebehörigheten. Det är två helt olika saker.

Jag inser precis som Caroline Helmersson Olsson att det är ett problem att färre har valt yrkesprogrammen. Att då, vilket har förekommit i debatten under både två och tre år, skylla på den tidigare regeringen och den nya gymnasiereformen är att göra det alldeles för enkelt för sig. Det här är som jag sa en internationell trend, och det är oroande.

Det har också funnits en missuppfattning, vilket också har tagits upp här i talarstolen flera gånger, både från socialdemokratiska utbildningspolitiker och från många av landets SYV:ar att det är en stängd dörr att gå ett yrkesprogram. Det är det ju inte alls. Men är det så, och det ska jag gärna erkänna, att många fortfarande är felinformerade och många föräldrar tror att det är stängda dörrar så är det ett problem, och då måste vi hjälpas åt att öppna upp det hela.

Anf. 39 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Michael Svensson, för förtydligandet! Det här med högskolebehörigheten måste jag ändå hänga kvar vid en stund. Jag pratade lite grann i mitt anförande om samverkan med näringslivet och hur viktigt det är på yrkesprogrammen. Där det är framgångsrikt på yrkesprogrammen är just där näringslivet kommer in i programråd och annat. Det kan vara på teknikcollege, certifierade skolor och allt möjligt – till och med

branschskolor som finns, faktiskt. Högskolebehörighet ingår, men den går att välja bort, och näringslivet och skolan samarbetar.

Det menar jag är ett mycket bättre sätt än som det är i dag då man aktivt måste välja till för att få högskolebehörighet. Det här ska vi titta på i utredningen, och jag vill höra med Michael Svensson om han kan tänka sig en sådan modell.

Med tanke på hur man funderar över det här med branschlärningar undrar jag: Lyssnar ni på vad näringslivet säger om utbildningen?

Anf. 40 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är rätt, som jag sa innan, med information inför gymnasieskolan så att man gör rätt val i ännu högre grad. Vi vet sedan tidigare att ungefär 1 procent av elevernas information om gymnasieskolan kommer från SYV:arna, och det är naturligtvis heltokigt.

Vi måste in med näringslivet, arbetsmarknadens parter och företagen i gymnasieskolan. Det kan vara college och branschskolor som öppnas, och det är oerhört viktigt.

Jag tycker inte att man ska stänga några dörrar alls. Är det ett problem att alltför få elever väljer yrkesprogrammen för att de är felinformerade måste vi naturligtvis noga fundera på det.

Nu har det förts fram tankar i Gymnasieutredningen om att man ska kunna välja bort behörigheten, men jag tycker att det är oerhört viktigt att betona att vi inte får göra avkall på de 2 500 poäng som finns i dag på de här programmen i och med de ämnen som läses av yrkeseleverna. Alla branscher varnar för att det då kommer ut dåliga hantverkare från gymnasieskolan. Det här måste vi slå vakt om. Det var därför jag betonade att man kanske måste läsa mer än 2 500 poäng. Det tror jag att alla elever klarar.

Anf. 41 JABAR AMIN (MP):

Herr talman! I och med samhällsutvecklingen har gymnasieutbildningen blivit en nödvändighet för mer eller mindre alla som vill komma vidare såväl inom arbetslivet som studiemässigt. En avklarad gymnasieutbildning är viktig för att kunna komma in på en arbetsmarknad där hård konkurrens råder. Men gymnasieutbildningen är nödvändig även för fortsatta studier och för att utvecklas som individ. Av de anledningarna är det vårt ansvar att skapa de bästa förutsättningarna för att gymnasieskolan blir så bra som möjligt.

En av de frågor som de borgerliga partierna tar upp och som de tillsammans med Sverigedemokraterna har lyckats göra tillkännagivande av är att uppdra åt regeringen att utreda om en breddad och förstärkt gymnasial lärlingsutbildning kan införas och vilka konsekvenser det skulle medföra.

Vi vet alla att lärlingsutbildningen infördes 2011 av den borgerliga regeringen i samband med gymnasiereformen. Ambitionen var att under åren 2011–2014 skapa 30 000 lärlingsplatser. Men så blev det aldrig. Enligt Yrkesprogramsutredningen, som tillsattes av förra regeringen och som kom med sitt slutbetänkande för några månader sedan, finns det bland branschorganisationerna inget större intresse för att utveckla en lärlingsmodell av centraleuropeiskt snitt där lärlingen rekryteras och anställs av

arbetsgivaren för att få hela sin utbildning på arbetsplatsen. Det är ungefär det här som Alliansen vill, och det är det som utredningen avslår.

Med tanke på allt detta borde de borgerliga partierna, anser jag, ha tänkt om. Det är ett dåligt företag att driva igenom förslag som inte funkar ändamålsenligt.

Herr talman! En annan fråga som berörs i detta betänkande är branschskolor och branschlärningar, det vill säga en lärlingsutbildning med större inflytande och ansvar för branschorganisationer och arbetsgivare. Branschskolor var det förslag som Yrkesprogramsutredningen kom med som svar på branschorganisationernas önskemål. Av den anledningen satsar regeringen i år och även nästa år medel på en försöksverksamhet med branschskolor. Det är viktigt att stödja utvecklingen av en försöksverksamhet med branschskolor för små yrkesområden inom branscher som har svårt att klara sin kompetensförsörjning.

Herr talman! Det är viktigt att förstärka den gymnasiala yrkesutbildningens kvalitet och attraktionskraft. Ett led i detta är en förlängning och förstärkning av satsningen på att få fler verksamma yrkeslärare att få behörighet. För satsningar på fler yrkeslärare med rätt behörighet satsar vi under detta och de kommande tre åren stora medel.

En annan viktig aspekt är samverkan mellan skolan och arbetslivet. Här behöver matchningen mellan å ena sidan behoven på arbetsmarknaden och å andra sidan elevernas val och yrkesutbildningens innehåll och utbud förbättras. Ett bra sätt att åstadkomma detta är att förstärka branschernas inflytande över gymnasieskolans yrkesprogram.

En ytterligare viktig åtgärd är att verka för att förstärka yrkesprogrammets kvalitet och attraktionskraft. På insatser direkt riktade mot att öka ungas intresse för gymnasial yrkesutbildning satsar regeringen i år också stora pengar.

Herr talman! Det är viktigt att alla gymnasieelever får möjlighet att utveckla och använda sin fantasi och kreativitet. Detta kan man göra bland annat genom de estetiska ämnena, som vi hoppas så småningom kommer in.

Vi i den rödgröna samarbetsregeringen vill ge även yrkesprogramseleverna möjligheten att kunna få högskolebehörighet utan större hinder. Den frågan ligger nu hos utredningen, som föregående talare nämnde.

En stor utmaning just nu är att se till att avhoppet från gymnasieskolan minskar eller helt och hållet upphör. Det är en utmaning för oss alla, och inte bara för regeringen.

Avslutningsvis vill jag säga att det är viktigt att även gymnasieskolan är jämlik och likvärdig, för det tjänar Sverige på.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet med undantag för vår gemensamma reservation, men för tids vinnande låter vi bli att yrka bifall till den.

Anf. 42 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Gymnasieskolan är alltid intressant att debattera, diskutera och lyfta fram olika aspekter på. För de flesta av oss handlar det om tre år, men för en del kan det vara fyra eller fem år av olika anledningar. Det är en väldigt viktig period i livet.

Vi politiker får nu i dagarna många inbjudningar till UF-mässor, alltså Ung Företagsamhet, där unga människor visar sitt entreprenöriella engagemang och sin kreativitet på olika sätt. I maj kommer de som har vunnit på de olika mässorna till Stockholm, där de får presentera sina förslag.

Hittills har vi talat ganska mycket om yrkesutbildningarnas framtid. När det gäller ung företagsamhet och yrkesprogrammen ser man redan i dag svårigheter att kombinera detta. Det kan förvåna lite att det inte finns utrymme i yrkesutbildningarna att också träna företagsamhet på ett bättre sätt. I ett antal yrkesprogram finns inget utrymme. När man då från regeringens sida väljer att lyfta in allmän högskolebehörighet, ytterligare tid för estetiskt ämne och andra viktiga frågor kan man fundera vilken möjlighet det blir för eleverna att också nå målen att fullfölja grundskolan.

Jabar Amin valde att avsluta sitt anförande med att ta upp utmaningen med avhopp från gymnasieskolan. Självklart är det en stor utmaning som vi alla ser. Jag tycker att det är lite synd att det inte finns fler förslag och funderingar från Jabar Amin och andra företrädare för regeringspartierna om vad man gör för den utmaningen. Tyvärr tror jag inte att detta att man återinför ett antal delar för att ytterligare teoretisera yrkesprogrammen, utan att bidra med mer tid, kommer att förstärka möjligheten att fullfölja utbildningen.

Här är det viktigt att vi inte bara slår olika idéer i huvudet på varandra utan faktiskt har en seriös diskussion. Precis som Caroline Helmersson Olsson sa finns nu en parlamentarisk grupp kopplad till Gymnasieutredningen. Jag skulle önska att den kunde arbeta mer tillsammans än den hittills har gjort.

När det gäller målet att ha färre avhopp och fler som fullföljer gymnasieskolan tror jag, i likhet med en del andra som yttrat sig i debatten nu, på möjligheten att erbjuda mer vägledning. I både grund- och gymnasieskola ska man under längre tid få tillgång till vägledning. Det ser jag som en del som man troligen kommer att lyfta fram från olika parter. Det behövs verkligen.

Regeringspartierna lyfter stolta fram att man ska satsa 30 miljoner kronor på yrkesutbildningarnas år. Det är inga stora pengar, Jabar Amin, men jag hoppas ändå att de gör tillräckligt stor skillnad, så att det ökar attraktiviteten i yrkesprogrammen för alla de unga som genomför dem.

Det har talats en del om den gymnasiala lärlingsutbildningen, där det också finns ett tillkännagivande, även om man inte vill yrka bifall till sin reservation. Det må vara en liten fråga. Sedan hänvisar man till Yrkesprogramsutredningen, där det hävdas att det inte finns något särdeles stort intresse.

Sedan lärlingsutbildningarna infördes har vi dock kunnat se ett stadigt ökande intresse för dessa utbildningar. Många som har genomfört de här utbildningarna har också jobb. Då väljer regeringen att ge signaler genom att sänka anordnarbidrag och liknande. Då är det klart att eleverna börjar fundera på om detta verkligen är en framtidsutbildning eller om det är något som är på väg att dras in. Också den frågan förtjänar att belysas ytterligare i diskussioner kopplat till branscherna. Man ska inte så lättvindigt avfärda den frågan som jag tycker att regeringspartierna gör.

När det gäller branschskolor är jag glad över den samsyn som verkar finnas, kopplat till behovet och utformningen av branschskolor. Man kan

se det som ett viktigt kompetenscentrum. Men på ett sätt är det ingen nyhet. Det finns branschskolor i Sverige i dag, men man skulle också kunna använda strukturen till att öka branschskolornas antal.

En fråga som Centerpartiet har valt att lyfta fram i en motion gäller effektivisering av yrkesutbildningen. Det finns spännande exempel där man gör mer av den tid man har i gymnasieskolan. När man förlängde yrkesprogrammen från två till tre år förlängde man tiden, men man utökade inte alltid så mycket av innehållet. Det finns spännande exempel på att man faktiskt kan korta tiden från det att man påbörjar sin utbildning till det att man får ett yrkescertifikat från fem till fyra år och ibland från fyra till tre år. Jag tycker att det är viktigt när det gäller ungdomars möjligheter att komma ut i arbete och få ett riktigt jobb att man har respekt för den tid man måste lägga ned på sin utbildning och att man hela tiden har en beredskap för de översyner som kan komma att behövas.

Det har under väldigt många år funnits en tendens att man hela tiden förlänger utbildningar. Man kan verkligen fundera på vad det är för innehåll som utbildningen ska ha. Skulle man kunna bygga på med påbygg-nadsutbildningar, så att man kan ha en kortare grundutbildning och samtidigt kommer längre i det som vi kallar för det livslånga lärandet? Det handlar om att se utvecklingsmöjligheter.

Jag nämnde i mitt anförande om grundskolan att jag skulle återkomma till detta med utbildning till jobb. Det är den tredje delen i Centerpartiets utbildningspolitik. Det finns ett skriande behov av människor i många branscher. Det behövs mycket yrkesmänniskor runt om i Sverige. Jag vill återigen lyfta behovet av att vi ger rätt bilder. Vi kan fortsätta diskutera vem som har sagt vad och vad man har målat upp för bilder.

Detta förstärker behovet av en kompetent studie- och yrkesvägledning. Det tror jag att vi kommer att behöva lägga mycket resurser och kraft på de kommande åren. Vi har nog alla läst Yrkesprogramsutredningen och häpnat över hur få yrken som unga människor faktiskt känner till. Man ser ett väldigt behov av att också i grundskolan jobba mer med kunskap kopplat till arbetslivet.

Yrkesprogrammen är oerhört viktiga. Hela gymnasieskolan är oerhört viktig. Det handlar om möjligheten till inträde på arbetsmarknaden.

Jag vill yrka bifall till reservationerna 2 och 7.

Anf. 43 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka föregående talare. Det är värt att se över själva debattformen och hur man får replikera. Man kan bli lite frustrerad över att inte kunna ta replik på vissa partier.

Gymnasieskolan, som en gång var vägen för ett fåtal, borde i dag vara en angelägenhet för alla som har slutfört grundskolan. Så är det nästan. Det är nästan 99 procent av alla ungdomar som går vidare till gymnasieskolan, men endast hälften når samtliga mål och slutför sin utbildning med godkänt betyg på alla kurser.

Gymnasieskolans uppdrag måste vara att se till att samtliga elever faktiskt når de mål som finns. Eftersom de kunskaper som gymnasieskolan ska förmedla måste betraktas som en rättighet för varje elev ska skolan inte avhända sig sitt ansvar genom att hänvisa till att det är en frivillig skolför-m. Avgiftsfrihet, som i grundskolan, ska gälla även gymnasieskolan.

För individen såväl som för samhället är gymnasieutbildning en förutsättning för en god yrkeskompetens och ett aktivt deltagande i samhällslivet. Gymnasieskolans uppgift är således dubbel. Den ska bana väg för individen till yrke och personligt självförtroende och därmed stärka det samhälleliga livets materiella och sociala bas. Men lika viktigt är att den fortlöpande vidgar individernas kompetens och ställning som samhällsmedborgare. Dit hör kunskap och lyhördhet för den samhälleliga gemenskapens och det demokratiska folkstyrets angelägenheter och behov, liksom förståelse och engagemang för det kulturella livet och dess utveckling.

Gymnasial utbildning måste därför ses som en rättighet för alla som har gått ut gymnasieskolan.

Alla program i gymnasieskolan ska kunna ge behörighet till högskolestudier. Programmen ska kunna ge tillräcklig språklig och övrig kompetens för högskolestudier. För dem som inte har nått formell kompetens för inträde i gymnasium respektive högskola ska möjligheterna till komplettering kunna ge sådan kompetens.

Det som är viktigt i den här frågan, menar vi, är att göra upp med den gamla och förlegade föreställningen, som har motiverat skillnader mellan teoretiska och praktiska yrken. Dessa gäller inte i dag och inte för framtidens samhälle. Att på de yrkesinriktade programmen ha en lägre ambition beträffande undervisning i svenska språket eller i orienterings- och bildningsämnen menar vi är ansvarslost. God språkförmåga och språkförståelse är i dag lika viktigt på alla arbetsplatser. Då kan man undra varför de borgerliga partierna och Sverigedemokraterna inte tycker det.

Man kan kanske göra kopplingar till andra förslag som har kommit från allianspartierna. Med hänvisning till nyanlända, bland annat, föreslår de lägre löner. I det här fallet lägger man grunden för lägre löner. Alla vet att för dem som inte får en gymnasial utbildning minskar chansen att få ett arbete. Och för dem som har fått det men som inte har behörighet att plugga vidare kommer det också att försvåra ytterligare på arbetsmarknaden.

Vi vet att det beroende på hur mycket utbildning man har kan skilja i fråga om hur många år man lever. Det är väldigt tydligt att befolkningen i Pajala inte har lika lång livslängd som befolkningen i Danderyd. Man kan ställa sig frågan: Varför? Men det går att göra socioekonomiska kopplingar till utbildningspolitiken. Därmed menar vi att detta är ansvarslost av allianspartierna.

Därtill kräver demokratin och den medborgerliga delaktigheten samma nivå och omfattning för alla i fråga om samhällskunskap och omvärldsorientering. På samma sätt förhåller det sig när det gäller kultur och estetik. Därför ska gymnasieutbildningen också ge en generell grund varifrån kunskaper och förmågor kan vidareutvecklas. I vissa fall kan det vara motiverat med en snävare specialisering, beroende på lokala eller yrkesspecifika behov. Men i normalfallet borde vi kanske börja diskutera mer hur arbetsgivarna tar sitt ansvar för att färdigutbilda de människor som de anställer för speciella arbetsuppgifter i stället för att endast – så ser det tyvärr ut i dag på många håll – beställa färdigutbildad personal från politiker.

Det finns ett behov av fördjupning av studierna, som ökar omdömet och förmågan till självständigt tänkande. Det kan också förbättra elevernas möjligheter till medinflytande i läroprocessen. Vänsterpartiet eftersträvar

mer av integrering och sammanhang i utbildning, särskilt då det gäller ämnen som historia, samhällskunskap och religion. Som en konsekvens av det bör antalet ingångar till gymnasieskolan bli färre men bredare. Val av inriktning och specialisering kan då göras successivt under utbildningens gång i takt med att insikten ökar om de olika alternativens för- och nackdelar.

Med färre och bredare ingångar kan man också motverka den negativa könsfördelning som vi har i den svenska gymnasieskolan. I dag ser den mycket ojämn ut. På bygg-, el- och energi- och fordonsprogrammen ser man att det bland avgångseleverna är väldigt få kvinnor, mindre än 10 procent. Och på hantverks-, vård- och barn- och fritidsprogrammen är närmare tre fjärdedelar kvinnor. Där måste vi som politiker, för att kunna vända samhällsutvecklingen, arbeta för jämställdhet inte bara den 8 mars, som det var i går, utan varje dag. Vi måste ta ett ansvar och se över vad vi kan göra för att förbättra könsfördelningen.

För vissa partier kan det här vara väldigt extremt. För ett feministiskt parti som Vänsterpartiet är det en självklarhet.

Dagens borgerliga utbildnings- och kunskapsideologi vilar på en ekonomistisk grund och ett krasst arbetsgivarintresse. Mot detta måste ställas en syn på utbildning som är förankrad dels i alla elevers behov och allsidig personlig utveckling, dels i ett fördjupat kunskapsbegrepp som stärker elevernas förmåga till förståelse för logik och sammanhang.

Jag vill också betona något när det handlar om behörigheten. Jag har bland annat varit på Kvarnsvedens pappersbruk i Borlänge med riksdagsledamöter från Dalarna. Det var ett väldigt enhälligt svar när vi frågade: Hur ser framtidens arbetsmarknad ut? Hur ser nutidens arbetsmarknad ut?

Såväl de fackliga som tjänstemännen och övriga yrkeskategorier på plats var helt överens om att vi behöver ha en gymnasieskola där vi ger alla elever en möjlighet att få behörighet till vidare studier. De menade helt enkelt att det annars skulle försvåra rejält för människor att få anställning. Då är det tråkigt att man från allianspartiernas sida inte ens väljer att lyssna på detta.

Jag hoppas, som en av ledamöterna i den parlamentariska referensgruppen, att vi kan ha betydligt bättre diskussioner och att vi helt enkelt kan komma fram till en lösning i fråga om hur vi ska få fler elever att söka sig till yrkesprogram och hur vi ska få färre att hoppa av programmen.

Jag vill också ta upp den fråga som i många år har varit Vänsterpartiets heta fråga. Det handlar om vinsterna. Gymnasieskolan har varit den mest drabbade skolformen i det unika marknadsexperiment som vi har haft. Sverige tillåter som enda land i världen dessa vinster och vinstuttag till skatteparadis, bland annat.

Jag vill bara påpeka att jag ser fram emot när Vänsterpartiet tillsammans med regeringen genom utredningen om vinster i välfärden lägger fram förslag för att äntligen sätta stopp för det som jag skulle vilja kalla för stöld från våra gemensamma skattepengar.

Till sist vill jag ta upp frågan om rektorer och lärare, som har nämnts här tidigare. Både i föregående debatt och i denna debatt har situationen för lärare och rektorer lyfts upp. Jag skulle vilja ta upp ett problem som finns i dag och som vi i Vänsterpartiet ser. Det är att rektorer, bland annat, alltmer får verka som ekonomiska tjänstemän snarare än som pedagogiska ledare. Eftersom vi alla verkar vara överens om att rektorerna är väldigt

viktiga när det gäller att tillsammans med lärarna leda verksamheten framåt måste vi nog se över hur systemet ser ut ute i kommunerna och hur new public management-systemet över huvud taget ser ut. Även för att se över det är en utredning tillsatt. Jag hoppas att de ideologiska skygglapparna kan sättas åt sidan för det som är verklighet i det här fallet.

Anf. 44 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet i de delar som vi står bakom och inte minst till reservation 7 om branschskolor.

Den här debatten påminner faktiskt väldigt mycket om debatterna 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 och 2015. Jag har haft förmånen att närvara i kammaren vid varje tillfälle.

Jag frapperas av att hela gymnasiedebatten, om man skalar bort alla tunga inlägg, alltid handlar om huruvida eleverna ska tvingas bli behöriga till universitet och högskolor eller inte. Om man skalar av det och förenklar lite grann är det hela gymnasiedebatten.

Men gymnasiepolitik är mycket större än så. Det handlar om grundskolans ansvar, som vi precis har debatterat i två timmar. 14 000 elever i Sverige kommer till svensk gymnasieskola utan behörighet. De är inte behöriga att söka in på ett av de nationella programmen.

Caroline Helmersson Olsson, Socialdemokraterna, kommer från Södermanland, som råkar ha de näst sämsta resultaten när det gäller behörighet till gymnasiet. Hon kommer också från kommunen Vingåker, som jag har tittat lite extra på. Där lämnade förra året 37 procent grundskolan utan behörighet till nationellt program. Det är det som är den stora utmaningen i svensk skolpolitik på gymnasial nivå. Hur tar vi ansvar för att färre ska komma obehöriga till gymnasiet? Hur har vi ett utbildningsutbud där fler kan erbjudas en bra utbildning oavsett om de vill vidare till universitet och högskola eller till yrkesutbildningar?

De obehöriga är ett stort problem. Avhoppet nämner inte ens Socialdemokraterna i sitt inlägg. Det är tusentals ungdomar som slås ut fortfarande, oberoende av reform, från gymnasieskolan. Vi har problem med byten, vi har problem med kvalitet i undervisningen och vi har problem med närvaro och skolk, inte minst i årskurs 3 i gymnasieskolan. Och vi har återkommande, får jag tyvärr konstatera, trots alla försök som tidigare och nuvarande regering har aviserat problem med branschens samverkan och arbetslivets involvering i gymnasieutbildningarna. Det är den absolut största utmaningen.

Det har nämnts ett antal siffror här i debatten. De beror på vilken bild man vill ge. Man kan påstå att 30 procent lämnar gymnasiet utan fullständiga betyg. Man kan också påstå att 35 lämnar gymnasiet utan slutbetyg. Det beror på om man tittar på hur många som har en gymnasieexamen, en godkänd gymnasieexamen eller ett samlat betygsdokument, som det heter. Man kanske har ett slutdokument, och man har läst kurser, men man är inte godkänd på kurserna.

Man kan titta på de kraftiga variationer som finns, från 90 procent på några program ned till kanske 40 eller 45 procent på vissa livsmedelsprogram, elprogram och så vidare. Det är ytterst alarmerande att vi har sådana kvalitetsproblem och variationer i svensk skola på program- och skolnivå. Det är det här som Socialdemokraterna inte heller vill beröra.

En annan faktor som möjligen bidrar till att färre får slutbetyg är att vi skärpte antagningskraven för att komma in på gymnasiet. Det blev mycket svårare. Men det har också blivit mycket svårare att komma ut ur gymnasiet. Det ställs helt enkelt skärpta krav på både yrkes- och studieförberedande program för att få ett slutbetyg och ett gymnasiebetyg. Förut räckte det i princip med att ha godkänt i matematik, svenska och engelska och något elevarbete för att få studentexamen. Nu krävs mycket mer.

När den socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen nu aviserar ett antal åtgärder för att rulla tillbaka alla dessa reformer vill jag ändå veta i den här debatten, herr talman: Kommer man att tvinga alla elever att bli högskolebehöriga och läsa in allmän högskolebehörighet trots att alla har den möjligheten redan i dag? Kommer man att ta bort vissa antagningskrav för att komma in på gymnasiet? Kommer man att sänka kraven för att komma ut ur gymnasiet och för att få ett slutbetyg?

Det handlar inte bara om att komma in och komma ut, utan vi måste också diskutera dessa faktorer. De påverkar genomströmningen, och de påverkar kvaliteten och vilken signal vi ska ge. Gymnasiet ska inte bara vara någon tillfällig station för att sedan vara en trampolin ut i arbetslöshet eller vuxenutbildning där man ska läsa om allting igen.

Det jag hör lite grann är att det ska vara estetik. Jag hör också lite grann om att det är klart att eleverna behöver allmän högskolebehörighet för att få jobb. Det finns undersökningar från Skolverket, och ni är välkomna att titta på kommunala sammanställningar. Dessa visar att det var de som gick just byggprogrammet och fordonsprogrammet, trots att det var 20–30 procent som aldrig fick slutbetyget Godkänd fullt ut, som utgjorde den största andelen som etablerades och fick jobb. Kontakten med arbetslivet och branschen var absolut bäst på denna typ av utbildningar, och de fick jobb.

Det finns alltså ingen korrelation här. Bara för att vi lägger in att man ska läsa allmän högskolebehörighet ökar inte genomströmningen, och avhoppet minskar inte. Etableringen på arbetsmarknaden blir inte heller bättre. Det ni säger är inte sant.

Vi vill särskilt lyfta upp lärlingsanställningarna. Avslutningsvis vill jag nämna branschlärlingarna, där vi från Liberalerna och Alliansen gärna hade velat gå längre än att bara avsätta 10 miljoner för en försöksverksamhet, herr talman. Det är också därför vi reserverar oss.
(Applåder)

Anf. 45 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Roger Haddad för att han återigen bekräftar min bild av vad han har för människosyn och vilken politik hans parti står för.

Till den som inte har hört Roger Haddad tidigare skulle man kunna säga att han i princip i alla debatter, oavsett om de handlar om arbetsmarknad, utbildning, justitieärenden eller vilken fråga som helst, måste betona att problemen har uppstått på grund av nyanlända. Han kommer dessutom inte med några lösningar själv, och han har en syn på främst arbetarklassbarn som jag inte delar.

När Roger Haddad kritiserar de partier som har synen att elever som går på yrkesprogrammen inte är sämre skulle det vara intressant att höra vad han själv skulle vilja föreslå för åtgärder för att minska avhoppet. Vad skulle Roger Haddad själv vilja föreslå att vi ska göra för att fler ska söka

sig till yrkesprogrammen och för att vi ska se till att det blir jämnare könsfördelning?

Det skulle vara intressant att höra det, för gång på gång hör vi hur Roger Haddad attackerar inte bara den svenska regeringen utan även Vänsterpartiet för att vi helt enkelt har en syn där vi menar att elever som väljer att gå yrkesprogram inte är sämre. Vi menar att eleverna inte ska behöva göra sitt livs val när de är 15 år gamla och därefter behöva ta flera år på sig att plugga i kapp det de kanske inte har hunnit med under gymnasiet.

Varför tycker inte Liberalerna att dessa elever är värda mer än så? Och vad har Liberalerna för förslag?

Anf. 46 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Jag har varken nämnt nyanlända eller Vänsterpartiet i mitt anförande, utan jag har riktat mig till Caroline Helmersson Olsson från Socialdemokraterna.

Det är möjligt för alla elever i svensk gymnasieskola att läsa in allmän högskolebehörighet. Det står till och med på Skolverkets hemsida, som Daniel Riazat är välkommen att titta på.

När det gäller yrkesprogrammen och gymnasiet generellt handlar det just om kvaliteten. Det är därför vi satsar resurser i grundskolan: fler speciallärare, behöriga lärare, behöriga ämneslärare och fokus på arbetsro och rektorernas roll. Men övergången måste ske till gymnasiet, där man ställer tydliga krav. Det hade man inte gjort tidigare. Vi förordade lärlingsutbildningar och yrkesutbildningar för dem som vill gå ut i jobb. Många ungdomar vill jobba direkt efter gymnasiet; det pekade jag på i exemplet med byggprogrammet och fordonsprogrammet. De som går den typen av utbildningar vill till jobb direkt. De vill inte vidare till högre utbildning.

Det ni inte svarar för är att eleverna förut kom in på olika program men lämnade gymnasiet utan slutbetyg och gick ut i arbetslöshet. Det fanns också en kritik i den gamla gymnasieskolan, som ni nu vill gå tillbaka till, mot att samverkan och samröret med arbetslivet var näst intill obefintligt. Det är därför vi sa till Skolverket: Inrätta programråd, skärp kvaliteten och titta över arbetsplatsförlagda utbildningar! Jag tycker dock att vi var för försiktiga när vi kontrollerade kvaliteten i programråden och när Skolverket godkände att man gjorde om en skollokal till en floristutbildning. Det ska naturligtvis vara ute i en riktig floristbutik eller i en frisörsalong, i det fallet.

Det är därför vi är starka anhängare av lärlingsinslag men också av branschskolor. Du får förtydliga, Daniel Riazat. Är ni för branschskolor där branschen får ett större inslag och en större styrning av utbildningen eller inte?

Anf. 47 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Tack, Roger Haddad! Det är intressant när representanter för Liberalerna talar om arbetsro inom den svenska skolan med tanke på att varenda lärare i det här landet skulle kunna vittna om det motsatta under den tid som Jan Björklund, din partiledare, satt på utbildningsministerposten. Han frågick helt all forskning och alla studier som finns i utbildningsfrågor och körde helt enkelt på med den extremt liberala och marknadsinriktade politiken även när det gäller utbildningsfrågorna.

Du säger att vi hade ett system där eleverna kom in, men lämnade gymnasiet. I dag har vi ett system där eleverna knappt kommer in, och de som kommer in lämnar gymnasiet. Frågan är: Ska vi komma på lösningar till hur vi ska få de elever som hoppade av att inte hoppa av, eller ska vi försämra hela situationen för alla för att ett antal elever hoppar av?

Det är vad Gymnasieutredningen handlar om i dag. Vi talar i den parlamentariska gruppen om hur situationen ska lösas så att det blir färre avhopp. Men allianspartierna fortsätter att hålla fast vid den linje som kommer att leda till fler avhopp och som inte kommer att lösa problemet.

Det är positivt när arbetslivet och arbetsmarknaden har ett nära och tätt samarbete med skolan och att det ska satsas betydligt mer på yrkesprogrammen. Det är också ett problem att regeringen alltmer i arbetsmarknadspolitiken och i utbildningspolitiken lämnat mer och mer makt till arbetsgivarna och till näringslivet. Ett samarbete ska vara ömsesidigt. Jag hoppas att det är den linjen som Roger Haddad vill ha – även om jag inte tror det.

Anf. 48 ROGER HADDAD (L) replik:

Herr talman! Den 19 mars förra året sa Aida Hadzialic, ansvarigt statsråd, att politiker lurar eleverna att de inte behöver en godkänd gymnasieutbildning. Jag vill höra från regeringspartierna i senare inlägg eller i kommande debatter vilken politiker i Alliansen eller vilken företrädare för Liberalerna, KD, Centern eller Moderaterna som har uttalat att man inte behöver gymnasieutbildning för att klara sig i arbetslivet. Jag tror inte att någon har sagt så, utan det är bara retoriska poäng.

Precis samma sak ägnar sig Daniel Riazat åt. 98–99 procent av svenska ungdomar går i gymnasieskolan. Alliansregeringen gjorde om det gamla kritiserade IV-programmet som inrättades när ni styrde. Det var det individuella programmet där man fick läsa om svenska och matematik. Det var en tvåämneskonstellation från grundskolan. Nu finns fem särskilda program med introduktionskurser för nyanlända, språkinträdning, yrkesintroduktion och studieförberedande program för dem som senare vill gå över till ett nationellt program. Det fanns inte på er tid.

Även om kvaliteten ska höjas har den blivit högre än tidigare. Problemet, som ingen av er går in på, S, MP eller V, är vad som ska göras med alla som hoppar av under gymnasietiden. Tusentals ungdomar lämnar gymnasiet i årskurs 1, 2 eller 3. 25–30 procent av dem som lämnar gymnasieskolan gör det utan slutbetyg och utan behörighet att ta sig vidare till högskolan eller utan att komma ut i arbete. Det är vad vi försöker åtgärda, och där har ni inte ett enda förslag.

Anf. 49 ANNIKA ECLUND (KD):

Herr talman! Gymnasieskolans huvuduppgift är att förmedla kunskap, att stimulera elevernas intellektuella utveckling och förbereda unga för högre studier eller ett direkt inträde i arbetslivet. Detta förutsätter att gymnasieskolans program har olika inriktningar, möjlighet till val inom programmen och en gemensam plattform av kunskaper.

Det ska finnas teoretiska program inriktade mot studier på högskolan, och utbildningen ska hålla en kvalitet som svarar mot högskolans krav. Yrkesprogrammen ska hålla en nivå som leder till arbete direkt efter examen och som ska ge högskolebehörighet om man så önskar. Det ska också

finnas lärlingsprogram där utbildningen är mer knuten till företag och lärande under arbete. Efter lärlings- och yrkesprogram ska det vara möjligt att nå kvalificerad yrkeskunskap inom en yrkeshögskola.

Herr talman! Yrkeskunnandet måste uppvärderas och få ökad status bland våra ungdomar. Budskapet om att det enda som räknas är att vara behörig till akademiska studier har varit förödande. Samtidigt som det finns en hög ungdomsarbetslöshet skriker företagen efter yrkeskunnigt folk. Här är det matchning som behövs och bättre information om vilka utbildningar som faktiskt leder till jobb och som har framtiden för sig. Vi borde alla hjälpas åt att kommunicera ut att alla gymnasielinjer faktiskt kan ge högskolebehörighet om man så önskar. Det är också viktigt att det finns möjligheter till en andra chans eller till att komplettera sin utbildning om man så skulle behöva i framtiden.

Sedan 2014 finns nu en ny anställningsform för lärlingar. Den som går en gymnasial lärlingsutbildning inom något av gymnasieskolans yrkesprogram kan numera bli anställd i en ny form. Vi i allianspartierna menar att arbetsgivarnas möjlighet att bedriva lärlingsutbildning bör utökas.

Herr talman! Flera har tagit upp Gymnasieutredningen. Flera av ledamöterna i utbildningsutskottet ingår i denna. Den har som syfte att lägga fram förslag för att öka genomströmningen i gymnasieskolan. Det kan inte fortsätta som nu, det vill säga att 69 procent av eleverna klarar gymnasiet på de tre utsatta åren.

Att det ser ut så kan ha många olika orsaker. Man kanske väljer fel från början. Andra klarar inte den linje de valt. Många gånger saknas tillräckligt stöd för att man ska komma vidare i sina studier.

En betydande orsak till avhoppet skulle kunna vara de så kallade kursbetygen. I dag får man ett kursbetyg i årskurs 1. Klarar man inte kursen och får ett dåligt betyg är man i princip redan utslagen. Betyget kommer att finnas med i avgångsbetyget, och kursbetygen så som de är utformade i dag spär också på stressen och betygshetsen inom skolan.

Det är bra att Gymnasieutredningen får tilläggsdirektiv att även titta på denna centrala fråga för att komma åt mängden avhopp som sker på gymnasiet.

Herr talman! En förutsättning för att eleverna ska klara av sina studier är att de får den undervisningstid de har rätt till. Poäng på olika kurser har i dag ersatt den tidigare timplanen, men det finns i dag inga krav på hur många lektioner en gymnasieelev ska ha. Den mer flexibla poängplanen har på flera skolor blivit ett sätt att dra ned på lektioner för att spara pengar. Två tredjedelar av huvudmännen saknar riktlinjer för hur de följer upp undervisningstiden. Varje år kritiserar många skolor av Skolinspektionen för att eleverna får för lite undervisningstid. I en internationell jämförelse ligger Sverige lågt i antalet undervisningstimmar. Att vi dessutom inte ger våra elever de timmar de enligt lag har rätt till är förödande. Vi måste kunna garantera att våra elever får den undervisning de har rätt till, och det gäller både grundskolan och gymnasieskolan.

Herr talman! De som av olika anledningar inte orkar med eller klarar av skolan behöver stöd mycket tidigare inom utbildningssystemet. Här gäller det att sätta in allt stöd och alla resurser i grundskolan så att man fort upptäcker de elever som halkar efter eller mår dåligt. Här blir tillräckliga

resurser till elevhälsa centralt samt tillgången till specialpedagogisk kompetens. På de områdena har Kristdemokraterna väl genomarbetade och finansierade förslag.

Jag yrkar bifall till reservation 7.
(Applåder)

Prot. 2015/16:77
9 mars

Gymnasieskolan

Anf. 50 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har inga yrkanden i frågan, men däremot har vi åsikter.

Gymnasieutredningen är ett försök att komma underfund med det höga antalet avhopp som sker under gymnasiet. Alla har väl haft lite olika lösningar, och jag avser att även ge min bild av det hela från Sverigedemokraternas håll.

Roger Haddad har talat föredömligt i frågan. Liberalerna har jag fått lära mig att man ska säga.

Herr talman! En sak som inte har nämnts över huvud taget är statistiken över de årskurs 9-elever som pressades ut ur systemet. Jag är en av de lärare som har sett hur många nior som man verkligen försöker få över kanten och pressa in på utbildningarna. Hur stora är avhoppet bland de elever som precis med nöd och näppe har klarat grundskolebetygen? Den statistiken behöver vi titta på innan vi över huvud taget kan föra diskussionen vidare.

Jag tror att IV i dag är det största programmet av alla program.

I Gymnasieutredningen är det tänkt att vi ska sätta oss ned och diskutera. Jag vinkade ivrigt med handen vid första mötet och hade ett förslag på att det är självklart dags att gå tillbaka till ett tvåårigt gymnasium för praktiker och esteter. Michael Svensson från Moderaterna var inne och nämnde något om detta.

Så fritt fick vi dock inte tänka, herr talman – absolut inte. Det var nämligen jätteviktigt att gymnasiet var treårigt fortfarande. Då kom vi med förslag om att man i så fall borde införa mer praktik, erfarenheter av och framför allt kontakter med arbetslivet och näringslivet. Genom att göra mycket praktik, herr talman, får man nämligen också kontakter. I dagsläget och så som Sverige ser ut är kontakter det absolut lättaste sättet att få jobb. Men nej, så fritt fick vi inte heller tänka.

Är det nu så viktigt att ha högskolepoäng finns faktiskt både komvux och folkhögskola. Det finns alltså två ytterligare vägar att gå, herr talman, för att läsa upp så att man får högskolekompetens om det nu är vad man eftersträvar. Jag tror på en återgång till tvåårigt gymnasium där man faktiskt läser saker som är aktuella för arbetslivet. Här kan vi till exempel se att flera stora företag i Sverige har bestämt sig för att skapa egna gymnasier för att verkligen skapa elever man kan sätta i arbete. Det är ett sätt Sverigedemokraterna förespråkar. Det är mycket lovvärt. Eleverna får med stor sannolikhet också tillgång till arbete efter att de gått sin gymnasieutbildning.

Vi stöder självklart också frågan när det gäller ämnesbetyg i stället för kursbetyg. Det är tonåringar vi talar om, herr talman. De är fulla med hormoner, och i årskurs 1 har de kanske ingen aning om vad de vill göra med resten av sina liv. Visste till exempel herr talmannen själv när han gick i årskurs 1 i gymnasiet att han skulle sitta här som talman ett antal år senare? Jag tror inte det. Det är otroligt viktigt att dessa människor ges chansen att

reparera sina betyg. Det kan inte vara så att ett kursbetyg sätts och att du från början vet att du inte kommer att ha tillräckligt betyg för att söka vidare eller komma in på den arbetsplats du vill i livet.

I dagsläget, herr talman, är världen så pass föränderlig att jag inte tror att någon av oss här inne kan säga exakt hur den kommer att se ut om tio eller femton år – eller ens om fem år. Det gör att lärarna måste vara otroligt flexibla och ha mycket nära kontakt med näringslivet. Här ser vi att det saknas, och jag tror att flera partier förutom vårt har nämnt frågan. De ungdomar som i dag går i gymnasiet har en mycket bredare men samtidigt smalare marknad att välja på, herr talman. När jag läste en fyraårig teknisk utbildning visste jag ungefär vilka yrken jag hade att jobba inom. I dagsläget är det inte lika specifikt. Samtidigt försöker vi bredda utbildningen så att vi lätt ska kunna gå vidare, och här finns det andra instanser att dra nytta av än just gymnasiet.

Vi är självklart också för att de lärarlösa lektionerna tas bort. Att läsa en utbildning på 100 procent innebär att man också ska ha 100 procent lärartillsättning, herr talman. En lärarlös lektion är ingen lektion över huvud taget i min värld.

En breddad lärlingsutbildning för esteter och praktiker tror jag skulle kunna göra mycket stor nytta, herr talman – framför allt med koppling direkt till näringslivet.

Vi hör också att universiteten och högskolorna klagar på kvaliteten, herr talman. Specifikt KTH, för att ta ett exempel, har klagat på kvaliteten. Jag tror inte att det är gymnasieskolorna som är grundproblemet. Jag tror faktiskt att vi får titta så långt tillbaka som till det vi hade en debatt om för bara ett par timmar sedan, nämligen grundskolan. Om vi inte har en röd tråd ända nedifrån förskolan och hela vägen upp till forskningsnivån kan vi inte få ett väl fungerande system, herr talman.

Här tror jag att lösningen ligger, och jag tycker att hela frågan är alldeles för viktig för att vi ska stå och banka varandra i huvudet med den ena idén efter den andra. Här måste vi komma överens allihop tillsammans. Vårt parti är det första som sätter sig i förhandlingsstolen för att komma överens om en gemensam politik för allt från förskolan till rymdforskning.

Anf. 51 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja lyfta upp en fråga som Stefan Jakobsson och hans parti numera väljer att gömma undan och sopa under mattan. Jag skulle vilja tala om frågan som handlar om våra resurser, vår gemensamma välfärd och vart våra resurser tar vägen. Jag skulle vilja tala om vinsterna i välfärden och specifikt i skolan.

När Sverigedemokraterna gick till val 2014 var det ett löfte att man skulle begränsa vinsterna i välfärden. För ett par månader sedan blev man inbjuden av ett antal riskkapitalbolag och näringslivsaktörer, och i dag har Sverigedemokraterna intagit en annan ställning: att våra barns och elevers resurser – de skattepengar jag, mina föräldrar och andra i det här samhället betalar in – ska kunna gå till riskkapitalbolag med skattekonton på Jersey och Guernsey.

Samtidigt har Sverigedemokraterna mage att skylla resursbristen inom olika områden i välfärden på nyanlända barn, ensamkommande och andra flyktinggrupper. Jag skulle vilja fråga hur Stefan Jakobsson menar att det hänger ihop när Sverigedemokraterna helt plötsligt, efter påtryckningar

från näringslivsaktörer, ändrar sig till att helt enkelt bli skatteplanerarnas och riskkapitalbolagens bästa vän. Hur går det ihop samtidigt som Sverigedemokraterna skyller resursbristen på nyanlända?

Prot. 2015/16:77
9 mars

Gymnasieskolan

Anf. 52 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag trodde väl att friskolorna och vinsterna i välfärden skulle vara en annan debatt, men vill Daniel Riazat tala om det ska jag självklart tala med honom om det.

Jag är från början byggare. Jag vet att de byggnadsfirmor som fanns i Sverige och som inte höll kvaliteten fanns för möjligtvis ett eller två jobb, och sedan tappade de det. Jag tror att exakt samma struktur kommer att gälla för de friskolor eller friskoleenheter där man avser att stoppa pengar på platser där de inte kommer att göra någon nytta. De kommer att försvinna. De kommer möjligtvis att existera under en kort tid och kanske förorsaka en och annan elevs dåliga val så att man måste välja om och komma någon annanstans, men jag tror inte att riskkapitalbolagen kommer att vara ett problem så som Daniel Riazat här vill lyfta upp det, herr talman.

Jag ser i stället friskolorna som en tillgång. Jag tror att Daniel Riazat tillsammans med mig vet att vi om vi inte haft friskolorna aldrig hade klarat av att ta emot de 71 000 personer som har kommit nu. Där går friskolorna in frivilligt och väljer att ta ett utrymme för att ta emot personer som kommer – och inte bara de som kommer utan även de andra.

Sedan vet jag inte om Daniel Riazat satt och gjorde någonting annat med telefonen eller någonting och inte lyssnade på vad jag sa, men i grundskoledebatten tog jag upp att de elever som når absolut störst framgångar i dag är nyanlända flickor. Det är de som stiger absolut snabbast i systemet. Här ser jag inget som helst problem med att vi skulle ha en specifik inriktning.

Om Daniel Riazat inte själv har varit inne och tittat rekommenderar jag honom att titta på barnombudsmannen.se. Där finns all statistik över alla elever i hela Sverige och hur det har gått med deras betygsresultat. Där kan man tydligt se att andra generationens pojkar som bor i segregerade områden och har andra möjligheter att tjäna pengar – det är tyvärr via den kriminella vägen eller kanske olagliga vägar – väljer den möjligheten och väljer bort skolan. Där har vi den största gruppen som drar ned. Det är inte de nyanlända; det har vi aldrig sagt.

Anf. 53 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Jag tycker ändå att man får ge Stefan något slags kredd för att han på ett ganska skickligt sätt glider undan från den fråga jag ställde. Den handlade om hur det kommer sig att Sverigedemokraterna inför valet gick ut med att man skulle begränsa vinsterna i välfärden.

Då betydde nämligen detta någonting för honom och för de övriga som representerar Sverigedemokraterna, men efter att ha haft möten med näringslivsaktörerna har man ändrat sig. I dag har man valt att bli riskkapitalisternas bästa vän. Man har valt att ge resurser till dem som sitter här i publiken och till dem som har skattekonton i skatteparadis. På vilket sätt är det att vara ett ansvarsfullt parti? Sedan tidigare vet vi ju att Sverigedemokraternas budgetförslag som sådant inte går att genomföra såvida man inte vidtar åtgärder jag tror att vi alla vill ta avstånd ifrån. Hur kommer det sig att Sverigedemokraterna ändrade sig på den här punkten?

Försök också att inte använda retoriska knep när det handlar om nyanlända flickor etcetera, Stefan Jakobsson! Jag är ett av de barn som har kommit hit som flyktingar, och det är knappast så att Sverigedemokraternas politik skulle ha gynnat mig eller kommer att gynna någon av mina systrar och bröder som kommer i dag. Det behöver du alltså inte tala om för mig.

Man kan dock se det paradoxala i ett parti som försöker bygga upp en konfliktlinje mellan människor från ett annat land, som har en annan kultur och ett annat ursprung, och välfärden – samtidigt som välfärdens problem är ansvarslösa politiker på högerkanten, inklusive Sverigedemokraternas representanter, och företagare som riskkapitalister som urholkar vår välfärd på resurser.

Där menar jag att Sverigedemokraterna bör vara lite tydligare gentemot sina väljare, som röstade på dem med löftet att man skulle begränsa vinsterna i välfärden. Annars ljuger man ju, precis som folk förväntar sig att en del politiker ska göra.

Anf. 54 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag kan ta ett exempel på hur Sverigedemokraterna har förändrat sin politik.

Tidigare var det så att om man skulle ansöka om att starta friskola ansökte man till Skolinspektionen och fick sedan ett ja eller nej. Där hade kommunen nästan ingenting att säga till om. Sedan vet jag att regeringen hade ett förslag om att införa ett kommunalt veto. Vi sa att vi var villiga att sätta oss ned och tänka på vad det skulle innebära. Men vi valde en mellanväg; vi är pragmatiska. Vi tittade på hur man kunde göra det här.

Herr talman! Självklart får friskolorna ansöka, och sedan får kommunerna överklaga. Vi har också föreslagit en specialinstans i Skolinspektionen vars enda uppgift är att ta hand om just dessa ansökningar, så att det blir en likvärdighet över hela Sverige. Nej, det är inte Alliansens politik. Nej, det är inte regeringens politik. Men det är en medelväg däremellan.

Vi är pragmatiska och styr på så sätt välfärden dit vi tycker att det är bra. Vi är ett mittenparti, och det försöker vi stå fast vid, herr talman.

Att vi skulle vara företagens bästa vän låter jag vara osagt. Det finns väl kanske andra som vill ta den titeln, herr talman.

Sedan kan Daniel Riazat tyvärr inte låta bli försöka ge oss lite epitet. Jag kan bara nämna ett exempel för allas intresse här. Sverigedemokraterna har fler lokala företrädare som är utlandsfödda än vad Centern, KD, Moderaterna och Liberalerna har. Javisst, Miljöpartiet, Vänsterpartiet och Socialdemokraterna ligger strax över oss procentuellt sett. Men dessa är alltså lokala företrädare som är utlandsfödda. Det innebär alltså att vi skulle behöva sparka ungefär 20 procent av våra kandidater ute i riket.

Detta fungerar inte och är inte hållbart längre, framför allt inte nu när Socialdemokraterna och regeringen för en politik som är hårdare än den vi själva föreslog för några år sedan.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 12.)

§ 7 En fråga om konsumentskyddet vid semesterboende

Prot. 2015/16:77
9 mars

Civilutskottets betänkande 2015/16:CU20

En fråga om konsumentskyddet vid semesterboende (prop. 2015/16:84)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 12.)

§ 8 Punktskatter

Punktskatter

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU18

Punktskatter

föredrogs.

Anf. 55 PER ÅSLING (C):

Herr talman! Ett av de mest accepterade sambanden i ekonomisk forskning är att det som har hög skatt blir det mindre av och att det som har låg skatt blir det mer av. Bland de bästa beslut som riksdagen kan fatta för jobben och ekonomin är därför att sänka skatterna på jobb och företagande samtidigt som man höjer dem på miljöförstöring. Skatterna blir dessutom mindre snedvridande.

Denna enkla princip följde vi i Alliansen under våra åtta år vid makten. Vi sänkte inkomstskatter och företagsskatter samtidigt som vi höjde koldioxidskatten och premierade miljöbilar genom bonusar, för att ta några exempel.

Andra åtgärder med C-märkta ministrar var höjningen av kärnavfallsavgiften i enlighet med riksdagsbeslut. Kärnkraftsindustrin fick själv ta kostnaden för verksamheten. Dessutom förberedde vi och tog fram beslutsunderlag för införande av bonus-malus-system för bilar, avgifter för plastpåsar med mera. Detta är reformer som vi inte sett någonting av.

Det är uppenbart att den sittande regeringen inte bara har begravt en grön skatteväxling som idé utan gör precis tvärtom. Regeringens politik är direkt kontraproduktiv på det här området. Man inför skatter som missgynnar det förnybara och skapar i stället incitament för att använda fossila energislag.

Herr talman! När regeringen i höstens budgetproposition presenterade sina skattehöjningar var de inte bara höga. Till 80 procent höjdes skatten på jobb. Miljöskatternas andel var endast ca 10 procent.

Låt mig ta två exempel där det är uppenbart att regeringen tappat styråran i den gröna skattepolitiken.

Först och främst har skatten höjts på biobränslen. Sverige har länge fört en dragkamp med EU-kommissionen för att slippa höjd skatt på biobränslen, eftersom kommissionen orimligt hävdade att biobränslen överkompenserats jämfört med fossila bränslen. Bara ett halvår efter det att vi fått en ny regering meddelade finansminister Magdalena Andersson att man förlorat denna kamp. Skatten på etanol höjdes med en krona litern.

Skattehöjningarna från 2015 och hittills under 2016 har lett till ett akut läge där etanolförsäljningen är rekordlåg och biodieselvolymerna störtdekar. Det beror på att skattehöjningarna på biodrivmedel trätt i kraft samtidigt som oljepriset är rekordlågt. Som exempel räknar branschen med en årlig volymminskning på 150 000 kubikmeter biodiesel, och den accelererar. Samtidigt är etanolförsäljningen rekordlåg. Försäljningen av E85 sjönk med 40 procent under 2015. I december månad var nedgången hela 55 procent.

Herr talman! En av de viktigaste åtgärderna för att klara klimatutmaningarna och infria ambitionerna vid klimatmötet i Paris är att ersätta det fossila bränslet med det förnybara. Här måste regeringen skyndsamt agera och skapa acceptabla villkor för fordonsbränslen baserade på förnybara substrat.

En ny rapport från Energimyndigheten visar att skattehöjningarna var helt onödiga och att dessa kraftigt försämrat biodrivmedlens konkurrenskraft gentemot fossil bensin och diesel. Rapporten visar att regeringens skattehöjningar snarare gynnat de fossila drivmedlen som överkompenserats gentemot de förnybara. Det visar sig att ingen överkompensation har skett för några biodrivmedel under 2015. Därmed var regeringens skattehöjningar helt omotiverade.

Det enda rimliga måste vara att regeringen premierar det förnybara, då långsiktiga och goda villkor för de förnybara drivmedlen är av yttersta vikt för att klara en fortsatt omställning.

Herr talman! Solkraft och vindkraft för eget bruk var skattebefriat under Alliansens tid. Där hade vi börjat se en snabb utveckling. Bland annat bostadsrättsföreningar och sjukhus satte upp solpaneler för sin elförsörjning. Men i ett avtal om elcertifikaten med Norge förhandlade Sverige bort den svenska skattebefrielsen på sol- och vindkraft. Alliansregeringen fick samma krav men höll emot i förhandlingarna.

Jag ser med stor oro på att regeringen aviserar allt fler skatter som leder till färre jobb med små eller inga effekter på miljön. Regeringen fortsätter tyvärr att argumentera för och förbereda införandet av vad man kallar en vägavgift. Det är inget annat än en skatt på avstånd. En avståndsbaserad kilometerskatt kommer att särskilt drabba företag och människor som bor och verkar på landsbygden. Styrmedel som har ensidigt fokus på avstånd snarare än på bränsle och utsläpp bör av uppenbara skäl undvikas. Miljöeffekten av sådana styrmedel blir mycket liten, eftersom alternativ transportinfrastruktur saknas på många platser i landet, samtidigt som jobb beroende av lastbilstransporter drabbas.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis kommentera centermotionen 3027 om att riksdagen bör ställa sig bakom kravet att se över ett avskaffande av reklamskatten på annonser i kommersiella medier, och då pratar vi om papperstidningar. Det är ett ställningstagande som både regeringar och riksdagar oberoende av majoritet gjort vid flera tillfällen under flera årtionden. I ett läge där papperstidningarna går på knäna är kravet mer relevant än någonsin.

Herr talman! Jag står bakom Centerpartiets samtliga reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 3 angående energiskatt.

Herr talman! Det är min första debatt i skatteutskottet, och jag var inte medveten om att jag hade så mycket viktiga saker att säga om punktskatter. Därför vill jag redan nu säga att jag nog kommer att dra över min talartid.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 1 och 5.

Herr talman! Skola, vård, omsorg och infrastruktursatsningar – Sverige är ett av världens bästa länder att leva i och ska så vara även i framtiden. Det kräver självklart att staten har inkomster för att klara av satsningar och möta utmaningar. Det som är bra ska eftersträvas, och vissa företeelser, till exempel höga koldioxidutsläpp, är oönskade och ska bekämpas.

Att beskatta olika varor och tjänster är i ett modernt samhälle alltså ett sätt för staten att få in medel till sina satsningar, att lyfta det som är bra och att motverka oönskade beteenden.

Herr talman! I utskottets betänkande används orden ”kostnader för samhällsekonomin” som argument för den rödgröna regeringen att införa en kilometerskatt på tunga fordon. Jag återkommer till detta förslag senare men tycker att just orden ”kostnader för samhällsekonomin” är väsentliga när vi nu debatterar effekten av olika skatter.

Det som kortsiktigt kan vara bra för statskassan kan på längre sikt bli katastrofalt för olika branscher, svenska jobb och, i förlängningen, vår välfärd.

Den rödgröna regeringen verkar inte inse detta och har infört och hotar att införa skatter som är direkt skadliga för våra företag och jobb och för möjligheten för människor att arbeta och bo på landsbygden.

Förra året höjdes effektskatten på kärnkraft från 14 procent till 17 procent. I interpellationsdebatter hävdade statsrådet Ibrahim Baylan att detta var en ren fiskal skatt och att även alliansregeringen höjde effektskatten.

Det som regeringen antingen inte förstod eller inte ville erkänna var att denna skatt i allra högsta grad är styrande. Att höja skatten i tider med överskott och goda marginaler är en sak. Men att göra det när samtliga kraftslag går på knäna på grund av historiskt låga elpriser och dålig, för att inte säga negativ, lönsamhet är direkt inkompetent.

Oavsett vad man tycker om kärnkraften står den i dag för ca 40 procent av den svenska elförsörjningen. Det som har hänt efter skattehöjningen är att besked har kommit om att fyra reaktorer stängs. Ågarna till de kvarvarande sex reaktorerna signalerar mycket tydligt att även dessa är i farozonen för en snabbavveckling.

Kärnkraftsindustrin står just nu inför stora investeringsbeslut i kärnkraftssäkerhet. Den behöver besked i dag om vad regeringen avser att göra. Den svenska elintensiva industrin är orolig, fackföreningen IF Metall är mycket orolig och vi här inne borde vara oroliga. Men vad gör regeringen? Absolut inget.

Regeringen hänvisar frågan till Energikommissionen, som har till uppgift att ta fram en energipolitik för Sverige som ska gälla efter 2025. Men kärnkraftsindustrin behöver svar nu.

Tidigare i vintras väcktes visst hopp om att regeringen kanske började inse sitt misstag. Både Löfven och Baylan erkände att effektskatten inte är enbart en fiskal angelägenhet utan att den också är styrande och leder till en snabbnedstängning av vår elproduktion.

Tyvärr verkar det ha stannat vid dessa tomma ord. Inga ytterligare besked har kommit, och nu står vi inför en situation där vi redan 2020 måste

stänga ned 40 procent av vår elproduktion på grund av att nödvändiga investeringar i kärnkraftssäkerheten inte görs.

Herr talman! Detta visar inte bara på inkompetens. Det är direkt skadligt och farligt för företagen, jobben och den svenska välfärden.

Vi inser att Moderaternas föreslagna sänkning av effektskatten till den tidigare nivån på 14 procent inte räcker. Men det är en tydlig signal från oss om att vi inser allvaret och är beredda att vidta ytterligare åtgärder för att säkra den svenska elproduktionen.

Herr talman! Tyvärr stannar inte regeringens skadliga skattepolitik vid detta. Dieselskatten höjdes vid årsskiftet med följderna att jordbrukets och skogsbrukets konkurrenskraft försämras. Vi behöver i stället sänkt dieselskatt för att stärka jordbrukets och skogsbrukets konkurrenskraft.

Vi moderater anser att kostnaderna för jordbrukets och skogsnäringens transporter ska ligga på nivåer som inte hämmar konkurrenskraften.

I tillägg till detta har regeringen även för avsikt att införa en avståndsbaserad lastbilsskatt. Det är skattekostnader som gör landsbygdsföretagen mindre konkurrenskraftiga.

Vi säger nej till skadliga skattehöjningar på transporter. I stället gör vi en satsning med nedsatt skatt på diesel för jordbruket i syfte att minska kostnader och stärka konkurrenskraften. Vi ökar nedsättningen med 50 öre per liter. Denna satsning är större än regeringens sammanlagda kompensation till jordbruk och skogsbruk.

Moderaterna satsar 170 miljoner kronor per år 2016–2018 på en nedsättning av dieselskatten inom jordbruk och skogsbruk.

Herr talman! En röd tråd i den rödgröna regeringens skattepolitik verkar vara att beskatta allt som rör sig och som gör det möjligt för företag och människor att leva utanför storstäderna.

Nu utreds även hur en flygskatt ska kunna införas. De rödgröna tycker att man bör välja andra alternativ. Vilka är inte helt klart, men förmodligen avses tåg. En resa från Haparanda till Malmö tar som snabbast 21 timmar och 27 minuter, enligt SJ:s information. Ska man bara till Stockholm kommer man snabbast från Haparanda till Stockholm på 13 timmar och 28 minuter.

Detta är inte samhällsekonomiskt hållbart om man verkligen vill att hela Sverige ska leva. Det är dags för regeringen att antingen erkänna att man inte värnar om landsbygden eller, om man faktiskt gör det, att sluta straffbeskatta allt som gör det möjligt att fungera utanför Stockholm.

Herr talman! Vi ska självklart lyfta fram och gynna de alternativ som är bra för klimat och miljö. Därför yrkar vi i dag bifall till reservationen om långsiktiga förutsättningar för biodrivmedel. Det ska löna sig att göra rätt, och vi ska underlätta att göra rätt. Vi behöver bryta fordonsflottans fossilberoende.

Därför vill Moderaterna att den lägre beskattningen av biodrivmedel ska gälla i fyra år i stället för som nu bara i ett år i taget. En långsiktighet och en möjlighet för dessa drivmedel och de fordon som använder biodrivmedel att utvecklas måste komma till stånd för att de ska bli konkurrenskraftiga.

Tillsammans med satsningen på biodrivmedel är det viktigt att beskatta de fordon som smutsar ned. Därför föreslog vi i vår budgetmotion en höjd

fordonsskatt genom att koldioxidgränsen sänks från 111 gram per kilometer till 108 gram per kilometer. Denna skattehöjning är inte bara styrande utan stärker statens finanser med 360 miljoner per år.

Herr talman! Finns det då inget positivt att säga om den rödgröna regeringens skattepolitik? Jo, jag måste trots allt ge regeringen en eloge för att man faktiskt följer upp ett av riksdagens hittills 135 tillkännagivanden genom att inte återinföra en skatt på handelsgödsel. Det är en skatt som annars skulle vara unik för Sverige och skada det svenska lantbrukets konkurrenskraft.

Det svenska lantbruket lever i dag under ett högt skattetryck jämfört med sina konkurrenter. Att handelsgödselskatten inte återinförs är bra, men återstår gör tyvärr den föreslagna indexuppräkningsen av skatt på drivmedel, den föreslagna kilometeravgiften och den föreslagna köttskatten.

Ett lands skattesystem ska säkra inkomster och leda till en önskad utveckling. Tyvärr gör inte den rödgröna regeringen detta. Vi riskerar med dagens skattetryck att utarma företag, förlora jobb och riskera vår välfärd.

De tidigare citerade kostnaderna för samhällsekonomin har tyvärr en annan innebörd för de rödgröna än för oss. Vi, herr talman, vill ha ett skattesystem som gynnar hela Sverige, företagen och jobben och inte bara Magdalena Anderssons plånbok.

(Applåder)

Anf. 57 DAVID LÅNG (SD):

Herr talman! Jag ska försöka hålla mig inom utsatt tid.

I detta betänkande, SkU18 *Punktskatter*, har Sverigedemokraterna fyra reservationer. Vi står bakom samtliga dessa, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Punktskatter, skatter på specifika varor och tjänster, fungerar som styrmedel i syfte att påverka produktion och konsumtion i en viss riktning. Sverigedemokraterna har inga invändningar mot att punktskatter används för att styra bort användningen av produkter som är skadliga för folkhälsan och miljön.

Vi konstaterar att punktskatterna ger ett välkommet tillskott i statskassan. Enligt Skatteverkets statistiska årsbok, som gavs ut 2015, inbringade punktskatterna åren 2009–2014 över 120 miljarder kronor per år, även om det minskat något sedan 2010.

Något som vi återkommande har invänt mot är hur vissa punktskatter påverkar den svenska landsbygden. En mycket stor del av Sveriges yta utgörs av landsbygd. Att dessa delar av Sverige fortsätter att leva står och faller med dem som bor och verkar där. Vi vill balansera det vi uppfattar som en storstadsfixering genom att i någon mån vrida fokus mot den del av Sverige som ligger utanför storstäderna. Vi menar att Sverige utgör en helhet och att det som är bra för landsbygden är bra för hela Sverige.

En fråga inom punktskatteområdet som återkommande debatterats i denna kammare ända sedan Sverigedemokraterna kom in i riksdagen 2010 och som föregående talare tog upp är skatten på handelsgödsel. Vid åtminstone två tillfällen då detta behandlats här i kammaren har Sverigedemokraterna genom sin vågmästarställning lyckats förhindra ett återinförande.

Vi konstaterar med viss lättnad att betänkandet signalerar att regeringen inte kommer att verka för ett återinförande inom den närmaste framtiden. Vi hade dock gärna förtydligat detta med ett tillkännagivande till regeringen, men vi får nöja oss med den positiva anda som vi ändå anar i betänkandet.

Beträffande landsbygden har Sverigedemokraterna yrkat på att det inte bör införas en så kallad vägslitageskatt, som vi menar riskerar att drabba dem som bor och verkar på landsbygden.

Herr talman! I betänkandet om punktskatter avslås en sverigedemokratisk motion om att energiskatten för verksamhetsutövare med serverhallar som huvudsaklig verksamhet ska likställas med den som råder för den energiintensiva industrin, det vill säga 0,5 öre per kilowattimme.

I betänkandet om punktskatter från förra året hänvisades till en pågående utredning om hur bland annat serverhallar behandlas skattemässigt. Utredningen blev klar i höstas. I årets betänkande, som vi debatterar nu, avslås motionen med hänvisning till att Regeringskansliet just nu bereder slutsatserna i denna utredning. Jag har ögnat igenom utredningen som hastigast. Jag får erkänna, herr talman, att jag inte har lusläst vartenda ord, men jag tycker mig ändå ha funnit att slutsatserna ligger ganska väl i linje med vårt yrkande. Det gäller alltså SOU 2015:87, där det står:

”Utöver de branscher som i dag använder mycket el kan användningen inom andra branscher komma att öka. Det tydligaste exemplet är storskaliga *datacenter och serverhallar*, för vilka det finns ett växande behov. Med ett kallt klimat har Sverige en konkurrensfördel gentemot sydligare länder, eftersom utrustningen då kan kylas med billig, kall luft. Trots detta är elanvändningen omfattande. Studien uppskattar att vidare utbyggnad av datahallar skulle kunna innebära att elanvändningen ökar till 4–5 TWh på årsbasis 2030.”

Där står också: ”Enligt utredningens bedömningar är vissa företag som verkar i datacenterbranschen både elintensiva och utsatta för internationell konkurrens. Det är två faktorer som med nuvarande modell har ansetts motivera en lägre skattesats. Med beaktande av detta och potentialen i att understödja utvecklingen av en ny industri ... som kan skapa nya arbetstillfällen i Sverige, anser utredningen att det finns tillräckliga skäl för att föreslå en lägre skattesats för datacenterbranschen. Utredningen lämnar därför ett sådant förslag.

... Den lägre skattesatsen som i dagsläget gäller för tillverkning i industriell verksamhet föreslås gälla för datacenter där en näringsidkare, som huvudsakligen bedriver informationstjänstverksamhet, informationsbehandling eller uthyrning av serverutrymme med därtill hörande tjänster, utövar sådan verksamhet.”

Herr talman! Detta tolkar jag som mycket positivt, och det kommer också att bli positivt under förutsättning att regeringen i sin beredning väljer att ta till sig dessa slutsatser.

Ett något mindre positivt svar har vi fått på vår motion om beskattning av biodrivmedel. Det argument som framförs för att öka användandet av biodrivmedel är i huvudsak den klimatnytta man anser att de genererar. Det finns i och för sig anledning att ifrågasätta detta, åtminstone beträffande första generationens biodrivmedel.

Uppodling av ny mark, som blir konsekvensen av ökat användande av dessa bränslen, förändrar markanvändningen på ett sätt som genererar en

koldioxidskuld som kommer att ta många årtionden att kompensera för. Det finns forskning som har lyft fram tydliga konflikter mellan första generationens biodrivmedelsframställning och global livsmedelsförsörjning.

Vi föreslår alltså en bredare analys över nyttan med dessa drivmedel, och en sådan bör genomföras. Där har utskottsmajoriteten svarat något som i alla fall jag tolkar som att ett ökat användande av biodrivmedel är överordnat allt annat.

Anf. 58 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Punktskatter är ett frestande ämne för en regering och ger många möjligheter att stärka statskassan och betala andra satsningar man vill göra. Det kan handla om skatt på vägtransporter, avfall, elektricitet, drivmedel och flyg, gödselskatt, alkoholskatt, tobaksskatt med mera, skatter som jag menar påverkar den enskilde och som borde användas med stor varsamhet och långa funderingar.

Många av dessa skatter ligger på delar som vi vill se att samhället använder mindre av, till exempel alkoholskatt och tobaksskatt. Här ligger snarare finessen i att balansera en höjning av dessa skatter på ett sätt som får avsedd effekt och minskar konsumtionen.

Det är inte alltid lätt att på rak arm säga vad som blir det bästa för samhället i stort. Men målet tror jag är tydligt för oss alla: Folkhälsan måste bli bättre, och de som drabbas hårdast i form av missbruk måste få vård och omsorg så att de kan ta sig ur det. Människovärdet är lika när man är missbruksberoende, men omsorgen från nära och samhället måste vara väldigt hög.

Det finns även väderkvarnar man kan slåss mot, eller man kan införa punktskatter som inte alls får avsedd effekt, mer än att kunna finansiera någon annan del i budgeten som man vill genomföra.

I budgetpropositionen aviserade regeringen att en skatt på handelsgödsel skulle införas den 1 januari 2016. Nu blev verkligheten en annan, vilket jag är glad för. Regeringen insåg att extra pålagor på våra bönder är fel väg att gå, samtidigt som syftet inte alls hade uppnåtts.

Vi kristdemokrater anser att regeringen tydligt bör deklarerat att man inte har för avsikt att återinföra skatt på handelsgödsel. Det som våra bönder behöver är vårt stöd inför framtiden och så lika villkor som möjligt gentemot bönder i andra EU-länder, inte osäkerheten kring kostnader och lönsamhet.

Man kan även med punktskatter gynna det man anser ändå är bra för samhället i stort, eller rättare sagt gynna det genom att ta bort skatt. Svensk idrott har ca 600 000 ideella ledare som dagligen kämpar för att barn och unga ska kunna utvecklas. De är i många av våra ungdomars ögon en förebild och har en stor inverkan på framtida värderingar.

Att komma in i en gemenskap, få umgås, skapa och utvecklas tillsammans med andra är något vi som samhälle borde uppmuntra. Vi ser även att våra ungdomar rör sig alldeles för lite. Idrotten hjälper till så att väldigt många rör sig mer. Att man då som ideell ledare eller som förening försöker få pengarna att räcka till för den verksamheten man vill bedriva är illa nog. Vi som beslutsfattare kan inte nog uppskatta dessa ideella ledare som avsätter tid, kraft och engagemang för att vara med och skapa de framtida goda samhällsmedborgarna.

Det känns inte alls rätt att man då har en reklamskatt som försvårar föreningens möjligheter att få ekonomin att gå ihop. Låt dessa ledare göra det som de faktiskt vill och är bäst på, så att de kan lägga mer tid på det uppdrag som de brinner för än att ragga pengar och betala den skatt som vi bestämmer att de ska betala. Att ta bort reklamskatten för ideella föreningar skulle ge inte minst idrottsföreningarna mer pengar till sin verksamhet för barn och unga. Dessutom skulle den administrativa bördan minska.

Regeringen har tillsatt en utredning som påvisar hur en flygskatt skulle kunna utformas. Vi är nog alla överens om målet att flyget ska minska sina utsläpp och därmed sin påverkan på vår miljö. Det intressanta är att man tänker sig att införa en flygskatt som i princip kommer att göra det ytterst svårt för de regionala flygplatserna att överleva. För min del kan man tänka sig en väg där man uppmuntrar alternativa bränslen och forskning kring det. Vi ska komma ihåg att kommunikationer blir allt viktigare för våra regioner och deras utveckling. Många av våra tågbanor är i dag fullt utnyttjade, och med tanke på regeringens fortsatta arbete kring snabbtåg lär inte de stambanor som finns i dag prioriteras för utbyggnad.

Med det, herr talman, tänkte jag låta andra använda tiden – det är många som överskrider sin talartid – och yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 14 om reklamskatten.

(Applåder)

Anf. 59 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Den svenska skattepolitiken var under många år en politik vars syfte i sak inte handlade om just skatter, mer än att de skulle finansiera stora kollektiva samhällsinvesteringar och viktiga samhällsreformer som vi gemensamt beslutar om. Skatterna skulle jämna ut skillnader mellan klasser, mellan generationer och mellan olika delar av vårt land, inte minst genom vad vi gör med skattemedlen på utgiftssidan.

Det är en skattepolitik som har skapat förutsättningar för att alla ska kunna göra viktiga livsval utan rädsla. Det är en politik som bygger på att alla bidrar och där alla individer oavsett kön genom egen försörjning kan vara självständiga, med både rättigheter och ansvar. Det är ett skattesystem som finansierar generella, generösa välfärdsprogram från vaggan till gravstenen och som utgör grunden för den välrenommerade svenska modellen, en modell som också har gett svenska och nordiska kvinnor mer av jämställdhet än i andra länder.

I huvudsak gäller detta fortfarande. Men det torde vara uppenbart för alla och envar att generositeten har minskat och att generaliteten är ifrågasatt genom olika krav på prövningar från det allmännas sida gentemot medborgarna. Under de åtta borgerliga regeringsåren har prioriteringarna inte legat på att tillföra de resurser som krävs för generell välfärd utan i stället legat på kraftiga skattesänkningar.

När skattesystemets fördelande och styrande effekter minskar och klyftorna i samhället vidgas, särskilt i frågan om hela landets möjligheter att växa, ökar också kraven på punktskatter med direktåterförening till orter eller län, exempelvis gruvskatt och skatt på vattenkraft, för att ge några exempel från mitt hemlän Norrbotten.

Dagens betänkande omfattar dock inte främst den fiskala skattepolitiken utan just punktskatterna, som har som sitt huvudsyfte att styra konsumtionen för att uppnå gemensamt uppsatta mål inom valda områden, som folkhälsa, samt klara de miljömål som riksdagen har beslutat om.

Jag yrkar härmed avslag på de motioner som behandlas i betänkandet.

Våren 2015 inrättade samarbetsregeringen en kommission för jämlik hälsa. Kommissionen har i uppdrag att lämna förslag som kan bidra till att hälsoklyftorna i samhället sluts inom en generation. Det är ett regeringsmål som oppositionen borde sluta upp bakom. Kommissionens huvudsakliga fokus är hälsoskillnader mellan olika socioekonomiska grupper i samhället. Rökning och alkoholbruk, inte minst bland unga, är två delar som påverkar folkhälsan.

En väg att styra konsumtion handlar om just punktskatter, som behövs för att uppnå målen men som behöver övervägas ur effektivitetssynpunkt och kompletteras med ytterligare åtgärder på finansieringssidan. Samarbetsregeringen vill till exempel utreda åtgärder för att bland annat minska antalet rökare och nyanvändare av tobaksprodukter och har under 2015 gett tilläggsdirektiv till den pågående Utredningen om genomförande av EU:s tobaksproduktdirektiv. Det finns en proposition som ligger på riksdagens bord och även en skrivelse om en samlad politik mot alkohol, narkotika, dopning och tobak som ska leda fram till 2020.

Herr talman! Punktskatterna spelar också en betydande roll för att uppnå de av riksdagen uppsatta miljömålen. När samarbetsregeringen tog över kunde vi summera att Sverige stod inför hotet att missa 14 av 16 miljömål, ett beklämmande facit för borgerlig och centerpartistisk miljöpolitik.

För att ta denna fråga på allvar och uppnå dessa mål krävs kontrollstationer för uppföljning av de klimat- och energimål som har satts till bland annat 2020, en skrivelse som har lämnats från Miljö- och energidepartementet så sent som i slutet av januari.

Långsiktighet och förutsägbarhet är en av de frågor som står högst på dagordningen när vi uppvaktas av de aktörer som omfattas av målsättningsarna om minskad miljö- och klimatpåverkan. Därför anser regeringen att det är viktigt med blocköverskridande arbete likt Energikommissionen men också att se till att de åtgärder som sätts in ger möjlighet till omställning hos svenska företag, vilket exempelvis sker genom stegvis höjning av koldioxidskatten för uppvärmningsbränslen utanför handelssystemet. Det ger mer tid för berörda företag att ställa om energianvändningen, samtidigt som det innebär att de kommer att kunna ligga i framkant.

Vi måste se till att klimatavtalet från Paris lyckas och öka hushållningen med våra resurser så att även kommande generationer får goda livsförutsättningar. Behovet av omställning i framtiden kommer knappast att bli mindre utan kommer snarare att öka.

Hänsyn har också tagits till den utsatta konkurrenssituation som det svenska jord- och skogsbruket befinner sig i. Därför föreslog regeringen i budgetpropositionen, vilket antogs av riksdagen, att näringen i dess helhet kompenseras för den höjning som görs av energiskatten på diesel 2016. Därför höjs den nuvarande koldioxidskattereduktionen för arbetsmaskiner i jord- och skogsbruk till 1,43 kronor per liter. Höjningen innebär en kompensation med 199 miljoner kronor per år.

Samarbetsregeringen vill ytterligare stärka konkurrenskraften för jord- och skogsbruket för att se en ökad produktion av livsmedel i Sverige. Därför höjs nedsättningen av koldioxidskatteredaktionen ytterligare med 27 öre så att den totalt blir 1,70 kronor per liter. Den ytterligare höjningen kostar 100 miljoner kronor.

Samarbetsregeringen meddelade i budgetpropositionen att man inte avser att återinföra skatten på handelsgödsel. Anledningen är det tillkännagivande som riksdagen lämnade till regeringen. Regeringen vill i stället analysera behovet av andra former av beskattning för att minska spridningen av tungmetaller och andra miljöfarliga ämnen i naturen. Att bortse från de åtgärder som krävs är att inte ta hand om framtida generationer.

Biodrivmedlens utveckling har nämnts tidigare i debatten. Det är en viktig del för att nå det mål som vi har om en fossiloberoende fordonsflotta, samtidigt som detta har stor betydelse för nya arbetstillfällen och en ny marknad för våra skogsråvaror, inte minst för den del av landet som jag kommer från.

Samarbetsregeringen arbetar med att hitta lösningar som ger stabila och långsiktiga spelregler som är kompatibla på EU-nivå. Man måste ju också ställa sig frågan: Om vi inte gör den anpassningen, vad innebär det för dem som är aktörer på marknaden? Jo, risken är att de hamnar i en situation där de blir återbetalningsskyldiga. I de samtal som vi för med aktörerna är det ganska tydligt att det inte är en situation som de vill komma i.

Jag konstaterar att den borgerliga regeringen misslyckades med den då föreslagna kvotplikten. Den fick man helt enkelt kasta i papperskorgen.

Samarbetsregeringen är medveten om tidspressen och de stora investeringar som riskerar att inte åstadkommas om vi inte ser till att hitta en lösning på sikt när det handlar om kvotplikten och inblandningen.

Slutligen vill jag summera hur viktigt det är att ha en regering som ser hela landet, eftersom vurmen i denna talarstol till stor del har handlat om den delen av landet som jag bor i. Jag är väl medveten om hur långt det är mellan Haparanda och Stockholm. Jag kan bara ta perspektivet i mitt hemlän, det vill säga mellan Kiruna och Piteå.

Det är ett stort land som vi bor i. Jag konstaterar att regeringen så sent som i förra veckan sa nej till förslaget i utredningen om att ta bort nedsättningen av Norrlandsskatten. I stället har regeringen presenterat ett alternativ för att behålla den, just för att man ser hela landet.

Glädjande nog konstaterar vi i dag att Skatteverket backar från att lägga ned en del kontor runt om i landet, just för att det finns en tydlig signal från politiken att det är viktigt att se hela landet.

När det gäller nedsättningen av energiskatten för digital industri har jag varit en av de aktörer som har varit mycket aktiv, både under oppositionstiden och med nuvarande regering, för att åstadkomma en möjlighet för nyetablering av digital industri.

Till skillnad från David Lång har jag lusläst denna utredning. Dessutom för jag, tillsammans med andra representanter från regeringspartier, en aktiv dialog. Jag ser fram emot regeringens svar på förslaget från utredningen som lämnades i höstas.

(Applåder)

Anf. 60 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att kommentera inledningen av Hannah Bergstedts anförande, då hon talade om statens inkomster. Jag vill bara påpeka för henne att statens inkomster faktiskt ökade med 40–70 miljarder kronor per år under alliansregeringens tid tack vare att vi förde en skattepolitik som gynnade arbete och företag.

Jag har en fråga till Hannah Bergstedt om effektskatten. Vi vet att kärnkraftsindustrin nu måste investera mycket stora summor i ett oberoende säkerhetssystem för hårdsmältor. För att de ska kunna göra det måste de veta att det faktiskt går att producera el från kärnkraft i Sverige framöver.

Det finns tydliga krav från energibranschen och från fackförbundet Metall om att kärnkraftens framtid måste säkras. Vi vet att effektbristen i Sverige kommer att öka om kärnkraften försvinner.

Min fråga till Hannah Bergstedt är om hon delar Ibrahim Baylans uppfattning att beslutet om effektskattens nivåer ska hänskjutas till Energikommissionen som har i uppgift att ta fram en energipolitik som ska gälla efter 2025, när vi vet att det inte kommer att ges dispens till de kvarvarande sex kärnkraftsreaktorerna efter 2020 om de inte har investerat i ett oberoende säkerhetssystem för hårdsmältor.

Anf. 61 HANNAH BERGSTEDT (S) replik:

Herr talman! Vi kan konstatera att bristen på lönsamhet inom många delar av energisektorn i grunden beror på priset på elmarknaden. Sedan är behovet av högre säkerhetskrav, som blev effekten efter olyckan i Fukushima, en belastning för kärnkraften.

Alltjämt återkommer långsiktighet i dialogen med sektorn. Om jag förstod frågan rätt är det viktigt när det kommer till energifrågan att vi hittar blocköverskridande långsiktiga överenskommelser. Det är ett område där det återkommande framförs kritik.

Därför torde svaret på denna fråga vara att det självklart är viktigt att vi jobbar med långsiktighet även när det kommer till energiförsörjning och kärnkraftsfrågan. Att förslaget bearbetas i just Energikommissionen är en del av detta.

Anf. 62 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik:

Herr talman! Långsiktighet är bra. Men om vi inte får fatta beslut om hur effektskatten ska utvecklas i dag kommer det inte att finnas någon kärnkraft efter 2020. 40 procent av Sveriges elförsörjning kommer att försvinna från systemet. Vi kommer att bli beroende av att importera smutsig kolkraft från Tyskland och Danmark.

Det finns en uträkning från Profu som visar att de svenska koldioxidutsläppen kommer att öka radikalt bara på grund av att de fyra reaktorer som det har fattats beslut om ska stängas kommer att stängas.

Den rödgröna samarbetsregeringen är bara representerad till 50 procent här i dag. Någon representant från Miljöpartiet finns inte i salen, vilket jag tycker är mycket anmärkningsvärt.

Vi måste kunna ge besked till branschen i dag om hur effektskatten kommer att utvecklas. Annars kommer inte de nödvändiga investeringarna att komma till stånd. Då måste kärnkraftverken stängas, inte på grund av att de är dåliga utan på grund av att de inte följer just de säkerhetskrav som ledamoten påpekade krävs i dag.

Vi måste få besked. Därför upprepar jag frågan. Stöder ledamoten Hannah Bergstedt Ibrahim Baylans hänvisning till Energikommissionen när det gäller effektskattens framtid? Det är ett beslut som inte kan fattas efter 2025 utan som måste fattas i dag.

Anf. 63 HANNAH BERGSTEDT (S) replik:

Herr talman! På kort sikt är ett av de viktigaste besluten för att säkra elförsörjningen att riksdagen river upp beslutet om att avveckla effektskattsreserven. Vi anser att den ska förlängas efter 2020.

När det kommer till frågan vem som ska hantera detta och vad den rödgröna regeringen anser i frågan, konstaterar jag alltså att vi är en minoritetsregering som dessutom vill ha breda blocköverskridande överenskommelser i en så pass viktig fråga som energifrågan.

Jag konstaterar, efter vad som framkommit från representanterna från den borgerliga sidan, att man har ganska svårt att komma överens. Centerpartiet har köpt regeringens politik, Moderaterna och Kristdemokraterna vill köra en återställare och Liberalerna vill avskaffa den helt.

Om vi ska tala om långsiktiga överenskommelser och spelregler på området behöver vi se till att jobba i Energikommissionen. Det är där förslagen ska komma och besluten ska tas.

Anf. 64 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! I dag när vi diskuterar punktskatter diskuterar vi något som finansierar välfärden till betydande del. Som har nämnts tidigare i debatten rör det sig om ungefär 120 miljarder per år. En väl fungerande verksamhet över hela Sverige är avgörande för att detta ska fungera. Därför kan jag passa på att välkomna dagens besked från Skatteverkets generaldirektör Ingemar Hansson om att de lokala skattekontoren blir kvar. Det är en seger för politiken och för alla på skattekontoren som har kämpat för sina arbetsplatser.

Herr talman! Det är avgörande med ett skattesystem som är rättvist och legitimt. Lika avgörande är det att använda skatterna för att främja folkhälsa, konsumtionsmönster och målet om att nå en hållbar värld som tar klimatutmaningarna på allvar. Med hjälp av punktskatterna påverkar vi människors beteende och kan underlätta för människor att i vardagen välja de alternativ som är bra för samhället i dess helhet.

Det är av avgörande vikt att vi får en vägslitageavgift på plats så snart det bara går. Vänsterpartiet välkomnar därför den utredning som tillsattes förra våren och ser fram emot dess analys. För oss är det avgörande av flera olika skäl, som jag här vill nämna.

Det ökar möjligheterna till styrning mot miljövänliga fordon. En vägslitageavgift ökar också möjligheten till kontroll av tunga vägtransporter. En vägslitageavgift bidrar till att långväga transporter kan flyttas över till både tåg och sjöfart. Och en vägslitageavgift ser till att samtliga transporter, oavsett ursprung, kan bidra till kostnaderna. Avgifterna som i olika beräkningar uppskattats till 4 miljarder möjliggör dessutom nya investeringar i infrastrukturen.

Ytterligare en utredning som Vänsterpartiet välkomnar och inväntar är utredningen av skatt på flygresor. Flyget måste i mycket högre utsträckning än i dag bära sina egna klimatkostnader. Vi måste utforma ett system som möjliggör för fler att välja bort flyget och göra mer miljövänliga val.

Det är viktigt, inte minst med anledning av resultatet från klimattoppmötet i Paris i december 2015.

Herr talman! Även Vänsterpartiet vill avskaffa reklamskatten som både Centerpartiet och Kristdemokraterna har lyft upp. Det är tydligt i budgetpropositionen för 2016 att regeringen nu avser att ta ytterligare steg för att möjliggöra just det. Det lär därmed komma sådana förslag inom kort. Det välkomnar vi.

Herr talman! Skatterna i Sverige behöver sammantaget öka på alla områden, för att vi ska kunna finansiera den välfärd som vi alla behöver ta del av. Det är en välfärd som behöver finansiera sjuksköterskor, vårdarbetare och förskollärare. Punktskatterna är ett viktigt bidrag när det gäller att skapa ett uthålligt och starkt välfärdssamhälle.

Med detta yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Prot. 2015/16:77
9 mars

Punktskatter

§ 9 Skatteförfarande och folkbokföring

*Skatteförfarande och
folkbokföring*

Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU20
Skatteförfarande och folkbokföring
föredrogs.

Anf. 65 ANETTE ÅKESSON (M):

Herr talman! Skatteförfarande omfattar ett brett område. Här finns lagstiftning som rör hela processen av betalning av skatter, inklusive deklarationer, kontrolluppgifter med mera.

Betänkandet är ett så kallat motionsbetänkande. Det betyder att alla de motioner som skrivits av enskilda riksdagsledamöter hanteras men även motioner som är skrivna av partier eller kommittéer. Det finns många bra idéer och förslag här. Även om de sannolikt inte bifalls finns möjligheten att de ändå blir genomförda så småningom. Idéer väcks, och om de är bra fångas de upp av partierna och omvandlas i bästa fall till propositioner.

Av de 68 motionerna i betänkandet handlar 22 om att man vill öka transparensen i skattesystemet på olika sätt. Ledamöterna är oroliga över att vi svenskar inte vet hur mycket skatt vi faktiskt betalar. Flera förslag tar upp att arbetsgivaravgifterna borde synliggöras på lönebeskedet.

Transparensen i skattesystemet är viktig. I ett land som Sverige, där vi betalar höga skatter och därför förväntar oss ett relativt omfattande välfärdssystem, är det avgörande att skattesystemet har hög legitimitet. Om vi har förtroende för skattesystemet, för att alla som kan bidrar och att pengarna går till det vi bestämmer, är svenskarna generellt sett villiga att betala skatt.

Förtroendet för det svenska skattesystemet ökade under Alliansens regeringstid. Enligt Skatteverkets mätningar ökade acceptansen för skattesystemet i Sverige rejält mellan åren 2006 och 2012. År 2012 var det bara 25 procent av medborgarna som tyckte illa om det svenska skattesystemet jämfört med 47 procent 2006. 25 procent är en historiskt låg siffra. Andra mätningar visar att acceptansen för skattefusk har minskat. Något hände

alltså under åren med Alliansen som ökade förtroendet för skattesystemet och som vi alla borde vilja vara rädda om.

Skatteverket arbetar enligt devisen att det ska vara lätt att göra rätt. Det är en inställning som jag upplever omfattar även politiken på skatteområdet. Även om vi inte är överens om hur mycket skatt vi ska betala eller vad skatten ska användas till alla gånger är ambitionen med nya förslag eller förbättringar av befintliga lagar ofta att göra det lättare, minska administrationen och skapa förutsättningar för att det ska råda konkurrens på lika villkor mellan företag.

Skatteförfarandet omfattar även vad som händer när man inte sköter sig. Här ligger hela det arbete som pågår mot skattefusk och skatteundandragande på nationell och internationell nivå. Under Alliansens tid togs ett brett nät av avtal om informationsutbyte fram. Som en direkt följd av dem och bilaterala skatteavtal har Sverige fått in drygt 3 miljarder i ytterligare skatteintäkter.

På den globala arenan har OECD på uppdrag av G20-länderna tagit fram ett handlingspaket med olika konkreta åtgärder för att motverka skattebaserosion och skatteflykt i det som kallas BEPS, Base Erosion and Profit Shifting.

Alla är emot skattefusk. Men när OECD drog igång projektet började man inte med att kartlägga hur stort problemet är. Hur stort är egentligen skattefusket bland de större multinationella företagen? Den kartläggningen har man gjort först i efterhand. Det visar sig att problemet kanske inte är så stort som man trodde. Det beräknas röra ca 5 procent av skatteintäkterna.

Nu kommer dock relativt långtgående åtgärder att påverka alla multinationella företag. Inte minst för Sverige, som är ett litet och exportberoende land, finns det en uttalad risk för att beskattningen som sker hos oss kommer att minska.

EU-kommissionen arbetar med förslag på hur man ska försöka se till att åtgärderna ska införas på samma sätt inom hela EU. Det händer därför mycket på området. Det går snabbt, och det finns tyvärr starka skäl att vara vaksam när det gäller konsekvenserna för svenska skattebaser och skatteintäkter.

Det som regeringen annonserar för 2016 angående nya reformer för att motverka skatteflykt, skattefusk och aggressiv skatteplanering rör alltså i stort det arbete som pågått under flera år men där det även fortsättningsvis behövs svensk uppmärksamhet. Det handlar inte minst om att påminna EU om att skatter ligger inom nationalstaternas kompetens; de är inte frågor som EU fattar beslut om.

Alliansen har tre gemensamma motioner. Den första handlar om att kontrolluppgifter om anställdas löner och skatter ska lämnas månadsvis av arbetsgivarna till både Skatteverket och arbetstugaren. Arbetsmarknaden är mer rörlig i dag. Därför bedömer vi att årsvisa kontrolluppgifter inte längre är tillräckliga.

Den andra motionen handlar om att vi anser att Skatteverket ska få i uppdrag att mäta och kartlägga den tid företag ägnar åt skatteadministration för att sedan föreslå konkreta åtgärder med målsättning att minska skatteadministrationen. Vi tror att alla blir vinnare om administrationen minskar. Skatteverket har stor kunskap och erfarenhet på detta område och

därmed goda förutsättningar för att kunna komma fram med lämpliga förslag.

Den tredje motionen handlar om att skyddet för hotade och förföljda personers personuppgifter behöver stärkas genom förändrad lagstiftning och utvecklade myndighetsrutiner. Även om alliansregeringen tog flera initiativ på detta område behöver mer göras.

Vi står bakom de tre alliansreservationerna men yrkar härmed bifall endast till reservation 11 om minskad skatteadministration.
(Applåder)

Anf. 66 OLLE FELTEN (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 12 i betänkandet.

I betänkandet behandlas motioner som riksdagsledamöter lämnat in till riksdagen under den allmänna motionstiden. Det är vårt sätt att lämna förslag till lagstiftningen i riksdagen. Det betänkande som vi nu debatterar handlar om sådana förslag, inom området skatteförfaranden och folkbokföring.

Sverigedemokraterna har lämnat in sju olika motioner med förslag till förbättrad lagstiftning i flera olika sakfrågor inom dessa områden. Vi har valt att i detta ärende lägga fram endast en reservation, även om vi anser att flera av våra övriga förslag också är värda ett bättre öde än att avslås.

Innan jag går in på innehållet i reservationen ska jag nämna ett par av våra andra förslag som påtagligt skulle bidra till ett bättre Sverige.

I fyra olika motioner pekar vi på olika sätt bland annat på vikten av att alla löntagare borde upplysas om hur stor andel av löneutrymmet som egentligen går till skatter. Det borde vara självklart att lagstadgade sociala avgifter redovisas på alla lönebesked, så att löntagarna får reda på hur stor summa man faktiskt bidrar med till det allmänna varje månad. Det är i grunden en fråga om demokrati och öppenhet.

Problemet borde enkelt kunna lösas av arbetsmarknadens parter, men tyvärr har de socialdemokratiskt styrda fackförbunden under väldigt lång tid kämpat emot detta. Vi menar att staten borde gå före och införa en sådan redovisning på alla lönebesked till statligt anställda. Det är inte svårt. Som företagare vet jag att det är mycket enkelt. Jag har använt den metoden ända sedan början av 1980-talet. Det kostar ingenting.

Syftet är att visa vägen mot en mer transparent skatteinformation, och där har staten verkligen en viktig uppgift. Som vi hörde Moderaternas representant här säga är detta en väldigt viktig fråga. Vi kommer definitivt att återkomma till den i riksdagen i andra sammanhang.

I motion 3081 pekar vi på problemen med en okänslig hantering av skattetillägg, som straffar många som i rättslig mening inte har begått något brott, utan kanske bara har varit mindre noggrann eller misstagit sig på någon uppgift i sina kontakter med Skatteverket. Det ska man naturligtvis inte göra, men ibland kan det ske misstag. Då är det inte meningen att man ska bli fälld och straffad för en handling på ett sådant sätt som egentligen bara en domstol borde kunna utdöma straff för.

Problemen med skattetillägg och även tulltillägg är omtalade och föremål för hantering i flera andra sammanhang, och vi kommer att fortsätta att arbeta för en ökad rättssäkerhet på detta område. Det är också en väldigt

viktig fråga. Det handlar ytterst om tillit till hela skattesystemet, och det är avgörande för att människor ska acceptera de skatteregler som vi har.

Genom vår reservation följer vi upp vår motion nr 1624 om hanteringen av bilaterala skatteavtal och sätter fingret på ett förhållande som har mycket stor betydelse för Sverige. Helt kort kan man säga att skatteavtalens huvuduppgift är att skapa bra villkor för handelsutbyte och ekonomisk aktivitet i övrigt mellan två stater. De är nödvändiga för att undanröja dubbelbeskattning och ickebeskattning. Skatteavtal reglerar förutsättningarna för arbetskraftsutbyte och för ekonomisk utveckling mellan länder i övrigt. Skatteavtal reglerar även samverkan mellan skattemyndigheterna, vilket är en förutsättning för arbetet mot skatteflykt.

Dessa faktorer, liksom de rapporter som Riksrevisionen och Svenskt Näringsliv lämnat om situationen med skatteavtalsstocken 2010 och 2014, är grunden för att vi bedömer att frågan är så viktig. Situationen är allvarlig, eftersom Sverige har, i stort sett, avstått från att arbeta tillräckligt aktivt med att teckna nya och att uppdatera gamla skatteavtal. Dåliga skatteavtal gör att andra länders industrier får fördelar i förhållande till de svenska. Vi har därigenom tappat i konkurrenskraft gentemot många länder som vår industri har konkurrenter i på flera av de viktigaste marknaderna. På sikt är detta ett hot mot den svenska välfärden.

Herr talman! Vi har påtalat dessa brister vid flera tillfällen under det senaste året, dels genom följdmotioner, dels genom en interpellation till finansministern. I de debatter som vi har haft kring skatteavtalen sedan mandatperiodens start har regeringspartiernas företrädare visat att de inte har förstått vitsen med att Sverige ligger väl framme när det gäller att hålla sin skatteavtalsstock i gott skick med avtalsinnehåll som gynnar vår industri och svenska privatpersoner som agerar ekonomiskt i olika länder.

Dessvärre har också allianspartierna lämnat walkover i denna viktiga fråga. Det är tråkigt, därför att det gör att Sverige förlorar miljarder varje år i förlorade skatteintäkter, enligt en bedömning av Svenskt Näringsliv. Den försämrade konkurrenskraften försämrar då våra skatteintäkter ytterligare under lång tid framöver.

Herr talman! Arbetstakten inom Regeringskansliet när det gäller skatteavtal är fortfarande skamligt låg. Så när som på två uppdaterade och tre nya skatteavtal är vi i stora drag kvar i den situation som gällde avseende skatteavtalssituationen när Svenskt Näringsliv lade fram sin uppföljningsrapport 2014. Rapporten visar att vi 2014 hade skatteavtal med 82 länder. Några av dessa länder hade tillsammans 151 gällande skatteavtal med andra länder som i ett eller flera avseenden hade mer fördelaktiga villkor än vad man hade i sina avtal med Sverige. Detta är inte hållbart för en exportberoende nation som Sverige. Det duger inte att komma dragande med att ni under tiden har ägnat er åt att öka antalet informationsutbytesavtal. Det är förvisso också viktigt, men i den här branschen måste man kunna hålla mer än en boll i luften samtidigt.

Betydelsen av den långsamma takten, herr talman, är att vi har haft ca 2,5 nya eller omförhandlade avtal om året under de senaste två åren. Det är en takt som för oss ännu längre ned i statistiken över försämrad konkurrenskraft i förhållande till våra konkurrentländer, även om det ser ut som att takten kanske ökat något lite under det senaste året. Effekten är att Socialdemokraterna fortsätter att, mot bättre vetande, försämma svensk konkurrenskraft.

Jag skulle därför vilja ha ett klart och tydligt besked från regeringspartiernas företrädare om när det kommer att hända något rejält med skatteavtalen. När kommer regeringen att börja lämna över nya och omförhandlade skatteavtal till riksdagen i en takt som gör att Sveriges konkurrenssituation gentemot andra länder börjar förbättras påtagligt? Hur många skatteavtal kommer att landa på riksdagens bord under detta riksmöte?

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Skatteförfarande och
folkbokföring*

Anf. 67 GÖRAN LINDELL (C):

Herr talman! Dagens betänkande rymmer många varierande frågor som en stor del av befolkningen möter i sin vardag. Hur vi som beslutsfattare hanterar skatteförfarande påverkar i stort sett alla, både privatpersoner och företag.

Låt mig ta ett exempel. Det har skett fantastiska framsteg när det gäller hur vi deklarerar. Förra året deklarerade mer än 5 miljoner personer elektroniskt. Hela 12 procent deklarerade genom ett enkelt sms.

Steg för steg har det blivit färre blanketter och mindre tid som går åt till administration. Vi måste värna och utveckla denna positiva trend.

Herr talman! Vi behandlar i dagens betänkande även frågor om kassaregister, anstånd, ung företagsamhet och flera andra viktiga frågor. Jag vill stanna vid punkten om att motverka skattefusk och svartjobb.

Alliansregeringen var aktiv och mycket framgångsrik på detta område och genomförde ett flertal reformer som har gett resultat i form av minskat skattefusk. Detta leder till ökad legitimitet för skattesystemet och höjda skatteintäkter. Det var ingen tillfällighet utan en uttalad strategi.

En av flera reformer som varit särskilt gynnsam i att minska skattefusk var det så kallade HUS-avdraget, eller RUT- och ROT-avdragen.

Trots att regeringens budget, som innebär försämringar i dessa avdrag, styrt landet i enbart drygt två månader har vi redan sett hur antalet företag som utför ROT-arbeten minskat kraftigt. Det är inte bra för jobben och det är inte bra för vår möjlighet att få in de resurser som vi behöver för välfärden.

Lika illa är det att vi redan kan skönja en attitydförändring bland befolkningen till att anlita svart arbetskraft. Skatteverkets tidigare utredningar visar att HUS-avdragen bidragit till att inte bara ändra människors attityd till svartjobb utan även i praktisk handling minskat hur mycket människor är beredda att betala för svartjobb. Nu kan vi redan se tecken på att det åter finns en mer positiv attityd till svartjobb. Detta är bekymmersamt. Här måste regeringen visa handlingskraft.

Herr talman! Det är glädjande att se att förtroendet för Skatteverket från Företagsverige är högt och har ökat under de senaste åren. Det är som bekant inte oss politiker företagaren möter i sitt dagliga värv när momsens ska betalas och deklarationen ska lämnas in. Det är blanketter och databaser och ibland långa samtal med ambitiösa och duktiga medarbetare på våra skattemyndigheter. Hos dem finns mycket av förklaringen till den positiva bilden.

Jag delar den oro som Sveriges företagare känner med den sittande regeringen. Det är företagen som ska skapa jobben som ger oss morgondagens välfärdsresurser. Då måste vi gå från ord till konkret handling, från ord till verkstad.

Företagaren har ingen större glädje av ett regeringskansli fyllt av samordnare som presenterar promemorior. Företagaren har heller ingen större glädje av välformulerade debattsidor och välvilliga kommentarer.

Företagarna vill ha regelverk som underlättar verksamheten. De vill ha regler och skatter som innebär ett bra klimat att växa i. Företagen vill ha ett näringspolitiskt och skattepolitiskt klimat som gör det lockande att anställa. Då är det handling och inte ord som behövs.

Reformer för ett ökat skatteunderlag var en självklar inriktning för Centerpartiet och Alliansen i regeringsställning. Då är en förutsättning att företagen ses som självklara skapare av jobb och tillväxt och därmed skattemedel till det offentliga – skapare vars verksamhet vi måste underlätta för, inte försvåra. Skatteförfarandet, i alla dess olika beståndsdelar, är centralt för företagaren. Har den samlade riksdagen i dag förmågan att genomföra de reformer som genererar de nya resurser som behövs? Jag är tyvärr tveksam.

Herr talman! Vi har en stor utmaning i att få fler att starta företag och att vilja driva sina företag vidare. En av statens huvuduppgifter är att underlätta och göra det så enkelt som möjligt. Alla som drivit ett företag vet att administration åtminstone periodvis stjäl alltför mycket värdefull tid från kärnverksamheten. Därför är det angeläget att trösklarna inte är för höga och att byråkratiska hinder för att starta och driva företag ständigt bekämpas.

Inom Alliansen är vi förvånade över att Socialdemokraterna och Miljöpartiet inte vill kartlägga företagens administrativa börda på skatteområdet. Det är inte något som kan göras lite då och då eller skjutas framåt i tiden. Det är en återkommande verksamhet som är helt nödvändig, inte minst för att vi via EU-lagstiftningen återkommande får nya regelverk som adderas till den redan befintliga regelbördan.

Herr talman! För Centerpartiet och Alliansen var det en central utgångspunkt under regeringstiden att våra skatteregler inte ska motverka företagande och att trösklarna för att starta företag inte ska vara för höga. Det är en inriktning vi målmedvetet och konsekvent fortsätter med.

Vi i Centerpartiet står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för tids vinnande väljer jag att yrka bifall till endast reservation nr 11.
(Applåder)

Anf. 68 DANIEL SESTRAJCIC (V):

Herr talman! Som jag sa i den förra debatten är det viktigt med ett fungerande skattesystem där alla gör rätt för sig. För att vi ska kunna finansiera förskolläraren, undersköterskan och renhållningsarbetaren men också för att vi ska kunna ge bistånd, ha ett värdigt asylmottagande och satsa på forskning och utveckling krävs det att skattesystemet är enkelt och lättbegripligt men också att vi sätter stopp för fusk och undandragande av skatt.

Vänsterpartiet har i detta betänkande fem olika reservationer, men för att spara tid yrkar jag enbart bifall till reservation 4 om F-skatt och näringsverksamhet samt reservation 5 om en handlingsplan mot skattefusk, svartjobb och social dumpning.

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet välkomnar det arbete som OECD har gjort för att hitta gemensamma former för att motverka skatteflykt och aggressiv skatteplanering. Vänsterpartiet välkomnar även EU:s arbete. Det är bra att frågan har hög prioritet just nu.

Skatteflykten kostar hundratals miljarder varje år. Såväl länder i det rika nord som länder i det globala syd drabbas, och de enda vinnarna är multinationella storföretag som gör allt de kan för att undkomma sitt ansvar gentemot de stater de verkar i.

Enligt Internationella valutafonden, IMF, överfördes genom kapitalflykten från utvecklingsvärlden till den industrialiserade världen ca 6 000 miljarder dollar åren 2001–2010. Under samma period uppgick det internationella biståndet till samma länder till 677 miljarder dollar. För varje biståndskrona gick alltså 10 kronor tillbaka till väst genom olagliga och oredovisade kapitalflöden.

Vänsterpartiet kämpar för en rättvis värld, där makt och resurser är rättvist fördelade utan fattigdom och ojämställdhet. Det går inte att bygga en sådan värld utan att de inkomster och vinster som görs i syd också får beskattas där. En svensk utvecklingspolitik av hög kvalitet som ger resultat kan därför inte ignorera frågan om kapitalflykt.

Vi har länge haft ett utbyte med länderna i syd där vi har vunnit på affären mångfalt. Det har gjort att vi har kunnat bygga upp en stor och stark välfärd. Men det är inte rimligt att vi ska bygga upp vår välfärd på deras bekostnad. Det är dags att de också får chansen att bygga upp sin välfärd.

De skatter som undandras den svenska staten genom skatteflykt och aggressiv skatteplanering uppgår också till många miljarder. Det leder till att vi inte har råd med det starka välfärdssamhälle som vi borde ha. Det drabbar dem som bor i Sverige, det drabbar dem som arbetar i Sverige och det drabbar det svenska skattebetalarkollektivet. Pengar som borde gå till sjuksköterskans lön och barnskötarens arbetskamrater hamnar i de rikaste procentens fickor och försvinner från vårt land.

Det automatiska informationsutbyte som införs är avgörande, liksom de förslag som finns kring land-för-land-rapporteringen och många andra förslag som presenteras. En mycket stor brist gäller dock transparensen. Utbytet och land-för-land-rapporteringarna ska enbart ske mellan de olika skattemyndigheterna och kommer att omfatta för få av de företag som borde omfattas. Här måste det ske en förändring, så att informationen tillgängliggörs för forskare, aktivister, journalister – ja, hela civilsamhället borde få ta del av den. Det har visat sig att fusk och undandragande ofta kan uppdagas just genom ett aktivt civilsamhälle. Icke minst viktigt är detta i länder i det globala syd.

Varför regeringen i våra olika diskussioner inte driver på för denna transparens, trots att man före valet var för just sådan transparens och offentlig land-för-land-rapportering, är för mig en gåta. Jag hoppas att regeringen kommer att byta position när frågan kommer längre fram och se till att driva på för offentliga land-för-land-rapporteringar.

Herr talman! Förra veckan presenterade Skatteverket en rapport om åkeriverksamheten i Sverige 2015. Det var en viktig rapport, men också en rapport som innebär sorglig läsning om tillståndet och hur mycket fiffel och båg som förekommer i just den branschen. Det är resultatet av avregleringar, EU-medlemskap och social dumpning. Det är ett race to the bottom som vi i riksdagen borde göra allt vi kan för att sätta stopp för.

En av de metoder som används är att försöka kringgå regelverket med hjälp av F-skatt. Det är något som underlättats i och med den uppluckring

av lagstiftningen som pågått i flera år. Detta gäller inte bara åkeribranschen, utan många olika yrkesgrupper – byggarbetare, journalister, piloter med flera. Det hela handlar om jakten på lägre kostnader och om att minska sitt ansvar i relation till dessa nämnda yrkesgrupper.

Vårt förslag är att ett krav för att kunna godkännas för F-skattsedel ska vara att man har flera uppdragsgivare. Det är ett sätt att komma åt den sociala dumpning som har skett inom exempelvis lastbilsbranschen, där det har gått så långt att man har slavliknande arbetsförhållanden. Det är faktiskt rena maffiabranschen i dag. Det är just F-skattsedlar som används för att undvika kollektivavtal och bra villkor. Det är inte alls orimligt att vi styr upp detta, för vi vill att de ska kunna konkurrera på sunda och lika villkor. Vi vill inte att arbetare ska behöva ha en sådan situation som de har i dag.

Helt avgörande är också att vi lagstiftar om att alla företag verksamma i Sverige registreras, både för att de som köper företagets tjänster ska ha en möjlighet att bedöma företagen och för att Skatteverket ska kunna göra sitt arbete och utföra sina granskningar. Detta är ett av de tre krav som den stora branschgruppen lyft fram inför utskottet och i många andra sammanhang vad gäller att skapa konkurrens på lika villkor. I alla mina kontakter med Skatteverket lyfter man ständigt fram detta krav på registrering, inte minst efter förra veckans rapport som visar på det akuta i situationen.

Utskottets svar i betänkandet förvånar mig därför. Man ger sken av att frågan bereds i Regeringskansliet. Men i svaret från den 16 december på en skriftlig fråga från mig skriver Magdalena Andersson att något sådant arbete inte pågår.

Vänsterpartiet uppmanar regeringen att agera tuffare, mer beslutsamt och snabbare. Snart har halva mandatperioden gått, och det bör inte vara så svårt att gå från ord till handling i dessa frågor.

Herr talman! Den nuvarande regeringen är mångfalt bättre i frågan om bekämpandet av skattefusk och social dumpning än vad alliansregeringen var. Medan den förra regeringen bara såg marginella problem och i stället förvärrade problemen genom förändringarna av F-skattsedlarna, avregleringen av arbetskraftsinvandringen och sänkta krav på företag som tar emot lönesubventioner från Arbetsförmedlingen vill denna regering agera i rätt riktning. Det är välkommet.

Det saknas dock en samlad handlingsplan mot skattefusk, svartjobb och social dumpning, en handlingsplan som systematiskt och strukturerat angriper de problem som finns över hela linjen, som sträcker sig över en längre tidsperiod och som effektivt involverar fler myndigheter och arbetsmarknadens parter för kraftfulla samordnade insatser.

Det är positivt att vi nu får se att månadsuppgifter redovisade på individnivå kommer. Vänsterpartiet har drivit det kravet i många år. Vi hoppas att regeringen inte drar denna fråga i långbänk utan att vi kan få ett system på plats, precis som vi hoppades för ett år sedan, inte minst med tanke på Skatteverkets skrivelse från den 1 februari som föreslår just detta.

Anf. 69 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Visst är vi alla glada när vi får vårt första jobb. Vi kan börja betala saker själva, göra egna val och ta ansvar för de beslut vi fattar utifrån den ekonomiska kraft vi har.

Det är tyvärr så att det man får in på sitt konto inte är hela kostnaden för företagaren eller kommunen utan en del av kostnaden. Studier visar att svenskarna i gemen inte vet hur högt skattetrycket är. En viktig orsak till detta är att stora delar av skattetrycket kan betecknas som dolda.

Detta är problematiskt av flera anledningar, inte minst för att det försvårar för medborgarna att bedöma huruvida de får ut det som utlovas av de inbetalade skattepengarna. Om stora delar av skatterna är dolda för medborgarna är det också svårare att bilda opinion för lägre skatter, men samtidigt enklare att höja desamma.

Vad kan man då göra åt detta? Offentliga arbetsgivare måste visa vägen genom att tydligare redovisa samtliga skatter och avgifter på lönebeskedet. Uppgifterna bör omfatta såväl de lagstadgade avgifterna som de avgifter som avtalats med de fackliga organisationerna, så kallade avtalsförsäkringar och avtalspensioner.

Vissa arbetsgivare inom både privat och offentlig sektor redovisar detta redan i dag, men de flesta löntagare får inte den informationen. Även i detta sammanhang borde den offentliga sektorn föregå med gott exempel och snarast synliggöra skatter och avgifter på lönebeskedet.

Vi måste se till att människor har kunskap om den totala skattebördan, samtidigt som människors möjligheter till egna val måste öka genom att det totala skattetrycket minskar. De egna valen och möjlighet att forma sina liv är framtiden, och vägvalen för den enskilda familjen ska avgöras på hemmaplan bland familjens medlemmar och inte av ledamöter i Sveriges riksdag.

Det är inte nog med att en hel del skatter är dolda för medborgaren. Vi skapar även problem för en företagare som till exempel ska inställa sig till skattemål, då man är tvungen att i förväg betala en utdömd skuld i väntan på avgörande i domstol. Det kan få orimliga konsekvenser för en småföretagare och orsaka svårigheter med likviditeten och i värsta fall skapa ännu större problem.

Det vore rimligt att se över de anståndsregler som finns så att fler omfattas av dem när konsekvenserna kan få förödande effekter. Vi måste inse att småföretagare är de som kan skapa nya jobb, samtidigt som de ganska ofta sätter både pengar och tillgångar på spel för att förverkliga sin dröm om ett eget företag och förhoppningsvis lyckas.

En försvårande del är när du sitter i en aktiebolagsstyrelse och följer de mått och steg du ska göra i styrelsen enligt lag. Om det uppstår kapitalbrist finns ändå en möjlighet att du kan hållas ansvarig för skatteskulder. Man kan fundera på att de mått och steg man ska ta som bolagsstyrelse enligt lag inte räcker för skatteskulder men för andra borgenärer. För mig skulle det givetvis vara rimligt att ha liknande regler oavsett till vem skulden uppstår.

Man kan också lägga till den administrativa bördan på småföretagen som alliansmotionerna handlar om. Även jag anser att det borde utredas och åtgärdas så att administrationen för den enskilde småföretagaren minskar så mycket som möjligt. Det borde vara en hög prioritet att mer tid kan ägnas till företagarens kärnverksamhet och mindre till administrationen.

Herr talman! Det går inte att vara folkbokförd på två adresser, vilket gör att ett växelvis boende inte avspeglas i folkbokföringsregistret. Av alla särlevande föräldrar har cirka en tredjedel barn som bor växelvis, det vill säga att barnet bor lika mycket tid hos vardera föräldern. Andelen barn

som bor växelvis har ökat kraftigt sedan 90-talet, men det framgår inte i folkbokföringen.

En enkätundersökning som Försäkringskassan genomfört visar att för endast 60 procent av barnen med särlevande föräldrar stämmer folkbokföringen överens med var barnet mestadels faktiskt bor. Detta är anmärkningsvärt, eftersom de flesta analyser om hushållens sammansättning och situation vad gäller ekonomisk standard baseras på barnets folkbokföring.

Exempelvis överskattas antalet barn som bor med ensamstående mammor. I de allra flesta fall där folkbokföringen inte överensstämmer med var barnen mest bor, bor barnen växelvis. I dessa fall underskattas sannolikt barnens ekonomiska situation då den andre förälderns ekonomi inte räknas med i statistiken.

Det finns en stark upplevelse av orättvisa i gruppen vars barn bor växelvis då de familjeekonomiska stöden betalas ut till den förälder som barnet är folkbokfört hos. Att barnen bara är folkbokförda på en adress innebär också att brev från myndigheter, sjukvård, skola med mera normalt bara skickas hem till en. Det är till den där barnet är folkbokförd. Den andra föräldern riskerar att missa viktig information, och i värsta fall undanhåller en förälder informationen från den andra.

Vi Kristdemokrater anser därför att reglerna för folkbokföringen och för bidrag där folkbokföringen spelar roll ska ses över med inriktningen att minska riskerna för konflikter mellan föräldrarna, vilka jag anser har ökat över tiden.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till Alliansens reservation nr 11 och Kristdemokraternas reservation nr 19.

Anf. 70 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Det är en väldigt viktig fråga att stoppa det fusk och den dumpning som finns på vår arbetsmarknad i Sverige i dag. Jag utgår från att KD i grund och botten tycker detsamma. Därför har jag två frågor som jag skulle vilja ställa till Larry.

Jag talade om fusk i åkeribranschen och den rapport som Skatteverket släppte förra veckan. Den visar att det finns ett stort problem med hur företag använder F-skatt för att kringgå sitt ansvar men också bristen på register över samtliga i Sverige verkande företag.

Mina två frågor är följande: Är Kristdemokraterna för ett förslag som registrerar samtliga företag verksamma i Sverige så att Skatteverket kan utföra sin granskning och sina kontroller? Vad vill Kristdemokraterna göra för förhindra fusk med F-skatt?

Anf. 71 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Man ska veta att den människa som startar ett företag eller skaffar en F-skattsedel gör det för att den har en idé som den tror på och vill förverkliga på ett eller annat sätt.

Statens uppgift är inte att lägga så mycket pålagor som möjligt på denna människa utan försöka underlätta att den ska kunna förverkliga sina drömmar och förhoppningsvis kunna anställa människor som ger skatteintäkter till oss i samhället så att vi i riksdagen kan fördela dem så rättvist som möjligt.

Jag ska ärligt säga att jag inte har sett rapporten. Jag får ta den med mig och titta på den. Vi vet att alla som har en F-skattsedel inte gör enligt de böcker som finns. Det ska givetvis hanteras på ett bra och varsamt sätt. Men man kan inte göra på det sättet att de som gör rätt läggs på mer administration och mer pålagor som gör att administrationen ökar.

Jag tog i mitt anförande upp situationen för småföretagare. Man kan alltid diskutera var gränsen går för småföretagare. Man jag är lite allergisk mot att man hittar på nya idéer, nya regler och nya dokument som ska fyllas i för att företagaren ska kontrolleras hela tiden.

Jag tror att man på något sätt måste se till att den kraft som finns hos den enskilda företagaren ska släppas fram och kunna skapa nya jobb i Sverige. Inledningsvis, utan att ha läst rapporten, är min ryggmärgskänsla att Kristdemokraterna inte skulle stå bakom ett sådant förslag.

Anf. 72 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Nu talar vi inte om de entreprenörer som vill starta små företag eller som vill driva sina drömmar vidare, och så vidare. Vi talar om alla dem som tvingas in i en relation som de inte vill ha där de tvingas på en F-skattsedel och det kravet för att kunna få arbeta för till exempel ett företag.

Vi talar också om en situation där man använder sig av F-skattsedel fastän man vet att personen är i en total beroendeställning och att man har ett anställningslikt förhållande. Det drabbar svenska arbetare och utländska arbetare. Vi talar alltså om en helt annan kategori. Det borde inte vara obekant för Kristdemokraterna att det förekommer. Rapporten konstaterar att det är svenska företag som använder sig av bland annat den här metoden. Vänsterpartiet tycker att om man ska ha en F-skattsedel så borde man ha fler än en uppdragsgivare, för annars har man ju ett anställningsliknande förhållande till just den uppdragsgivaren. Det förvånar mig därför att Kristdemokraterna inte vill göra någonting åt detta utan pratar bort det som administration etcetera.

Skatteverket konstaterar i sin rapport att det är oerhört svårt att göra den här typen av trafikutredningar som måste göras för att stävja fusk i åkeribranschen. Skatteverket konstaterar också att i 80 procent av de kontrollerade trafikutredningarna förekommer olika typer av fusk.

Ett av de tre viktigaste kraven från Stora branschgruppen och ett av de viktigaste kraven från Skatteverket är att upprätta ett offentligt register över alla verksamma företag i Sverige. Det borde väl inte vara så svårt att stödja ett sådant krav.

Anf. 73 LARRY SÖDER (KD) replik:

Herr talman! Det är viktigt att på ett eller annat sätt försöka stävja fusk. Jag tror i och för sig att man ska försöka göra det på enklast möjliga sätt. Ibland kan man främja saker för att minska fusk i stället för att sätta upp regler och förordningar. Att få en F-skattsedel i dag är ganska enkelt, precis som Daniel Sestrajcic säger, och det kräver inte så mycket av den som ansöker om den. Men jag hävdar nog att det måste vara på det sättet, för annars kan vi få en situation som vi inte vill ha.

Det finns andra delar av Företagarsverige där man kan stävja och minska fusk, men där har Vänsterpartiet varit med, menar jag, och bidragit till att fusket ökar. Det handlar till exempel om RUT-sektorn. Det finns

signaler i dag som visar att den svarta delen kanske ökar igen, efter att uppkomsten av RUT-företagen gjorde den svarta marknaden vit.

Här har alltså Vänsterpartiet gjort tvärtom och helt plötsligt gjort en vit marknad svart igen, och jag vill därför ställa samma fråga till Vänsterpartiet: Hur har ni tänkt agera? Har ni tänkt gå med oss och försöka se till att RUT-företagen får de möjligheter och stöd som behövs för att kunna öka den vita marknaden igen? Detta handlar ju också om människor som behöver lagar och förordningar och en trygg anställning, vilket ni bidrar till att ta bort för dem.

Anf. 74 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! I skatteutskottet arbetar vi mycket med frågor som rör vilka skatter vi ska ta ut och på vilken nivå de ska ligga. Vi är, föga överraskande, inte alltid överens om detta, vilket också tydligt har framgått av debatten här i dag, inte minst vad gäller punktskatterna. Men det är ett intressant och väldigt viktigt arbete, eftersom det är via skatteuttag vi finansierar vår gemensamma välfärd. Det är också viktigt att det fungerar på ett bra sätt som gör att vi får in de skatteintäkter vi behöver på ett sätt som ger legitimitet åt skattesystemet. Betänkandet handlar bland annat om detta.

Hur skattesystemet är utformat och hur skattekontrollen fungerar har också stor betydelse för möjligheten att skapa och upprätthålla ordning och reda på arbetsmarknaden. Därför har skatteutskottet föreslagit och kammaren fattat beslut till exempel om att inrätta och utöka användningen av personalliggare för att underlätta skattekontroll och stävja svartarbete.

Ett annat exempel på en fråga som vi har arbetat med är redovisning av månadsuppgifter i samma syfte. Frågan har utretts under den borgerliga regeringsperioden, och 2013 riktades ett tillkännagivande från riksdagen till regeringen om att återkomma med förslag på lagstiftning. Det är en fråga som det arbetas med, och därför finns det i dag ingen anledning för riksdagen att ta nya initiativ. Jag vill dock framhålla att det är en angelägen fråga att komma till rätta med och att vi ser fram emot förslag från regeringen på området, och jag vet alltså att regeringen såväl som Skatteverket jobbar med detta.

Vi ser att det finns en press på arbetsmarknaden som urholkar löntagarnas rättigheter. Det är viktigt att vi på olika sätt arbetar med att försvara och stärka tryggheten på arbetsmarknaden. Alla verktyg finns naturligtvis inte i skatteförfarande, men de verktyg som finns bör såklart användas. Oseriösa aktörer på arbetsmarknaden ska inte kunna vinna fördelar genom att begå oegentligheter och utnyttja personer med svag ställning på arbetsmarknaden.

Herr talman! Betänkandet berör också frågor om hur internationell skatteflykt ska kunna bekämpas, efter det stora arbete som OECD gjort med BEPS – base erosion and profit shifting. Vi har diskuterat och behandlat frågor som ligger i detta flera gånger här i kammaren, till exempel vad gäller avtal om automatiskt informationsutbyte, och vi kommer att återkomma till kammaren i fler frågor. Just nu pågår ett stort arbete inom EU såväl som nationellt med att implementera många av de förslag som OECD lade fram i sin BEPS action plan, som blev färdig i september förra året.

Vi diskuterar dessa frågor väldigt aktivt i skatteutskottet, något som är väldigt viktigt eftersom det handlar om att värna svenska skattebaser samtidigt som vi också ser till att stärka utvecklingsländers möjligheter till skatteuppbörd.

Herr talman! Betänkandet handlar också om folkbokföring. Även om alla människor bosatta i Sverige är berörda av folkbokföringen är det sällan något vi behöver tänka så värst mycket på. Men det finns situationer där folkbokföringsfrågor blir ordentligt kännbara. Jag tänker till exempel på det som berörs i betänkandet om våldsutsatta personer, vanligtvis kvinnor, som är utsatta för våld i nära relationer. Det är oerhört viktigt att samhället fortsätter arbetet med att skydda dessa personer, och där behövs förändringar vad gäller folkbokföringen. Det handlar till exempel om kvarskrivning vid flytt samt möjligheten att få fingerade personuppgifter.

Detta har vi i utskottet varit överens om i flera år, och en utredning presenterades förra året med förslag på förändringar. Utredningen bereds för närvarande i Regeringskansliet, och jag ser fram emot att vi skyndsamt ska få förslag till riksdagen att behandla.

Jag vill också uppmärksamma frågan om folkbokföring av transpersoner. Där finns problem som har aktualiserats de senaste åren och som har varit föremål för rättsvister, till exempel när det gäller män som har genomgått juridiskt könsbyte efter att de blivit föräldrar och där registrering av deras föräldraskap inte följer med förändringarna i övrigt. Detta innebär i sin tur en kränkning men försätter också såväl fäder som barn i oönskade situationer där de outas och ifrågasätts.

Så ska vi inte ha det, och jag är därför väldigt glad att regeringen i regleringsbrevet till Skatteverket för detta år har gett myndigheten i uppdrag att redovisa hur ändringar av könstillhörighet hanteras i myndigheten samt vilka åtgärder som har vidtagits och som man avser att vidta. Detta är mycket bra.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 75 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Tack, Sara, för anförandet! Den nuvarande regeringen är ju på alla sätt mycket, mycket bättre än den borgerliga regeringen i många av de här frågorna, och det är väl ingen hemlighet att jag tycker det.

Däremot vill jag, på samma sätt som jag tog upp med Kristdemokraterna, ta upp frågan om registrering av alla i Sverige verksamma företag. Det är ju en helt avgörande punkt som Skatteverket har lyft fram vid ett flertal tillfällen, som Stora branschgruppen har lyft fram i skatteutskottet och som också påvisas till exempel via den här rapporten som jag tidigare nämnde om åkeribranschen och åkerinäringen i Sverige. Det är helt enkelt mycket svårare att göra trafikutredningarna. Det är svårare att få tag på företagen om det inte finns någon registrering. Det är också någonting som både arbetsgivarsidan och fackföringssidan är för.

Jag undrar var Socialdemokraterna står i den här frågan, för jag har inte sett något sådant tydligt ställningstagande. Det enda jag ser är Magdalena Anderssons svar på min skriftliga fråga den 16 december som i princip säger att något sådant arbete inte pågår i Regeringskansliet, samtidigt som

betänkandet hänvisar till någonting annat. Vad tycker Socialdemokraterna i denna fråga?

Den andra frågan som jag vill passa på att ställa är en undran om inte Socialdemokraterna ändå ser behovet av en nationell handlingsplan mot skattefusk, social dumpning etcetera.

Det görs många bra insatser, men jag ser att det går lite för långsamt, att det inte vidtas tillräckligt kraftfulla åtgärder och att det inte sker på det systematiska sätt som det skulle behöva göra för att åstadkomma reella skillnader.

Halva mandatperioden har snart gått. Nu måste orden omsättas i handling. En nationell handlingsplan skulle kunna hjälpa till för att nå dit.

Anf. 76 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Det är bra att Vänsterpartiet uppmärksammar att det här är frågor som är viktiga för regeringen, alltså att skapa och upprätthålla ordning och reda på arbetsmarknaden. Flera av de frågor som Daniel Sestrajcic har uppmärksammat i sitt anförande och också här ingår i det tiopunktsprogram för ordning och reda på arbetsmarknaden som vi gick till val på och som man arbetar aktivt med på Regeringskansliet.

Vi gör också ett stort arbete på EU-nivå som har gett resultat och även tillsammans med kollegor i till exempel Österrike och Tyskland.

När det gäller frågan om registrering av utländska företag specifikt kan jag tyvärr inte så här på rak arm svara på exakt var den ligger på Regeringskansliet. Men det är en fråga som ingår i det stora paketet och det tiopunktsprogram som vi har tagit beslut om, gått till val på och också arbetar med steg för steg.

När det gäller en handlingsplan för att komma åt fusk och oegentligheter jobbar vi aktivt med det här i olika delar. Jag är lite tveksam till om det verkligen skulle påskynda arbetet om vi nu skulle fatta beslut om att ta fram en handlingsplan. Jag tror snarare att det finns en risk att det skulle kunna fördröja det viktiga arbete som vi gör på olika områden för att ta tag i problemen konkret.

Anf. 77 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik:

Herr talman! Jag tackar Sara för svaret. Jag är också glad över att regeringen agerar, även om det är för långsamt, för svagt och otillräckligt. Jag är stolt över att Vänsterpartiet har drivit på i de här frågorna och drivit socialdemokratin och regeringen framför sig.

Jag vill nu skifta fokus och gå över till frågan om skatteflykt, land-för-land-rapportering och automatiskt informationsutbyte, som du, Sara Karlsson, talade bra om och som jag vet att våra två partier är aktiva och engagerade i. Vi ser det stora problemet med skatteflykten som drabbar både våra länder och de fattiga länderna i tredje världen.

Vid ett flertal tillfällen har jag i skatteutskottet och i andra sammanhang lyft upp frågan om transparens, behovet av det här utbytet och att land-för-land-rapporteringarna inte bara görs tillgängliga för respektive lands skattemyndigheter utan att civilsamhället – forskare, aktivister, journalister och andra – faktiskt också får ta del av det här.

Det har visat sig att det ofta är via civilsamhället som fusk kan avslöjas och dras fram i ljuset. Luxleaksaffären är ett exempel. Framför allt i relation till det globala syd och fattiga länder är det helt avgörande, ofta

när det gäller korrupta regimer, att det finns en tydlig och transparent hantering av det här.

Just nu verkar Sveriges regering inte för den transparensen. Magdalena Andersson säger ju tvärtom att hon inte vill ha den, trots att socialdemokratin, Miljöpartiet och alla andra partier utom Liberalerna i Diakonias enkät inför valet sa att man var för offentliga land-för-land-rapporteringar.

Varför agerar regeringen inte för offentliga land-för-land-rapporteringar?

Anf. 78 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Frågan om land-för-land-rapporteringar och huruvida de ska vara offentliga eller bara till för skattemyndigheterna i de olika länderna diskuterades mycket i OECD-arbetet. Förslaget som man sedan landade i och som vi fattade beslut om innebär att land-för-land-rapporteringen inte ska vara helt offentlig för de olika parter som Vänsterpartiet här radar upp.

Vad gäller arbetet just nu är det en fråga som inte är på bordet. Daniel nämnde själv att det har tagits upp under sammanträden på skatteutskottet. Där har vi också fått redovisat att man gör en översyn och tittar på vad det skulle få för konsekvenser. Därmed kommer den frågan att bli aktuell senare. Vi kommer att följa den framöver.

Jag tycker att det är bra och kul att det finns mycket engagemang i de här frågorna om hur man kan motverka internationell skatteflykt. Det kommer vi att behöva. Vi kommer att jobba mycket med de här frågorna framöver, så vi återkommer till det här.

Anf. 79 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Att arbeta för minskat skattefel samt mot skattefusk och skatteundandragande är politiskt en fråga där vi inte skiljer oss åt i svensk politik. Vi är även överens om vikten av att skattesystemet har en stark legitimitet för att säkerställa att människor betalar skatt, därför att skatten behövs till den välfärd vi också är hyfsat överens om behöver finansieras.

Många har lyft fram RUT- och ROT-avdragen som avgörande framgångsfaktorer till den positiva utvecklingen av hur skattesystemets legitimitet har stärkts de senaste åren. Här har svarta jobb blivit vita. Samtidigt har människor långt ifrån arbetsmarknaden kunnat få jobb, och många kvinnor har startat företag.

Detta är reformer som den nuvarande socialdemokratiska och miljöpartistiska regeringen sedan årsskiftet dramatiskt har försämrat villkoren för. Vi ser redan efter två månader de negativa konsekvenser det får. Enligt Företagarna minskade antalet utförare, köpare respektive belopp i ROT-branschen med mellan 17 och 38 procent mellan februari 2015 och februari 2016. Gällande RUT-branschen minskade antalet utförare med 14 procent under samma period.

Företag i dessa branscher har redan börjat få förfrågningar om att jobba svart. Min fråga är därför: Varför säger sig Socialdemokraterna prioritera att bekämpa skattefusk när man samtidigt genomför försämringar av RUT- och ROT-avdragen som tydligt bidrar till ökat svartarbete?

Prot. 2015/16:77

9 mars

Skatteförfarande och
folkbokföring

Anf. 80 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vad gäller åtgärder för att bekämpa svartarbete och olika typer av fusk kan arbetet med dem göras på flera olika sätt. Några saker har vi diskuterat under den här debatten. Det finns flera exempel i det här betänkandet på hur man kan göra arbetet mer kraftfullt och effektivt. Det är någonting som den här regeringen arbetar aktivt med och som vi också behandlar i utskott och här i kammaren.

Vad gäller effekterna av ROT- och RUT-avdragen skulle den frågan behöva utvärderas bättre. Vi har ju diskuterat i skatteutskottets utvärderingsgrupp om ett intresse för att se på vilka effekter ROT- och RUT-avdragen har haft på bland annat svartarbetet.

Det pågår en stor studie i vårt grannland Finland om RUT-avdraget och vad det har haft för sysselsättningseffekter och också om frågan om vita kontra svarta jobb.

Jag reagerar lite på att man uttrycker att det är en så dramatisk förändring som är genomförd. Jag vill påminna om att det som vi har gjort är att vi har sänkt subventionsgraden i ROT-avdraget från 50 till 30 procent. Resurserna använder vi inom samma sektor. Vi tycker att det är mer lämpligt att styra om resurser till att stimulera nybyggnation snarare än renovering av befintligt bestånd. Det är fortfarande en generös subvention som ligger i ROT-avdraget.

När det gäller RUT-avdraget är det en sänkning av taket som är genomförd, och RUT-avdraget ska enligt det som är ute på remiss också ökas som en följd av migrationsöverenskommelsen.

Jag tänker att om man vill värna stabiliteten och inte skapa en massa oro har vi ett gemensamt ansvar mellan partierna att inte utmåla det som något mer dramatiskt än vad det är och därmed sätta skräck i människor.

Anf. 81 ANETTE ÅKESSON (M) replik:

Herr talman! Vi har försökt att få svar från finansministern i olika interpellationsdebatter när det gäller den här frågan. Förändringarna må verka små, men små förändringar kan få stora effekter. Det har vi redan sett i vårt andra grannland Danmark. Det är otydligt nu, och när det gäller de förändringar som du nämnde, Sara Karlsson, glömde du att det har införts en åldersgräns. Man har alltså gjort det otydligt för köparen vad det är som verkligen gäller. Det är det som har gjort, till exempel i Danmark, att marknaden minskats dramatiskt.

Det är inte själva köpbeteendet som är intressant här, utan det intressanta är effekterna på jobben som RUT- och ROT-avdragen har skapat och som har varit framgångsrika.

Jag vet att det pågår ett arbete och att man i utvärderingsgruppen har en fundering om att titta på de här frågorna. Det skulle vara fantastiskt. Det välkomnar vi verkligen.

Men när man redan vet vissa saker och ser konsekvenserna av dem på kort sikt är det lite tråkigt att man avvaktar effekterna tills det har gått ned rejält. I Danmark gjorde man försämringar vid olika tidpunkter. Efter den första försämringen återhämtade sig marknaden, men när det senare kom ytterligare försämringar blev det för svårt för konsumenterna att förstå vad som gällde. Då missades alltihop.

Även sådant som man tror är mindre försämringar får alltså dramatiska konsekvenser sammantaget. Det drabbar dem som har fått jobb, och det

handlar om sådana som har stått längst bort från arbetsmarknaden, alltså precis sådana jobb som vi behöver i Sverige. De har redan börjat påverkas av de försämringar som Socialdemokraterna tillsammans med Miljöpartiet genomförde.

Jag hade gärna ställt denna fråga till Sara Karlssons miljöpartistiska kollega i dag, men eftersom han tyvärr inte är närvarande är det bara Sara Karlsson som kan företräda regeringspartierna i dag. Men jag vill tacka Sara Karlsson.

Anf. 82 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Vår miljöpartistiska kollega är tyvärr sjuk. Men det kommer att finnas fler tillfällen för Anette Åkesson att ställa frågor till Rasmus Ling.

Det vore ju bra om det fanns mer underlag och utvärderingar när det gäller vad RUT- och ROT-avdragen har haft för effekter. Det kommer ofta påståenden på ganska vaga grunder om vad det har haft för effekter på sysselsättningen och övergången från vita till svarta arbeten. Det är en fråga som vi följer. Vi sätter in åtgärder för att stävja svartarbete och minska fusk på olika sätt.

Här finns trådar för en mycket större arbetsmarknadspolitisk debatt, och det är inte rätt forum här. Men när det gäller förändringen av ROT- och RUT-avdragen vill jag påminna om vad vi gör med resurserna. Det handlar ju om en kostnad som varje år har ökat dramatiskt, och ROT står för den absoluta merparten. Det är resurser som vi omfördelar från att subventionera renoveringar till att i stället stimulera nybyggnation.

Det råder enorm bostadsbrist i Sverige, och det finns stora behov av att bygga nytt som människor har råd att bo i. Därför är det en rimlig fördelning av samhällets resurser, som ju är begränsade, att också använda en del av resurserna till att stimulera fram nya bostäder.

Anf. 83 OLLE FELTEN (SD) replik:

Herr talman! Jag tror att vi kan vara överens om att mycket av det vi talar om i dag handlar om viktig signalpolitik om skatteförfaranden och deras effekter på olika aktiviteter i vårt samhälle. Som Anette Åkesson nämnde är vi på många områden ganska överens inom alla partier.

Men när man nu är så medveten om att detta är viktig signalpolitik förvånar det mig att man inte svarar på våra frågor om skatteavtalen. När kommer det att hända något med skatteavtalen i den här riksdagen?

Jag skulle vilja att Sara Karlsson, för oss här i riksdagen och för alla väljare som lyssnar, berättar när man har tänkt få fart på arbetet med att omförhandla gamla inaktuella skatteavtal och när de kommer till riksdagen.

Vi vet i dag att det kommer ett skatteavtal med Saudiarabien, som kommer att behandlas under mars. Men när kommer resten? Det finns ett stort antal länder som vi borde ha betydligt bättre avtal med. Jag antar att man jobbar med detta inom Regeringskansliet. Det har faktiskt Socialdemokraterna sagt att man gör, men vi ser inte särskilt mycket resultat. Jag skulle vilja ha en redovisning här nu: Vad kommer att hända? Hur många skatteavtal får vi på riksdagens bord under detta riksmöte?

Anf. 84 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Den här frågeställningen har varit uppe tidigare, och jag vet att Olle Felten också har ställt frågor om detta till finansministern. Det finns också beskrivet i betänkandet bland annat att resurser i Finansdepartementet de senaste åren också har lagts på att jobba med de informationsutbytesavtal som har slutits bilateralt med många länder men också med det arbete som är föranlett av OECD:s arbete med att motverka internationell skatteflykt. Nu finns det återigen större möjligheter att lägga krutet på skatteavtalen, som Olle Felten här tar upp.

Som Olle Felten nämnde i sin replik finns det ett informationsutbytesavtal som är förhandlat och som vi ska behandla här i riksdagen. Det finns alltså skatteavtal som är på gång.

Att ge ett exakt svar på hur många skatteavtal vi kommer att behandla under detta riksmöte är lite svårt eftersom Sverige inte ensamt har rådighet över dem. Det är bilaterala avtal där det också finns en annan part. Det vi kan svara är att man för tillbaka resurser till att jobba med just skatteavtalen som tidigare har varit uppbundna vid arbetet med informationsutbytesavtalen.

Anf. 85 OLLE FELTEN (SD) replik:

Herr talman! Ville man skämta kunde man säga att den historielösa iskalla vinden blåser genom denna parlamentssal. År 2011 hölls här en debatt om Riksrevisionens första rapport från 2010. Då hade Sara Karlssons partikamrat Christina Oskarsson en debatt med moderaten Ulf Berg om den dåliga aktiviteten rörande skatteavtal i den dåvarande alliansregeringen. Jag lyssnade på den debatten häromdagen och blev faktiskt lite förvånad. Christina Oskarsson och jag skulle ha kunnat stå parallellt här. Vi sa nästan samma saker, fastän jag inte visste om att hon förde den debatten.

Här har man vänt på frågeställningen. År 2011 var Socialdemokraterna arga på alliansregeringen för att den inte skötte skatteavtalsarbetet. I själva verket monterade Socialdemokraterna ned arbetet med skatteavtalen under Göran Perssons regeringstid i slutet av 1990-talet. Nu sitter Socialdemokraterna i regeringsställning och hanterar skatteavtalen enormt långsamt. Så kommer vi och talar om för dem att de måste skärpa sig.

Detta har vi gjort sedan det här riksmötets början. Fortfarande får vi inga svar om när det kommer att hända något. Beskeden blir ungefär: Ja, vi kommer att börja arbeta med detta snart. Men detta räcker inte. Socialdemokraterna måste komma tillbaka med en aktiv plan för hur skatteavtalen ska byggas på.

Anf. 86 SARA KARLSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har tyvärr inte sett den debatt som Olle Felten här redogör för, mellan min partikamrat och en moderat ledamot under förra mandatperioden. Därför är det svårt att kommentera den debatten. Det jag kan göra är att svara på Olle Feltens fråga.

Svaret på frågan är att arbetet kommer att intensifieras när man inte längre behöver lägga lika mycket resurser på informationsutbytesavtalen. Men också Olle Felten måste inse att det är svårt att redogöra för exakt hur många skatteavtal som ska skrivas under en viss tidsperiod eftersom Sverige inte är den enda parten i dessa avtal.

I Olle Feltens anförande, liksom även tidigare i Sverigedemokraternas debattinlägg, uppvisades en nonchalans inför arbetet med informationsutbytesavtalen, som om det skulle vara ett oviktigt arbete.

Vi tycker att det är viktigt att man prioriterar det arbetet och har lagt mycket möda på det. Vi tycker också att det är viktigt att prioritera arbetet med att teckna skatteavtal. Det är någonting som vi jobbar med och kommer att fortsätta jobba med intensivt.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 12.)

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Skatteförfarande och
folkbokföring*

§ 10 Naturvård och områdesskydd och Biologisk mångfald

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU6
Naturvård och områdesskydd och
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU11
Biologisk mångfald
föredrogs.

Anf. 87 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Miljö- och jordbruksutskottet är ett effektivt och resultatriktat utskott. Därför har vi enats om att föra en gemensam debatt om dels utskottets betänkande nr 6, *Naturvård och områdesskydd*, dels utskottets betänkande nr 11, *Biologisk mångfald*.

Att vi för en samlad debatt om dessa båda betänkanden spar inte bara herr talmannen och kammaren tid utan är också fullt naturligt. Frågorna som dessa betänkanden behandlar hänger nämligen intimt samman. Låt mig ta ett exempel! Frågor om strandskydd, naturreservat och nationalparker behandlas i betänkandet om naturvård och områdesskydd men är samtidigt verktyg i arbetet för biologisk mångfald.

Herr talman! Jag sa att miljö- och jordbruksutskottet var ett effektivt och resultatriktat utskott. Det är ord som tyvärr inte passar för att beskriva den sittande regeringen. Det är sant att regeringen har höjt anslagen till bland annat områdesskydd, men i nuvarande regering har man under cirka ett och ett halvt år varit mer upptagen med att försöka komma överens internt än att leverera konkreta resultat. Regeringen har helt enkelt bristande handlingskraft, vilket det dessvärre finns många tydliga exempel på. Jag ska inte trötta er åhörare med att nämna alltför många. Men låt mig, herr talman, nämna några!

Förra året gjorde ett enigt utskott ett tillkännagivande om att regeringen behöver stärka arbetet för biologisk mångfald. Att vi allianspartier och övriga två oppositionspartier driver på i syfte att förmå regeringen att göra mer och att vi kritiserar regeringen för att inte göra tillräckligt ligger i sakens natur. Det är ganska självklart att det är oppositionens uppgift att granska regeringens politik och vara en blåslampa. Det är dock rätt talande att det inte bara är vi oppositionspartier som ställer oss bakom tillkännagivandet. Det var en helt enig riksdag som uppmanade regeringen att skärpa

arbetet med biologisk mångfald. Inte ens socialdemokraterna eller miljöpartisterna i den här kammaren tyckte att regeringen gjorde tillräckligt. Det är ett tydligt underbetyg till regeringen.

En utmärkt grund för det fortsatta arbetet med biologisk mångfald utgörs av den strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som alliansregeringen arbetade fram under förra mandatperioden och som antogs våren 2014. Regeringen behöver nu bygga vidare på den strategin, men tyvärr uppvisar regeringen som sagt en stor dos av bristande handlingskraft. Därför, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 1 i betänkande MJU11, som handlar om att regeringen skyndsamt måste verkställa de åtgärder som presenteras i strategin.

I svaret på yrkandet framför regeringspartierna bland annat att Naturvårdsverket har i uppdrag att i samarbete med relevanta myndigheter genomföra kommunikationsinsatser om ekosystemtjänster samt att det pågår ett arbete med det nationella skogsprogrammet. Detta är ett viktigt arbete, men det är inget som nuvarande regering har initierat, utan uppdraget till Naturvårdsverket gavs redan av alliansregeringen, som också tog initiativ till arbetet med det nationella skogsprogrammet.

Det nationella skogsprogrammet har potential att bidra till en fortsatt god utveckling av miljöhänsynen inom skogsbruket. Dessvärre kommer oroande signaler om att regeringspartiernas svårigheter att komma överens internt om programmets inriktning påverkar arbetet med programmet negativt.

Bakgrunden till att Alliansen startade arbetet med det nationella skogsprogrammet är att Miljömålsberedningen, där jag är ledamot, i sitt betänkande *Med miljömålen i fokus – hållbar användning av mark och vatten* 2014 föreslog att ett sådant skulle inrättas – detta i syfte att skapa en dialogprocess om hur skogen ytterligare kan bidra till utvecklingen mot ett mer hållbart samhälle och till en växande biobaserad samhällsekonomi. Processen skulle omfatta såväl ekonomiska som sociala och miljömässiga värden, men regeringen har nu skadeskjutit arbetet genom att sätta igång en parallell process. Regeringen har nämligen initierat en översyn av skogsvårdslagen. Detta tycker jag och Moderaterna är olyckligt.

Alliansen förtydligade 2014 skogsvårdslagen på ett par punkter, bland annat efter förslag från Miljömålsberedningen. Något behov av en stor översyn finns inte. Dagens skogsvårdslag skapar goda förutsättningar för ett hållbart skogsbruk, och tack vare dagens modell med frihet under ansvar ser vi hur Sveriges skogsägare tillsammans tar ett betydligt större ansvar än vad lagen kräver. De flesta skogsägare visar god miljöhänsyn i sitt brukande och gör dessutom mycket stora frivilliga avsättningar av värdefulla naturområden – detta i syfte att bidra till naturvårdsarbetet och stärka skyddet av biologisk mångfald.

Frivilligheten gör att vi når längre i naturvårdsarbetet. Om naturhänsynen i skogsbruket ska fortsätta att förbättras och om vi ska få skogsägarna att göra ytterligare frivilliga avsättningar behöver regeringen få med sig Sveriges 330 000 skogsägare. Det nationella skogsprogrammet kan rätt utformat bidra till just detta. Översynen av skogsvårdslagstiftningen befarar jag dock kommer att bli kontraproduktiv.

Herr talman! Betänkandet om biologisk mångfald behandlar även rovdjurspolitiken i allmänhet och vissa vargfrågor i synnerhet. Vänsterpartiet vill att målet för rovdjurspolitiken ska förändras. Några sådana yrkanden

har inte kommit från regeringspartierna, vare sig i år eller tidigare år. Men tyvärr måste jag konstatera att Socialdemokraterna och Miljöpartiet i regeringsställning på flera punkter för en politik som går stick i stäv med den politik som riksdagen har slagit fast i och med antagandet av den av alliansregeringen framtagna propositionen *En hållbar rovdjurspolitik*.

Ett flagrant exempel på hur regeringen trotsar riksdagsmajoriteten är att regeringen i februari beslutade att ändra i jaktförordningen så att överklaganden av länsstyrelsernas beslut om licens eller skyddsjakt ska gå direkt till allmän förvaltningsdomstol. Därmed går regeringen tillbaka till den gamla ordning som innebar att skydds- och licensjakt i praktiken ofta inte kunde genomföras utan att ärendena parkerades i långa rättsprocesser. Det var ett system som förlamade förvaltningen och som skapade en enorm misstro hos berörda. En sådan ordning kan vi inte ha.

Jag vill därför påminna regeringen om att den av riksdagen beslutade rovdjurspolitiken ska ligga fast. Detta har riksdagen vid två tillfällen gjort tillkännagivanden om. Det är allvarligt att regeringen helt medvetet tycks agera i strid med riksdagens vilja. Regeringspartiernas representanter behöver nu, i den här debatten, svara på hur regeringen har tänkt sig att beslut om skydds- och licensjakt ska kunna tas skyndsamt.

Herr talman! Vi behöver få till en fungerande förvaltning av våra rovdjur. Det är viktigt för naturvärden och för den biologiska mångfalden. En fungerande förvaltning innebär att vi når målet om att våra rovdjur ska ha gynnsam bevarandestatus samtidigt som tamdjurshållningen inte allvarligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Från Alliansens sida har vi ett särskilt yttrande om dessa frågor som jag vill hänvisa till. Vi moderater vill också stärka länsstyrelsernas arbete med att förebygga rovdjursangrepp, vilket vi lyfter fram i reservation nr 3 i betänkande 11.

Herr talman! Betänkande 6, *Naturvård och områdesskydd*, rör en lång rad viktiga frågor om bland annat nationalparker, naturreservat och strandskydd. Från i fjol finns det flera tillkännagivanden på detta område. Riksdagen uppmanade regeringen att bland annat se över strandskyddsreglerna så att de blir mer ändamålsenliga i syfte att skapa bättre förutsättningar för byggande, boende och näringsverksamhet i strandlägen. I detta sammanhang vill jag också nämna den moderata reservationen om att se över strandskyddsreglerna i syfte att skapa bättre förutsättningar för musselodling. Musslor är havets egna små reningsverk och små hjältar i arbetet mot övergödning och friskare hav. Att underlätta för musselodling är därför viktigt.

När det gäller alla former av områdesskydd tycker vi moderater att det är viktigt att avsätta områden sköts så att de naturvärden som motiverade att de gavs skydd inte går förlorade. Det är också viktigt att säkerställa att möjligheten att inrätta kommunala naturreservat används på ett korrekt sätt och inte för att exempelvis stoppa bostadsbyggande. Vi har i Sverige en allvarlig och växande bostadsbrist. Därför tycker vi moderater att det finns anledning att se över kommunernas möjligheter att inrätta naturreservat. Således vill jag yrka bifall till reservation nr 1 i betänkande MJU6.

Herr talman! Självfallet står jag bakom samtliga moderata reservationer, men för tids vinnande yrkar jag alltså bifall bara till reservation nr 1 i betänkande MJU6 och till reservation nr 1 i betänkande MJU11.
(Applåder)

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Anf. 88 RUNAR FILPER (SD):

Herr talman! Sverigedemokraterna har ett flertal reservationer, men för tids vinnande yrkar vi i betänkande MJU6 bifall endast till reservation 3 och i betänkande MJU11 endast till reservation 3 och reservation 4.

I dag finns en marin nationalpark i Sverige – Kosterhavet. Liknande parker och reservat är viktiga för att Västerhavet och Östersjön ska få en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och för att den biologiska mångfalden ska bevaras. Kust och skärgård ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas mot ingrepp och andra störningar. Fler reservat av marin karaktär kan också bidra till att kommersiellt viktiga fiskbestånd kan återhämta sig snabbare och till att mängden fisk i närbelägna fiskevatten ökar.

Reglerna för att komma till rätta med masscamping från asfaltsläggare, bärplockare med flera på ängar, tomter, i skogen och i anslutning till skogsvägar måste bli tydligare, hårdare och effektivare.

Allemansrätten är en unik rättighet, men om den ska fungera måste också dess skyldigheter upprätthållas. Att campa på annans mark utan nedskräpning ska vara möjligt någon natt, men inte hur som helst och var som helst.

En markägare som upptäcker att en mängd människor, kanske så många som tioalet eller långt fler, campar på dennes mark kan inte ta hjälp av polis även om marken har tagits i anspråk av tält för långt längre tid än vad allemansrätten ger rätt till. Även om det också skräpas ned kan man inte vända sig till polisen och begära avhysning, så som man tycker skulle vara möjligt. Markägaren måste få fram personnummer och vända sig till kronofogden, vilket kostar 600 kronor per person. Sedan har polisen möjlighet att avhysa ockupanterna. Men det kan ta lång tid.

Ska en markägare också behöva ansvara för och utreda vilka ockupanterna är? Det tycker jag är en märklig ordning. En markägare vars mark ockuperas borde kunna gå till polisen och få en avhysning till stånd oavsett om personnummer finns till hands eller inte och om kronofogden har agerat eller inte. Allemansrättens skyldigheter måste upprätthållas av staten om den inte ska förlora sin betydelse som den vara tänkt från början.

Det kan finnas godtagbara skäl för mer än 100 meters skydd för att värna viktiga värden. Men om myndigheterna väljer att utöka ett strandskydd borde de också vara skyldiga att tydligt motivera varför, tycker man. Likaså ska de ta hänsyn till enskilda intressen. Länsstyrelsernas agerande är vissa gånger ett allvarligt intrång i äganderätten för fastighetsägare, lantbrukare och andra företagare.

300 meter innebär många gånger att stora delar av fastigheter och verksamheter hamnar inom strandskyddet. Det blir svårt att bygga om, bygga nytt och använda marken på det sätt som krävs för att utveckla verksamheterna. Det innebär också administrativa bördor. Att utvidga strandskyddet utan hänsyn till markägarens och verksamhetsutövarens behov kan därför få orimliga konsekvenser för den enskilde, vilket inte är önskvärt.

För att företagen ska kunna fortsätta att växa lokalt och skapa jobb krävs rätt förutsättningar. Fyra av fem jobb skapas i småföretag. På många håll i landet är småföretagandet än viktigare. På platser där turist- och besöksnäring växer i betydelse spelar tillgängligheten till attraktiva ytor stor

roll. I värsta fall kan länsstyrelsernas agerande stoppa verksamheternas utveckling och därmed hindra att nya jobb skapas.

Det blir också många gånger svårt för kommuner att planera för nya bostäder om det blir ett utökat strandskydd – som på landsbygden, där kommunerna kan vara beroende av att skapa nya boendemiljöer som är attraktiva för att locka till sig nya invånare. Där kan det många gånger bli käppar i hjulet. 300 meter jämfört med 100 meter innebär en stor procentuell yta av tillgänglig mark i en kommun.

Herr talman! En självförsörjande och ekonomiskt trygg landsbygd är något som kan vara svårt att förena med flera vargrevir i en kommun. Enligt Naturvårdsverket behövs det 300 vargar i Sverige, vilket ligger nära det tidigare referensvärdet på 270 vargar, för att vargens så kallade gynnsamma bevarandestatus ska kunna upprätthållas.

Sverigedemokraternas hållning är att vargens referensvärde för en gynnsam bevarandestatus ska vara i enlighet med den nedre gränsen för minsta livskraftiga population i propositionen *En hållbar rovdjurspolitik* innan licensjakt kan komma på tal. Där finns ett intervall på 170–270 individer, och jag avser alltså den nedre gränsen.

Exempelvis tycker Svenska Jägarförbundet att 150 vargar räcker för att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus. Det skandinaviska forskningsprojektet Skandulv har gjort en sårbarhetsanalys för den svenska och norska vargstammen. De menar i sin rapport 2012 att minst 100 vargar krävs för att stammen ska kunna överleva i vårt land och vårt broderland Norge. Detta är alltså det minsta antal individer i en population som krävs för att stammen ska överleva och dessutom klara störningar som väsentligt förändrar levnadsvillkoren, som ökad tjuvjakt eller sjukdomar. Till detta har EU sagt att nationerna bör ha en lite högre ambitionsnivå.

Enligt Skandulv kan alltså en vargstam på 100 individer vara tillräcklig för att ta sig igenom tillfälliga nedgångar.

Skarv och säl har också blivit ett stort problem för yrkesfiskare och näringar längs kusten. Skarvarna har spridit sig snabbt över hela landet. Rapporter visar att skadorna för fisket är omfattande, och numera innefattar det även insjöfisket. Expansionen är omfattande. Från kärnområdet vid sydöstra Östersjön har skarven spridit sig till insjöar, västerut till västkusten och uppåt till Bottenhavet och Bottenviken.

Skarven biter, hackar och äter många gånger upp stora delar av fiskbestånden, vilket gör att yrkesfiskarna drabbas av ekonomiskt bortfall. Bit-skadorna på sik, till exempel, kan för det här fisket uppgå till mer än 10 procent av fångsten.

För kustfisket är dock sälarna ett ännu större problem. Yrkesfisket är allvarligt drabbat av skador från säl. Sälarna orsakar skador på såväl redskap som fiskefångster, och det är periodvis omöjligt att bedriva ett lönsamt fiske i vissa områden efter kusten.

Sedan 1980-talet är skadorna på både ostkusten och västkusten av sådan omfattning att de medför betydande ekonomiska förluster för fiskerinäringen. Sälarna drabbas också av att de fastnar i redskapen.

Insjöfisket kan dock, som sagt, vara betydligt mer utsatt än kustfisket vad gäller skarven. Skarven har bland annat skadat mycket ål och gös i de stora insjöarna. Över 40 procent av ålen rapporteras ha någon skada. Fisk-skadorna i fasta redskap är omfattande. Många skador är direkt kopplade

till skarven. I takt med utbredningen kan skarvarna påverka fiskbeståndet. Längs kusten fångar skarven också en hel del ungtorsk.

Skarven omfattas som bekant av EU:s fågeldirektiv, och så länge den inte finns på listan med jaktbara arter kan inte allmän jakttid införas.

Vi sverigedemokrater tycker, som ni vet att, svenska jaktregler ska gälla i Sverige. Att EU dikterar viltförvaltningen i Sverige är något som vi vänder oss starkt emot. Redan när Sverige gick med i EU 1995 hade vi en viltvård och en förvaltning som resten av världen kunde se på med avund. Att EU:s institutioner sätter dagordningen och bestämmer förutsättningarna ser vi inget mervärde i.

Viltförvaltningen i våra bygder och skogar ska ha det nationella parlamentet som högsta beslutande instans, och regeringen ska tydligt verka för att Sverige återtar beslutsmakten för de frågor som ryms inom art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv. Som sagt: Svenska jaktregler ska gälla i Sverige.

Anf. 89 KRISTINA YNGWE (C):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation nr 1 i MJU11 och reservation nr 2 i MJU6.

En stor variation av växter, djur och mikroorganismer är avgörande för oss människor. Kombinationen av olika livsformer och samspelet mellan dem ger upphov till varor och tjänster som är helt grundläggande för att vårt samhälle, vår ekonomi och vår vardag ska fungera. En viss andel naturområden måste därför säkras för att ekosystemen ska kunna leverera det som samhället behöver.

Människan är helt beroende av dessa tjänster som kan gälla luft- och vattenrening och olika typer av klimatstabilisering. Svenska företag är också direkt och indirekt beroende av ekosystemtjänster, till exempel tillgång till virke, pollinering av grödor eller havens förmåga att producera fisk. På så sätt är också ekosystemtjänster nödvändiga för att långsiktigt trygga företagsamhet och jobb i hela landet, inte minst inom skogs- och lantbruket. Därför är dessa två betänkanden så viktiga, och det är därför också viktigt att de åtgärder som lades fram i propositionen om biologisk mångfald och ekosystemtjänster faktiskt genomförs av regeringen.

När det gäller skogen är verktygen för att lyckas med detta arbete en kombination av en utvecklad miljöhänsyn i skogsbruket och att använda olika former av naturskydd. Genom skydd- och miljöhänsyn i skogsbruket säkras skogens olika funktioner, till exempel träråvara, bioenergi, klimatreglering eller biotoper för hotade arter.

Skogsägare gör redan i dag en stor insats för att bevara den biologiska mångfalden i skogen. SLU och Skogsstyrelsen visade i en studie i fjol att skogsbrukarens totala miljöhänsyn är dubbelt så stor som man tidigare hade trott. Ungefär 8 procent av arealen lämnas som hänsyn direkt vid avverkningar. Till detta kommer de frivilliga avsättningarna, som utgör ungefär 5 procent av den produktiva skogsmarken. Studien visar även att principen frihet under ansvar på många områden har skapat en positiv utveckling för miljöer i skogen som är värdefulla för den biologiska mångfalden.

För att främja legitimiteten i arbetet med att stärka den biologiska mångfalden och bevara skyddsvärd skog är det viktigt att markägarna känner sig involverade och respekterade i processen. Flera skogsägare har vittnat om en maktlöshet, och många är också de skogsägare som hamnar i ett vakuum när avtalet är klart men ersättningen dröjer. Det är då viktigt att fundera över hur systemet kan utvecklas så att resurserna räcker så långt som möjligt och så att skogsägarna inte behöver vänta på ersättningen. Vi behöver också titta på hur dialogprocesserna för inrättande av naturreservat kan utvecklas så att alla känner sig delaktiga och lyssnade på. Här fyller det nationella skogsprogrammet en viktig funktion för att stärka dialogen om biologisk mångfald och naturvård i skogen. Det är därför viktigt att arbetet prioriteras av regeringen i stället för att lägga tid på den utredning som nu har sjuösatts för en översyn av skogsvårdslagstiftningen.

Herr talman! Behovet av legitimitet och delaktighet berör också strandskyddet. Det finns över 400 000 kilometer strand i Sverige. Det motsvarar mer än tio varv runt jorden. Dessa stränder är en fantastisk resurs och en miljö att både värna och utveckla.

Med rätt regler kan bostäder, företag, besökare, friluftsliv, djur och natur samspela. Att värna viktiga strandmiljöer, allemansrätten och människors tillgång till naturen är för Centerpartiet en självklarhet. Men det måste också finnas en avvägning mellan bevarande och utveckling. Många kommuner vittnar i dag om att möjligheten att utveckla sin attraktivitet begränsas på grund av ett stelbent strandskydd och att det inte ges tillräckligt utrymme för anpassning till lokala förhållanden. Även enskilda kommer i kläm när de till exempel inte tillåts bygga ett hus till barnen på den tomt de själva har ägt i generationer.

I alliansregeringen genomförde Centerpartiet flera reformer för ett mer ändamålsenligt strandskydd. Vi införde så kallade LIS-områden, som ger ökade möjligheter att bygga och bedriva verksamhet på landsbygden. En möjlighet för länsstyrelsen att helt upphäva strandskyddet vid små vattendrag skapades. Men mer behövs.

Ett långsiktigt hållbart strandskydd måste upplevas som både rättvist och rimligt. Så är inte fallet i dag, och därför behövs ett mer flexibelt regelverk med mer lokalt inflytande. Som en del i arbetet tillsattes Strandskyddsdelegationen med representanter från myndigheter, kommuner och länsstyrelser. I sitt slutbetänkande konstaterar delegationen att en rad problemområden rörande strandskyddet inte kan åtgärdas inom nuvarande strandskyddslagstiftning.

Vi delar denna slutsats och ser behov av en rad angelägna reformer. Det behövs ett decentraliserat och närodlat strandskydd, där kommunen ges mer makt att bestämma över vilka strandområden som ska bevaras och vilka som ska bebyggas. Regelkrånglet behöver minska, och de verkligt viktiga områdena behöver skyddas. Därför bör grundregeln vara att ett strandskydd inte ska gälla vid små vattendrag och sjöar. En rapport med förslag på ny lagstiftning togs fram av Naturvårdsverket efter uppdrag av alliansregeringen. Den rapporten ligger av allt att döma på regeringens bord och samlar damm.

LIS-regelverket behöver också ses över. Idéer, möjligheter och initiativ till verksamheter eller byggande är inte anpassade efter byråkratiska processer. Det måste bli enklare och snabbare att skapa LIS-områden.

Centerpartiet vill se en större översyn av hela regelverket för strand-skyddet där även möjligheten att vända på perspektivet utreds. Det finns ett stort behov av både bostäder och bättre förutsättningar för utveckling, inte minst på landsbygden.

Herr talman! Sist men inte minst vill jag ägna ett par minuter åt en tredje fråga där många medborgare känner en stor maktlöshet och frustration, nämligen förvaltningen av våra rovdjur.

Riksdagen har beslutat att det ska finnas licensjakt på varg i Sverige. Licensjakten ska vara en del i den regionaliserade rovdjursförvaltningen som ska säkerställa arters överlevnad och ta hänsyn till ekonomiska och sociala aspekter, speciellt för de människor som bor och verkar i rovdjurs-täta områden. Tyvärr har vi sett hur rovdjursförvaltningen i alltför stor utsträckning kännetecknas av oklarheter, osäkerheter och långdragna juridiska processer. Vinterns licensjakt är tyvärr inget undantag.

Högsta förvaltningsdomstolen förklarade Naturvårdsverkets beslut överklagbart till förvaltningsrätt. Förvaltningsrätten har avlyst licensjakten på varg i Värmlands och Örebro län. Om man studerar domstolens argumentation kan man konstatera att licensjakt på varg är ett legitimt verktyg för att begränsa de socioekonomiska konsekvenserna och förbättra förutsättningar för tamdjurshållning. Däremot måste den beslutande myndigheten bättre motivera och väga av sina beslut.

Det som vi har sett är dock att med dagens handläggningstider i de svenska förvaltningsdomstolarna kommer man inte att kunna fatta ett definitivt beslut innan den tänkta jaktiden har gått ut.

Det finns alltså i dag inte något system för att fatta beslut som fungerar i verkligheten eller så som riksdagen har avsett. Nyligen ändrade regeringen i jaktförordningen så att alla beslut om jakt på de stora rovdjuren ska kunna överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Jag skulle kunna stå här och avkräva Miljöpartiet och Socialdemokraterna svar om hur de ska få till en fungerande licensjakt. Det är klart att jag ser fram emot att regeringspartierna ska svara på hur de tänker sig att rent praktiskt säkerställa att överklagandeprocessen ska hanteras skyndsamt och hur de ska säkerställa sakkunskap i överklagandeprocessen eftersom det är uppenbart att frågorna inte enbart är av juridisk art sedan tre kamrätter dömt till olika utfall under vinterns vargjakt.

Denna fråga kräver mer än så. Runt omkring i vårt land finns ett stort antal människor som känner sig längre ifrån beslutsfattarna än någonsin. De tappar tilltron till politiker, myndigheter och vårt rättssystem. Vad gör det med en människa när man inte längre tror på de institutioner som är satta att företräda oss medborgare? Vad gör det med vårt samhälle när allt fler känner sig exkluderade och inte lyssnade på? Här har alla partier ett stort ansvar i att försöka hitta konstruktiva lösningar.

Riksdagen tillkännagav i fjol för regeringen att art- och habitatdirektivet måste ses över och uppdateras. Det är ett steg. Att stärka viltförvaltningsdelegationerna, vilket riksdagen också uppmanade regeringen att göra i fjol, är ett annat sätt att förbättra viltförvaltningen. Jag hoppas att vi kan hitta fler vägar framåt för att få en fungerande licensjakt så att människor kan återfå förtroendet för vår rovdjursförvaltning.

Herr talman! Att skydda och vårda vår natur och den biologiska mångfalden är av avgörande vikt för vår framtid. Men utan legitimitet i besluten

och acceptans hos dem som berörs blir det inget långsiktigt hållbart skydd. Därför måste dessa delar gå hand i hand.
(Applåder)

Anf. 90 JENS HOLM (V):

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 2 i betänkande MJU11.

Vi människor är helt beroende av naturen och den biologiska mångfalden. Biologisk mångfald är inte bara något vi uppnår genom att hägna in naturen och skydda de arter och biotoper som kan finnas där innanför. Än viktigare är att naturen som helhet måste få ett bättre skydd.

Alla delar av vår natur måste få leva – våra skogar, våra berg och våra sjöar, floder och hav.

Här är artrikedom och biologisk mångfald helt avgörande. Det är egentligen inga nyheter. Vi har till exempel satt upp 16 så kallade miljö-kvalitetsmål för att noggrannare kunna följa hur naturen mår och vidta åtgärder så att vi hamnar på rätt kurs. I dag ligger vi tyvärr inte på rätt kurs. Naturvårdsverket bedömer att vi med nuvarande beslut och styrmedel endast kommer att nå i bästa fall 2 av de 16 miljömålen till 2020. Det så kallade generationsmålet, som handlar om att lösa de långtgående utmaningarna inom loppet av en generation, är också långt ifrån inom räckhåll.

Jag är glad att vi i Vänsterpartiet och regeringen har fått igenom en budget som innebär de största satsningarna på naturvård på decennier. Det är ett väldigt viktigt steg framåt. Men mer behöver göras, och egentligen vet vi ganska väl *vad* som behöver göras. I det här betänkandet, MJU11, refereras både förslag från Miljömålsberedningen och Naturvårdsverkets rapport från i fjol som hette *Styr med sikte på miljömålen*. Vad gäller det senare, rapporten från Naturvårdsverket, finns det i den massor av konkreta förslag på åtgärder och styrmedel som regering och riksdag skulle kunna fatta beslut om för att se till att vi hamnar på rätt kurs och uppnår våra 16 miljömål.

När det gäller förslagen i rapporten från Naturvårdsverket är det intressant att många av dem handlar om förslag på andra politikområden än miljöpolitiken som sådan. För det har Naturvårdsverket stöd i regeringens skrivelse om generationsmålet, som kom för ett och ett halvt år sedan. Där konstateras att miljöfrågorna inte ska betraktas som områden för sig utan som delar av alla politikområden. Det innebär alltså att miljöarbetet måste in i inom alla politikområden. Det ska in i bostadspolitiken, försvarspolitiken och kulturen, och inte minst måste miljöpolitiken in i finanspolitiken – in i ekonomin.

Därför föreslås det i rapporten saker som nya skatter på det som smutsar ned, att miljöskadliga subventioner ska fasas ut, krav på att investerare – till exempel våra AP-fonder – ska redovisa investeringarnas effekter i form av utsläpp av växthusgaser, att skolan ska arbeta mer med hållbarhetsfrågor och mycket annat. Naturvårdsverkets rapport tar också upp mer kända förslag som en översyn av skogsvårdslagen, ett överlag hänsynsfullare skogsbruk, en bättre tillämpning av miljöbalkens andra kapitel, att vi borde stärka miljöinslagen i landsbygdsprogrammet och så vidare.

Ja, som vi kan höra har vi en enorm utmaning – vi klarar inte våra miljömål – men också en expertmyndighet som har lämnat många konkreta förslag på en väg framåt. I det här betänkandet konstateras det att regeringen fortfarande bereder både den rapport från Naturvårdsverket jag

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

har talat om och förslaget från Miljömålsberedningen. Vi skriver dock 2016. Snart är det 2020. Ska vi uppnå våra 16 miljömål behöver besluten fattas här och nu – vi kan inte vänta längre.

På tal om frågor som bereds i Regeringskansliet tas också överenskommelsen i Nagoya i Japan 2010, alltså det stora FN-mötet om biologisk mångfald, upp i betänkande MJU11. Man kan säga att världens länder på detta FN-möte i Japan enades om en räddningsplan för planeten och den biologiska mångfalden. Enligt Nagoyaplanen måste allt jord-, vatten- och skogsbruk bedrivas hållbart. 17 procent av vår landareal och 10 procent av vår kust- och havsyta ska enligt överenskommelsen i Nagoya skyddas till 2020. Här har vi i Sverige en bra bit kvar.

Därför välkomnar jag att utskottet nu konstaterar att regeringen ska komma med ett konkret förslag om att införa det så kallade Nagoyaprotokollet i svensk lag. Det handlar om att få regler på plats som tydliggör hur genetiska resurser ska få samlas in och hur vinsterna från och nyttjandet av dessa ska fördelas. Det är en viktig fråga inte minst för utvecklingsländerna, som förfogar över stora delar av dessa resurser.

Kära åhörare! Jag vill dock påminna om att klimat- och miljöminister Åsa Romson redan i november 2014 svarade mig att införandet av Nagoyaprotokollet i svensk lag skulle vara på plats 2015, alltså i fjol. Det lovade hon mig. Nu förväntar jag mig alltså att detta verkligen kommer på plats nu i mars, som utlovat – det vill säga den här månaden. Inga fler förse- ningar, tack!

Herr talman! Är det inte märkligt och, tycker jag, en smula nedslående att det faktiskt numera bara är Vänsterpartiet som står upp för en rovdjurs- politik med respekt för livskraftiga populationer, gällande rätt och att män- niskorna som lever i glesbygden ska kunna leva i samspel med de vilda djur vi har? Alla ni andra partier vill ju faktiskt göra gällande att vi kan ha en storskalig jakt på vargar – när vi vet att vargen är en hotad art i Sverige. Vargen är en art som är strikt skyddad i Bernkonventionen och i EU:s art- och habitatdirektiv. Vargen finns upptagen bland Artdatabankens rödlis- tade arter, det vill säga arter som är hotade.

Alla ni andra partier vet också att licensjakt på varg är i strid med våra internationella åtaganden i FN och EU om biologisk mångfald. Vi vill väl att tigrar, noshörningar och snöleoparder ska skyddas i andra länder, så varför ska inte vi i Sverige – som faktiskt har fantastiska möjligheter – ta vårt ansvar för att skydda en mycket sårbar art? Vi vet också att vargen inte kan sprida och fortplanta sig naturligt på ett sådant sätt som behövs. Hade det varit fallet, vill jag understryka, hade saken kunnat komma i en annan dager. Detta är saker vi i Vänsterpartiet tar upp i våra reservationer 2 och 5, där vi kommer med konkreta förslag framåt.

Jag tycker egentligen att det är tråkigt att rovdjursfrågor är någonting som polariserar Sverige. Tvärtom borde vi väl vara stolta över att vi är ett land med vildmark där vi i alla fall borde kunna ha rovdjurspopulationer som ska kunna leva. Självklart ska vi också göra mer för att förebygga och motverka rovdjursangrepp på tamdjur. I innevarande budget anslås också mer pengar, och det är bra. Jag tror dock att vi behöver bredare lösningar än så för att komma till rätta med rovdjurspolitiken i Sverige.

Förslag i just den riktningen kom redan 2013 från dåvarande Vargkom- mittén, som hade bred uppslutning från både naturvårdare och jägare. Jag vill understryka att Vargkommittén inte bara handlade om vargfrågor utan

även om rovdjurspolitiken i vid bemärkelse. Man föreslog till exempel att ersättningarna för angrepp och rovdjursskador skulle ökas, och man föreslog överlag fler förebyggande åtgärder. Man föreslog en begränsning av den illegala jakten, en genetisk förstärkning av vargstammen och förenklad skyddsjakt. Tyvärr valde den dåvarande borgerliga regeringen att inte förvalta det breda upplägget, och jag kan tyvärr inte säga att den nuvarande S-MP-regeringen har förvaltat upplägget särskilt väl heller.

Herr talman och kära meddebattörer! Det är dags för ett omtag i rovdjurspolitiken.

Anf. 91 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet skriver i en av sina reservationer gällande mål för rovdjurspolitiken att ”den illegala jakten försvårar såväl förvaltningen som uppföljningen av de rovdjurspolitiska målen och är en kriminell verksamhet”. Detta är en helt korrekt beskrivning och någonting vi är helt överens om.

Det märkliga är att Vänsterpartiet därefter skriver: ”Regeringen bör därför återkomma med en konkret målsättning för att minska den illegala jakten på stora rovdjur. Vidare bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att genomföra återkommande uppskattningar av den illegala jaktens omfattning.” Detta, herr talman, är ett rejält slag i luften. Att Vänstern är duktig på plakatpolitik är ett välkänt faktum, men detta tar faktiskt priset, Jens Holm.

Utskottet skriver klart och tydligt i betänkandet att dessa frågor behandlas i Naturvårdsverkets förvaltningsplaner för rovdjuren. I förvaltningsplanerna för varg, björn, lo och järv finns flera delmål. Ett av dessa delmål är just ingen illegal jakt. Är inte detta ett tillräckligt tydligt mål?

Vidare beskrivs i planerna ett antal åtgärder för att nå delmålet. Åtgärderna handlar bland annat just om att Naturvårdsverket ska ge relevanta forskare i uppdrag att uppskatta eller beräkna den illegala jakten på samtliga rovdjur.

Mot bakgrund av detta ställer jag mig verkligen frågande till Vänsterpartiets reservationer. Vänsterpartiet efterfrågar sådant som redan finns. Då måste jag fråga Jens Holm: Har Jens Holm inte läst eller inte förstått Naturvårdsverkets förvaltningsplaner?

Anf. 92 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är jättebra att Naturvårdsverket har en förvaltningsplan. Jag tycker också att det är bra att man ska arbeta mot den illegala jakten.

När jag senast försökte ta reda på exakt statistik om den illegala jakten fanns det ingen sådan. Och vad jag har förstått finns det inte heller i förvaltningsplanen någon målsättning för hur man ska minska den illegala jakten, alltså en sådan målsättning som vi tar upp i vår reservation att vi vill ha.

Jag kan hålla med om en sak, och det var därför som jag inte dröjde mig kvar så länge vid just den illegala jakten. Det är bra att den finns med i förvaltningsplanen, men jag tycker att det arbetet skulle kunna bli lite mer systematiskt och preciserat.

Jag skulle vilja fråga Johan Hultberg om en sak som han tog upp i sitt anförande. Moderaterna och de övriga borgerliga partierna är upprörda

över att regeringen nu har gjort så att man kan överklaga beslut om licensjakt, och det vill ni inte att man ska kunna göra. Men i slutet av december i fjol kom ju Högsta förvaltningsdomstolen med sin väldigt klara dom där de sa att man måste kunna överklaga beslut om jakt på rovdjur. Då skulle det vara väldigt intressant att höra från Moderaterna hur de ska lösa den här frågan, när vår högsta instans säger att man ska ha rätt att överklaga beslut om jakt.

Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! När det till att börja med gäller den illegala jakten är det väl ganska naturligt att det är svårt att få fram en exakt statistik om hur omfattande den är. Det säger ju sig självt att det är ganska få som räcker upp handen och säger: Hej, jag har skjutit en varg illegalt. Därav kanske det är svårt att få fram statistiken. Men som sagt jobbar Naturvårdsverket med dessa uppdrag och har uppdrag till berörda forskare att åtminstone försöka uppskatta hur det är.

För mig är det alldeles självklart att målet inte kan vara något annat än att vi inte ska ha någon illegal jakt. Det självklara målet måste vara ingen illegal jakt.

Då kan man fundera på, herr talman, hur man ska nå det målet. För mig är det rätt givet, och även för Naturvårdsverket som lyfter fram det i sin förvaltningsplan, att ett viktigt verktyg är att föra en politik som leder till ökad acceptans, som ökar förtroendet för politiken. Då kan man ställa sig frågan: Leder Vänsterpartiets rovdjurspolitik till detta? Nej, verkligen inte.

Vi behöver föra en rovdjurspolitik som utformas så att de övergripande målen för rovdjurspolitiken gäller, alltså gynnsam bevarandestatus, möjligheten till djurhållning och att det ska tas socioekonomiska hänsyn. Då tycker jag att det är viktigt att vi inte har ett system som gör att beslut om licensjakt och skyddsjakt fastnar eller parkeras i långa rättsprocesser. Det var orsaken till att Alliansen försökte skapa en bättre fungerande ordning där man hade möjlighet att överklaga, men det gjordes till Naturvårdsverket.

Nu är det upp till regeringen att förklara hur det ska gå till med överklagande till domstol på ett effektivt sätt utan att processerna och ärendena fastnar i domstolar till dess att licensjaksbeslutet inte längre är gällande.

Frågan tillbaka till Jens Holm, som vill att domstolarna ska avgöra detta, är om han kan presentera ett förslag på hur detta ska gå till på ett skyndsamt och effektivt sätt.

Anf. 94 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är intressant men också en smula skrämmande att vi har partier i den här riksdagen som tycker att vi ska bryta både mot svensk lag och mot internationell rätt. Den högsta instansen konstaterar att den lagstiftning som ni införde inte fungerar och att man måste kunna överklaga besluten. Då tycker jag att Johan Hultberg kan vara lite ärlig, tagga ned och säga: Okej, vi får släppa det här kravet.

Vi har internationella åtaganden att se till att vi har livskraftiga rovdjurspopulationer, och det är precis vad hela den här frågan handlar om. Ni tycker ändå att man ska få gå ut och skjuta de där djuren så att det äventyrar våra internationella åtaganden.

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt bekymmersamt att vi har partier i den här kammaren som inte respekterar internationella åtaganden och vår egen lagstiftning.

Anf. 95 LARS TYSKLIND (L):

Herr talman! I dag behandlar vi två betänkanden, *Naturvård och områdesskydd* och *Biologisk mångfald*, vilket har framkommit tidigare här i debatten.

När det gäller betänkandet *Naturvård och områdesskydd* har Liberalerna inte någon reservation, så vi står i princip bakom betänkandet. Däremot har vi ett yrkande kopplat till en motion om liberal bostadspolitik där vi berör strandskyddet. Strandskyddet har bland andra Kristina Yngwe tagit upp här på ett bra sätt. Men det är en fråga som även jag kommer att ta upp här senare, för även om den behandlas förenklat är den väldigt aktuell, och det finns ett tillkännagivande i frågan.

När det gäller det andra betänkandet, *Biologisk mångfald*, yrkar jag bifall till reservation 1, som handlar om biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Det är en reservation som Liberalerna har tillsammans med övriga allianspartier.

Jag vill också uppmärksamma kammaren på att det finns ett särskilt yttrande kopplat till rovdjurspolitiken, även det från Liberalerna tillsammans med övriga allianspartier.

Herr talman! När vi debatterade landsbygdspolitik förra veckan sa jag att man hela tiden måste försöka se till helheten. Även i dagens debatt finns det många kopplingar direkt till landsbygdspolitik, så frågorna lappar över varandra ganska mycket.

När vi nu pratar om naturvård och biologisk mångfald tål att upprepas det som jag lyfte fram förra veckan om miljöersättningar och vilket viktigt inslag de är i landsbygdsprogrammet. Genom de miljöåtgärder som de skapar förutsättningar för får vi en hållbar livsmedelsproduktion, men de skapar också förutsättningar för öppna landskap, som i sin tur är avgörande för den biologiska mångfalden och för att förstärka natur- och kulturarvet. Allting hänger ihop i det här sammanhanget.

Herr talman! För att återgå till strandskyddet har också det till stor del en landsbygdsdimension. Det lyfter vi som sagt fram från Liberalernas sida i en motion om bostadspolitik. Jag vill vara tydlig med att Liberalernas utgångspunkt är att vi ska ha ett starkt generellt strandskydd, men det handlar om att man ska kunna differentiera det utifrån skyddsvärde och exploateringsstryck. Kristina Yngwe pratade här om att legitimitet och lokal förankring är oerhört viktigt i sammanhanget, för om man inte får acceptans för en lagstiftning upplevs den egentligen bara som ett hinder snarare än en tillgång.

Alliansregeringen och inte minst Liberalerna har varit drivande i att göra förändringar av strandskyddsreglerna för att möjliggöra en mer flexibel tillämpning mellan områden med lågt och högt exploateringsstryck. Men vår iver och ambition att få en väldigt tydlig lagstiftning har gjort att vi måste driva att den måste förändras ytterligare. Här har den sittande regeringen ett stort ansvar att ta vid och komma med förslag. Det finns ett tillkännagivande om detta, för av allt att döma har inte de reformer som vi ville genomföra fått genomslag. Det gör i sin tur att det hindrar tillgången till väldigt attraktiva boendemiljöer som man kan ha på landsbygden.

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Återigen: Det här handlar inte om att man ska bebygga våra stränder, utan det handlar om att man ska kunna bygga mer strandnära än vad man gör i dag inom de oexploaterade områdena.

Det handlar alltså inte om att försvaga strandskyddsreglerna eller skyddet. Det handlar om att göra det mer ändamålsenligt och om att få den acceptans som krävs. En lagstiftning som har acceptans är en stark lagstiftning.

Herr talman! Biologisk mångfald har ett egenvärde som är lite svårt att definiera. Vi kan inte i alla skeden veta exakt vad den biologiska mångfalden har för nytta eller vad det finns för ekosystemtjänst knuten till den. Vi måste därför ha utgångspunkten att den har ett egenvärde.

Det finns dock många påtagliga värden som vi kan se när vi utnyttjar våra så kallade ekosystemtjänster. Men även här måste vi tänka långsiktigt så att vi kan utnyttja dem på ett långsiktigt hållbart sätt.

Den ekologiska eller miljömässiga dimensionen är ofta en förutsättning för den ekonomiska och sociala dimensionen. Det finns olika graderingar, men det är viktigt att ta med alla dimensioner när det gäller hållbarhet.

Det handlar om de ekosystemtjänster som finns inom fiske, jordbruk, skogsbruk och jakt. Även ekoturism är ett exempel på när man utnyttjar våra ekosystem.

I reservation 1 lyfter Liberalerna tillsammans med övriga allianspartier fram just detta. Vi framhåller vikten av att jobba vidare utifrån de mål som bland annat EU:s strategi för biologisk mångfald till 2020 har satt upp.

Det som specifikt lyfts fram är utvecklingen av skogsprogrammet. Vi tror att innehållet i skogsprogrammet ger möjlighet att utveckla miljöhänsynen inom alla typer av skogsbruk. Vi kan inte styra skogsbruket politiskt, men vi kan se till att utveckla de miljöhänsyn som man kan ta.

Herr talman! I vanlig ordning ska vi väl diskutera rovdjursfrågor i allmänhet och kanske vargfrågan i synnerhet. Det är ett återkommande ämne. Det finns även ett tillkännagivande inom detta område om att beslutet från 2013 ska ligga fast.

Att vi tar upp ämnet igen beror på att det finns en motion och även reservationer från Vänsterpartiet om att man vill förändra denna inriktning. Man har givetvis rätt att framföra denna åsikt, men Liberalerna tycker att vi ska ligga fast vid den politik som beslutades 2013.

Oberoende av vilka referensvärden vi hänvisar till och i övrigt annan lagstiftning och internationella överenskommelser måste vi i Sverige lyckas med bedriften att få till regler för god bevarandestatus och lokal förankring i besluten. Beslutet från 2013 handlar mycket om det viktiga i att flytta ut och regionalisera besluten.

Vi har Högsta förvaltningsdomstolens beslut att förhålla oss till, och det tog Jens Holm upp. Ingen kan ju underkänna ett sådant beslut, men det hindrar inte att vi håller fast vid inriktningen i 2013 års beslut. Det förutsätter att vi får till domstolsprocesser som är lika effektiva. Uppfattade jag Johan Hultberg rätt var det väl precis det han sa. Vi kan inte obstruera en sådan sak.

Problemet är att det har varit väldigt långdragna processer, och vi har sett att domstolsvägen har varit svår att gå. Men ska vi nu gå domstolsvägen, vilket Högsta förvaltningsdomstolen har sagt, måste regeringen se till att vi får ett fungerande system så att vi får acceptans för hur jakten ska

bedrivnas. Det handlar inte minst om illegal jakt. En förutsättning för att motarbeta och få bort illegal jakt är ju att det finns möjlighet att ha legal jakt.

(Applåder)

Anf. 96 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag kan tycka att det är lite olyckligt att vi ägnar så mycket tid åt att diskutera vargar när det finns så mycket annat viktigt att tala om under det vida begreppet biologisk mångfald, inte minst skogen, som Lars Tysklind tog upp. Men i detta betänkande är just licensjakten på varg och hur man ser på den en av de skarpa frågorna.

Jag förstår inte riktigt hur ni borgerliga resonerar när det gäller rätten att överklaga jaktbeslut. Lars Tysklind och jag stod här för några veckor sedan när de borgerliga partierna gjorde ett tillkännagivande i kammaren som gick ut på att man inte ska ha rätt att överklaga jaktbeslut till domstol. Då sa jag till Lars Tysklind att det pågår en rättsprocess i Högsta förvaltningsdomstolen och frågade hur Liberalerna skulle agera om domen blir att man ska ha rätt att överklaga jaktbeslut till domstol. Då svarade Lars Tysklind, såvitt jag kommer ihåg: Det tar vi ställning till då.

Nu, Lars Tysklind, har vi en dom framför oss. Den kom i slutet av december 2015 och säger att man ska ha rätt att överklaga jaktbeslut till domstol. Är det Liberalernas åsikt att detta domslut ska gälla?

Anf. 97 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Jag kollade faktiskt upp vad som sas, för jag tänkte att frågan kunde komma upp. Vad gäller tillkännagivandet var vi tydliga med att vi ville avvakta Högsta förvaltningsdomstolens utslag innan vi tog nästa steg. Kritiken mot regeringen var att man höll på att vidta steg som man vid det tillfället inte visste om de var nödvändiga eller inte.

Precis som jag sa i mitt anförande har vi nu Högsta förvaltningsdomstolens beslut att förhålla oss till. Enligt det har man rätt att överklaga dessa beslut, och jag har varken som liberal eller något annat någon svårighet att acceptera ett sådant beslut.

Låt oss gå tillbaka och se varför vi 2013 fattade beslut om att Naturvårdsverket skulle vara den slutliga instansen i detta. Jo, det var för att få till processer som var ändamålsenliga så att det fungerar i systemet. Det är en sak att överklaga, och den rätten ska man ha. Men frågan måste avgöras så snabbt att det blir en mening med beslutet. Problemet var att domstolsprocessen tog så lång tid att det blev inaktuellt med jakt det året. Skulle vi fortsätta med det systemet tappas det all legitimitet.

Jag tycker att du ska fråga den sittande regeringen hur man tänker se till att överklagandeprocessen fungerar med ett domstolsförfarande och att tiderna kan upprätthållas.

Jag tror att varken jag eller någon annan i de borgerliga partierna tänker obstruera ett domstolsbeslut, för det vore ren dumhet.

Anf. 98 JENS HOLM (V) replik:

Herr talman! Jag ställde förstås frågan eftersom det i betänkandet finns ett särskilt yttrande från alla borgerliga partier. Man kritiserar att regeringen har gjort det möjligt att överklaga jaktbeslut i svensk domstol.

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Varför kritiserar ni det när det är helt i linje med vad Högsta förvaltningsdomstolen slår fast?

I det särskilda yttrandet säger ni också att riksdagsbeslutet om en hållbar rovdjurspolitik ska ligga fast. Det kanske rör något helt annat, men ni tar ändå upp det i sammanhanget med att man inte ska ha rätt att överklaga beslut till en domstol.

Jag tycker att bevisbördan ligger hos er. Ni tycker inte att man ska ha rätten att göra det som Högsta förvaltningsdomstolen säger, nämligen överklaga jaktbeslut till en domstol. Hur ska ni då lösa det?

Anf. 99 LARS TYSKLIND (L) replik:

Herr talman! Det blir kanske något slags cirkelresonemang, men det viktiga i vårt särskilda yttrande är att inriktningen i 2013 års beslut ska ligga fast.

Det absolut viktigaste i inriktningen var regionaliseringen – att besluten flyttades närmare de människor de berör och att människor i de områden där vi har gott om varg kände att de fick en påverkansmöjlighet i sin egen livssituation.

Att den juridiska processen utformades som den gjorde var ett sätt att lösa det så att den kan bli en fungerande process, inte bara en fördröjande och förhindrande process.

Jens Holm och jag kan väl vara överens när det gäller överklaganden som bara syftar till att omöjliggöra något. Även om domstolsutslaget blir att man får rätt att jaga har det med tidens hjälp gjorts omöjligt. Den typen av processer blir egentligen också helt felaktiga, eller hur?

Nu när vi har Högsta förvaltningsdomstolens utslag att förhålla oss till ligger bevisbördan snarare på den sittande regeringen när det gäller att komma med förslag på hur det ska fungera nu. Vi hade ett förslag, och det blev – får vi väl kalla det – underkänt av juridiska instanser. Men det tycker jag inte är så märkvärdigt. Det har jag inte svårt att förhålla mig till.

Jag har dock svårt att förhålla mig till Jens Holms beskrivning att vi per definition är emot ett visst system. Vi vill bara ha ett fungerande överklagandesystem. Först ska människor ha rätt att överklaga. Att de ska ha den rätten står jag helt bakom. Denna rätt har även organisationer, enligt Århuskonventionen.

Återigen: Man kan jämföra med vad som händer inom andra områden, såsom plan- och bygglagen. Överklaganden av vissa beslut är bara till för att fördröja, och den typen av processer kan vi inte ha.

Anf. 100 LARS-AXEL NORDELL (KD):

Herr talman! MJU6 *Naturvård och områdesskydd* berör bland annat strandskyddet. I Sverige har vi många sjöar och vattendrag och en lång havsstrandlinje. Lägger man samman det kommer man faktiskt upp i 90 000 mil. Det är väldigt gott om utrymme för att kunna bygga sjönära.

Alliansregeringen ändrade strandskyddsreglerna med syftet att ge en större flexibilitet och underlätta strandnära landsbygdsutveckling, framför allt i områden med lågt exploateringsstryck. Det skulle ge möjligheter att bygga nära vatten genom att välja ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, så kallade LIS-områden. Samtidigt gavs möjligheter för länsstyrelserna att, i de fall särskilda skäl föreligger, utöka strandskyddet upp till 300 meter.

Tyvärr har reglerna i stället börjat tillämpas på så sätt att det i praktiken är 300 meter som gäller om det inte finns särskilda skäl som talar för att det ska vara 100 meter.

Mot bakgrund av att flexibiliteten för strandnära landsbygdsutveckling i praktiken uteblivit lämnade riksdagen våren 2015 ett tillkännagivande till regeringen om att göra strandskyddet mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande, boende och näringsverksamhet i strandlägen. Tyvärr har regeringen ännu inte vidtagit några åtgärder med anledning av riksdagens beslut.

Jag menar att regeringen nu måste börja följa uppmaningen och förbättra förutsättningarna för byggande vid sjöar i gles bebyggda områden. Det skulle betyda mycket för utvecklingen i glesbygden.

Herr talman! När det gäller betänkandet *Biologisk mångfald* konstaterade miljö- och jordbruksutskottet i december att det är viktigt att regeringen fullföljer intentionerna bakom den rovdjurspolitik som riksdagen beslutade om 2013 och tillkännagivandet våren 2015 om en fortsatt selektiv vargjakt. Det innebär bland annat att regeringen bör upprätthålla den nu gällande beslutsordningen för skydds- och licensjakt.

I december 2015 beslutade riksdagen än en gång att ställa sig bakom det som miljö- och jordbruksutskottet anfört om att regeringen ska fullfölja dessa intentioner.

Kristdemokraterna anser att det är mycket viktigt att vi har livskraftiga stammar av vår inhemska svenska megafauna. I detta ingår som en självklar del de stora rovdjuren. Samtidigt är det viktigt att de vilda djuren kan samexistera med människan och med människans olika verksamheter.

Forskning från Nordamerika visar att rovdjuren har störst chans att leva i livskraftiga stammar om det finns en acceptans för rovdjuren bland lokalbefolkningen. Jag menar att alla måste få vara med och säga sitt. Besluten när det gäller vargen måste komma underifrån, annars ökar motståndet. Acceptansen måste finnas, och jag tror att det går att komma dithän.

Enligt riksdagens beslut från december om inriktningen på rovdjurspolitiken ska tamdjurshållning inte påtagligt försvåras. Detta får som konsekvens att vi bland annat behöver ha en fungerande skyddsjakt. Vi behöver också ha en förvaltningsjakt, som kan ske i form av licensjakt. Kristdemokraterna anser att vi i Sverige ska ha en riktad selektiv jakt på varg.

För att förbättra förvaltningen av våra rovdjursstammar och även fortsättningsvis säkerställa överlevnaden och djurhälsan är det viktigt att de regionala viltvårdsdelegationernas roll i arbetet stärks, vilket riksdagen också tillkännagav för regeringen i april 2015.

Herr talman! Rovdjurspolitiken kompliceras av att EU-kommissionen lägger sig i på ett ibland olyckligt sätt, med utgångspunkt i art- och habitatdirektivet. En svaghet med direktivet är att det inte uppdateras utifrån hur bevarandestatusen för olika arter utvecklas. Detta bör lösas genom att art- och habitatdirektivet förändras så att klassificeringen av hotade djur och växter i högre grad kan avgöras i Sverige.

Kristdemokraterna anser att vi i Sverige i högre grad själva ska besluta om jakt och viltvård. I nuläget har Bryssel för mycket makt över hur jakt ska bedrivas – eller inte bedrivas – i vårt land. Därför behöver EU:s art- och habitatdirektiv uppdateras.

Prot. 2015/16:77
9 mars

Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald

Frågan var nyligen uppe vid en omröstning i Bryssel. Den 2 februari röstade Europaparlamentet om ett inspel i översynen av EU:s strategi för biodiversitet. I betänkandet finns flera viktiga delar om bland annat markering av fortsatt förbud mot exempelvis en del giftiga besprutningsmedel.

Men i betänkandet avfärdas också en översyn av art- och habitatdirektivet och kravet för gemensamma hållbarhetskriterier för skogsbruk. Habitatdirektivet behöver ses över, inte minst eftersom det i alltför hög grad styr viltvården, inklusive jakt på varg, en hållning som vi tryckte hårt på under den senaste valrörelsen.

Det borde vara uppenbart för var och en att fågeldirektivet från 1979 och art- och habitatdirektivet från 1992, som handlar om vilka arter som behöver skydd, måste uppdateras med jämna mellanrum. Vissa arter som finns med i direktivet är inte längre hotade medan andra nya arter kan behöva tillföras.

Europaparlamentet kräver dessutom i betänkandet gemensamma kriterier för hållbart skogsbruk. Men förutsättningarna för skogsbruket i Sverige och exempelvis Grekland är vitt skilda. Det gynnar varken den biologiska mångfalden i Grekland eller svenska skogar att föra över mer makt över skogspolitiken till EU.

Med anledning av dessa frågor röstade den svenske kristdemokratiske EU-parlamentarikern Lars Adaktusson nej till betänkandet. Tyvärr röstade alla partier utom Kristdemokraterna och Moderaterna i Europaparlamentet för denna resolution om att direktivet absolut inte ska revideras.

Jag yrkar bifall till den gemensamma reservationen från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna om biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Dessutom, herr talman, har vi valt att lägga fram ett gemensamt särskilt yttrande från Alliansen där vi framhåller att det finns anledning till oro över regeringens intentioner med rovdjurspolitiken, eftersom regeringen under 2015 har fortsatt att bereda ett förslag om överprövning av beslut om skydds- och licensjakt som går stick i stäv med det nu gällande riksdagsbeslutet.

Jag yrkar bifall till förslaget i MJU6, där vi inte har någon avvikande mening.
(Applåder)

Anf. 101 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Det finns anledning att glädja sig, och det finns anledning att bli orolig när man talar om det vi talar om just nu här i kammaren, biologisk mångfald och naturvård.

Orolig blir man när man tar del av Johan Rockström och hans forskarlags forskning om de planetära gränserna. De beskriver det som om vi kör på en smal väg nära avgrunden och behöver staket vid avgrundskanten för att veta hur vi ska styra vår framfart. För en av gränserna, den om biologisk mångfald, ligger vi och planeten långt utanför staketet.

Forskarna har visat att det normala är att cirka tio arter per miljon försvinner per år. Men i dag, på grund av människans påverkan, räknar man med att uppemot tusen arter per miljon försvinner varje år. Det är en artutrotning i klass med den då dinosaurierna försvann från vår planet.

Herr talman! Året före FN:s första miljökonferens, som hölls 1972 här i Stockholm, höll Olof Palme ett viktigt tal i riksdagen om miljöpolitiken. Han sa: ”Glöm inte att miljöpolitiken gäller något mycket mera än en önskvärd men stundom något exklusiv naturvård. Det gäller människans grundläggande levnadsbetingelser.”

Det som är förvånande är att vi än i dag ständigt måste understryka det Palme sa då. Nu har Rockström och hans forskare till och med satt siffror och staket på det. Vi måste fortsätta att upprepa det.

FN-processen med sin konvention för biologisk mångfald har gett oss tuffa lagar i EU och i Sverige. Ytterst handlar de om våra levnadsbetingelser, hur vi påverkar naturen och hur vi ser till att arterna bevaras. Forskningen säger oss att det är genom att bevara arternas livsmiljöer som vi säkrar den biologiska mångfalden.

Herr talman! Under åtta års borgerlig regering var detta ett område som drabbades hårt av nedskärningar för att man skulle ha råd med skattesänkningar. På länsstyrelserna växte högarna med önskemål om områden som var i behov av skydd, och i regeringskansliet satt Andreas Carlgren och Lena Ek och prioriterade alltid markägarnas behov i stället för det gemensamma arvet, den biologiska mångfalden och naturvården.

Nu har vi en regering som har valt att börja beta av högen med önskemål på allvar, se mer balanserat på de enskildas behov och det allmänna behovet. Budgetanslagen har förstärkts – rejält. Arbetet pågår för fullt.

Något som är viktigt att påpeka: Under de borgerliga regeringsåren höjdes inte anslaget för skötsel av våra reservat trots att nya reservat tillkom också då. Det är ungefär som en privat fastighetsägare som har köpt nytt hus men inte höjt sin budget för skötsel. Jag tror att det hade lett till en del problem. Den borgerliga nedbantningen av skötseln av vår natur pågick i det tysta.

Det var en helt orimlig politik som ledde till mindre möjligheter för allmänheten att få tillträde till reservaten och mindre möjligheter till i många fall helt nödvändig skötsel. Ängar växte igen, hedar förbuskades och leder försvann. Nu är i stället jobbet i full gång att rusta upp leder och anställa personal för skötsel, röjning med mera. Det ger också jobb – inte minst viktigt att påpeka.

Herr talman! Det finns mycket som är bra med Sverige. Vår fantastiska, skyddsvärda natur är något som värderas högt av svenskarna, allt från den väldiga fjällvärlden med tusentals unika arter till den skandinaviska delen av tajgan, det boreala barrskogsbältet, lika viktigt för planetens syreförsörjning som regnskogen. Det handlar om unika arter av svampar, mossor, lavar, kärlväxter och djur.

Vi har också de stora sjöarna i Mellansverige: Hjälmaren i mitt hemlän, Vättern, Vänern och Mälaren med helt unika livsmiljöer längs stränderna. Vi har de kalkrika markerna på Gotland, Öland och Skåne med sin otroliga mångfald av växter och unika insekter. Vi har resterna av de säregna och fantastiska ädellövskogar som en gång täckte södra Sverige.

Vi kan tala om änglamarken, med sina vildrosor, blåklockor, lindblommor och kamomill, som Evert Taube tolkade det. Vi har också betesmarkerna och det öppna landskapet ”där vindarna får fart. Där lärkorna slår högt i skyn, och sjunger underbart”, som Ulf Lundell skrev en gång.

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Herr talman! För många människor är den svenska naturen grunden för deras livsstil – möjligheten att röra sig fritt. När man frågar svenskarna vad som är bäst med Sverige dyker allemansrätten upp som något unikt svenskt, något som vi kan vara stolta över – den svenska naturen. Allemansrätten kan ses som en del av den svenska modellen.

Läser man flera av de borgerliga motioner som behandlas i de betänkanden som vi debatterar i dag ser man att den svenska modellen med allemansrätten är starkt ifrågasatt.

Vi socialdemokrater ser skyddet av den biologiska mångfalden, naturvården och bevarandet av allemansrätten som en viktig gemensam uppgift, och vi kommer inte att ge vika. Vi kommer att ta strid för den svenska modellen.

Därför vill jag yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet i betänkandena om naturvård, MJU6, och om biologisk mångfald, MJU11, samt avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 102 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Tack, Matilda Ernkrans, för ett i stora delar vackert inlägg! Det var filosofiskt på flera punkter. Det var som sagt en vacker beskrivning, men jag saknade svar beträffande den konkreta politiken. Vad vill regeringen mer än att spendera mer pengar? På den frågan är Matilda Ernkrans svaret skyldig.

Jag vänder mig, herr talman, naturligtvis emot Matilda Ernkrans beskrivning av föregående åtta år och Alliansens tid. Under Alliansens tid höjdes avsättningstakten oerhört när det gäller skydd av värdefull natur. Vi fick Sveriges första marina nationalpark. Vi fick på plats en strategi för biologisk mångfald. Vi tog krafttag inom havsmiljöarbetet genom inrättande av Havs- och vattenmyndigheten. Och det var mycket annat. Tempot i arbetet med biologisk mångfald höjdes verkligen under Alliansens tid, och vi fick på plats konkret politik.

Nu, herr talman, pratar Matilda Ernkrans i sin inledning om att vi kör på en smal väg. Problemet är att den regering som ska ta oss framåt knappt håller styrfart. Man har väldigt stora bekymmer att komma överens internt. Det kommer till uttryck i form av att var och varannan proposition blir tillbakadragen eller försenad. Vi ser det också i arbetet med det nationella skogsprogrammet, där möten ställs in. Vi ser det i arbetet med livsmedelsstrategin, där regeringen kommer tomhänt till mötena och inte har några idéer om hur man ska ta arbetet framåt. Det gör att de vackra orden här i kammaren är ganska ihåliga.

Matilda Ernkrans! Vilka är de konkreta förslagen från den så kallade samarbetsregeringen på hur vi ska förbättra arbetet kring biologisk mångfald – mer än att höja anslagen?

Anf. 103 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Till skillnad från den tidigare regeringen, som precis som Johan Hultberg här i kammaren var duktig på att lägga ut texten och orden, lägger den här regeringen fram verktyg och budgetanslag för att göra verklighet av de vackra orden.

Miljöanslagen var ungefär 4 miljarder under den borgerliga alliansregeringen. De har nu höjts till 7 miljarder under 2016. Vi gör rejäla satsningar på det som är biologisk mångfald och naturvård. Vi satsade 250 miljoner 2015 och satsar ytterligare 340 miljoner årligen 2016 till skydd av värdefull natur. Vi lägger 240 miljarder årligen från 2016 på skötsel. Vi skyddar också marina reservat.

Den tidigare borgerliga alliansregeringen var mycket duktig på att lägga ut texten, men mycket dålig på att internt förhandla fram nya pengar och nya och effektiva styrmedel för att kunna säkra vår biologiska mångfald. Därför kan jag känna mig mycket stolt och mycket trygg med att den här regeringen, till skillnad från den tidigare borgerliga alliansregeringen, klarar av både att tala med vackra ord och att leverera god politik och bra budgetanslag.

Jag kan ställa frågan tillbaka: Är det inte symtomatiskt att moderaten Johan Hultberg i sitt anförande alldeles nyss om biologisk mångfald och naturvård ägnade den största delen åt att tala om hur han skulle kunna stärka markägarnas intressen och ytterligare slå håll på allemansrätt och tillträde till våra stränder i stället för att tala om artutrotningen?

(Applåder)

Anf. 104 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Uppenbarligen har ledamoten Ernkran's knappt lyssnat på mitt anförande. Jag nämnde till exempel inte ordet allemansrätt. Jag tror knappast att mitt anförande kan ha kretsat så mycket kring just den frågan, även om det är en viktig fråga som jag gärna återkommer till i debatter.

Jag ställde en fråga till Matilda Ernkran's om de konkreta åtgärderna, som handlar om någonting annat än bara ökade anslag. Jag fick till svar: ökade anslag. It's all about the money, är Matilda Ernkran's melodi.

Vi måste föra en politik som är resultatnriktad, och jag kan konstatera att när vi skrev bokslut från alliansregeringens sida var det mycket goda resultat på detta område. Vi hade höjt avsättningstakten, och vi hade fått en tydlig strategi på plats som den här regeringen måste jobba vidare med. Den lägger en bra grund, men det är just en inriktningsstrategi som måste fyllas med mer konkreta åtgärder. Den behöver också verkställas i praktiken. Det har den här regeringen kvar på sitt bord.

Herr talman! Jag ställde i mitt anförande en konkret fråga till regeringspartierna om hur de ska svara upp när det gäller rovdjurspolitiken och hur de har tänkt sig att beslut om skyddsjakt och licensjakt ska kunna tas skyndsamt. Regeringen måste säkerställa att beslut om skyddsjakt och licensjakt kan verkställas inom rimlig tid. Frågan är hur det nu ska göras när överklagandena nu åter ska gå via domstol.

Anf. 105 MATILDA ERNKRANS (S) replik:

Herr talman! Som jag sa i mitt tidigare anförande är förutsättningarna för att faktiskt göra politik på riktigt så mycket bättre om man klarar av att höja miljöanslaget från 4 miljarder, som det var under den borgerliga alliansregeringen, till 7 miljarder, som det är nu 2016, och inte bara lägga in ny politik utan också ekonomisk styrka för det arbete som görs runt om i vårt land för att säkra den biologiska mångfalden och för att kunna inrätta naturreservat och faktiskt också göra dem tillgängliga för en bredare allmänhet. Det handlar om viktiga och riktiga jobb runt om i vårt land. Att

skapa nya jobb i och omkring vår miljöpolitik är ytterst viktigt, inte minst för att det är grunden för våra levnadsbetingelser.

Att fortsätta jobba för en hållbar utveckling, som klarar ekonomisk, social och ekologisk utveckling, är extremt viktigt för denna regering. Till skillnad från Moderaterna är jag mycket övertygad om att det går så mycket lättare om man också har en ekonomi och förstärkta budgetanslag för att göra just det.

Frågan om hanteringen av våra svenska rovdjur och jakten på dem har regeringar under lång tid slitit med. Det vore därför förmätet av mig att stå här och säga att vi har kommit på den ultimata lösningen. Men däremot underkände Högsta förvaltningsdomstolen beslutet om sättet att hantera överklaganden som Johan Hultberg och hans parti hade föredragit. Oavsett regering måste man faktiskt hantera ett sådant utslag från Högsta förvaltningsdomstolen. Det har den här regeringen gjort. Självklart ska detta inte innebära en återgång till någonting som var tidigare och som inte fungerade, utan man måste hitta en väg som bär framåt.

(Applåder)

(forts. § 13)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 mars

SoU9 Riksrevisionens rapport om patientsäkerhet

Punkt 1 (Patientsäkerhet)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

79 för res. 1

36 för res. 2

197 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

198 för utskottet

78 för res. 1

36 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 1: 78 M

Avstod: 36 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:77

9 mars

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet

Punkt 2 (Signalspaningslagen)

1. utskottet

2. res. 1 (V)

Votering:

292 för utskottet

20 för res. 1

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 22 C, 16 L, 13 KD

För res. 1: 20 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten (Siun))

1. utskottet

2. res. 2 (SD)

Votering:

276 för utskottet

36 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 2: 36 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Samarbetsavtal med USA)

1. utskottet

2. res. 3 (V)

Votering:

292 för utskottet

20 för res. 3

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 22 C, 16 L, 13 KD

För res. 3: 20 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU6 Skydd för geografisk information
Kammaren biföll utskottets förslag.

**CU16 En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestäm-
melser**

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Instanskedjan för överklagade beslut om lov och tillsyn)

1. utskottet

2. res. 1 (KD, M, C, L)

Votering:

184 för utskottet

127 för res. 1

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 36 SD, 21 MP, 20 V, 1 L

För res. 1: 78 M, 22 C, 14 L, 13 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 4 L, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Övriga frågor om prövningen av överklagade beslut)

1. utskottet

2. res. 2 (KD, M, C, L)

Votering:

183 för utskottet

129 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 36 SD, 21 MP, 20 V

För res. 2: 78 M, 22 C, 16 L, 13 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

CU17 Riksrevisionens rapport om samhällets stöd till överskuldsatta
Kammaren biföll utskottets förslag.

**§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman-
träde**

UbU12 Grundskolan

Punkt 1 (Åtgärder för att höja kunskapsresultaten)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 3 (Elever med särskilda behov)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

276 för utskottet

36 för res. 4

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 4: 36 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Gruppstorlek och personaltäthet i fritidshemmen)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

3. res. 7 (V)

Förberedande votering:

80 för res. 5

20 för res. 7

212 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

178 för utskottet

78 för res. 5

56 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 21 MP, 22 C, 16 L, 13 KD

För res. 5: 78 M

Avstod: 36 SD, 20 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Egen läroplan för fritidshemmet)

1. utskottet

2. res. 8 (M, SD)

Votering:

198 för utskottet

114 för res. 8

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 8: 78 M, 36 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU13 Gymnasieskolan

Punkt 3 (En effektivisering av yrkesutbildningen)

1. utskottet

2. res. 2 (C)

Votering:

290 för utskottet

22 för res. 2

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 2: 22 C

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

Votering:

238 för utskottet

73 för res. 5

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 5 M, 35 SD, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 5: 73 M

Frånvarande: 7 S, 6 M, 13 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Lisbeth Sundén Andersson (M) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 7 (Branschskolor)

1. utskottet

2. res. 7 (L, M, C, KD)

Votering:

183 för utskottet

129 för res. 7

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 36 SD, 21 MP, 20 V

För res. 7: 78 M, 22 C, 16 L, 13 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

CU20 En fråga om konsumentskydd vid semesterboende

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU18 Punktskatter

Punkt 1 (Energiskatt)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (C)

Förberedande votering 1:

36 för res. 2

22 för res. 3

254 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

78 för res. 1

36 för res. 2

198 avstod

37 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

160 för utskottet

79 för res. 1

73 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 21 MP, 20 V, 13 KD

För res. 1: 78 M, 1 SD

Avstod: 35 SD, 22 C, 16 L

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Beskattning av biodrivmedel)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

Votering:

201 för utskottet

78 för res. 5

33 avstod

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 3 SD, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 5: 78 M

Avstod: 33 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Prot. 2015/16:77

9 mars

Punkt 13 (Reklamskatt)

1. utskottet

2. res. 14 (KD)

Votering:

275 för utskottet

13 för res. 14

22 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 104 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 20 V, 16 L

För res. 14: 13 KD

Avstod: 22 C

Frånvarande: 9 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU20 Skatteförfarande och folkbokföring

Punkt 3 (F-skatt och näringsverksamhet)

1. utskottet

2. res. 4 (V)

Votering:

292 för utskottet

20 för res. 4

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 22 C, 16 L, 13 KD

För res. 4: 20 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 8 (Skatte- och avgiftskontroll)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

292 för utskottet

20 för res. 5

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 22 C, 16 L, 13 KD

För res. 5: 20 V

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 14 (Minskad skatteadministration)

1. utskottet
2. res. 11 (C, M, L, KD)

Votering:

183 för utskottet

129 för res. 11

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 36 SD, 21 MP, 20 V

För res. 11: 78 M, 22 C, 16 L, 13 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 15 (Bilaterala skatteavtal)

1. utskottet

2. res. 12 (SD)

Votering:

276 för utskottet

36 för res. 12

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L, 13 KD

För res. 12: 36 SD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Punkt 19 (Folkbokföring av barn på två adresser)

1. utskottet

2. res. 13 (KD)

Votering:

299 för utskottet

13 för res. 13

37 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 106 S, 78 M, 36 SD, 21 MP, 22 C, 20 V, 16 L

För res. 13: 13 KD

Frånvarande: 7 S, 6 M, 12 SD, 4 MP, 1 V, 3 L, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 13 (forts. från § 10) **Naturvård och områdesskydd och Biologisk mångfald** (forts. MJU6 och MJU11)

Anf. 106 STINA BERGSTRÖM (MP):

Fru talman! I dag debatterar vi två betänkanden inom två viktiga och besläktade områden, *Biologisk mångfald* och *Naturvård och områdesskydd*. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i båda dessa betänkanden och avslag på samtliga motioner.

Prot. 2015/16:77

9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Biologisk mångfald är en grundförutsättning för ekosystemens möjlighet att leverera allt det som vi människor måste ha för att leva här på jorden. Mat, vatten, material, energi, pollinering, hälsa och naturupplevelser är exempel på så kallade ekosystemtjänster, som vi är beroende av. Även kommande generationer måste få tillgång till alla dessa tjänster.

I Sverige har vi formulerat det gemensamt i generationsmålet, som lyder: ”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.” Det är ett ansvarsfullt och viktigt uppdrag vi har tagit på oss.

Fru talman! I höstas presenterade Naturvårdsverket sin fördjupade utvärdering av våra 16 miljö kvalitetsmål. De kallar utvärderingen *Styr med sikte på miljömålen*. Man svarar på frågorna: Hur långt har vi kommit? Vilka mål har vi möjlighet att uppnå till 2020 med de åtgärder som i dag är beslutade? I vilka delar går utvecklingen åt helt fel håll? Vad rekommenderar Naturvårdsverket att vi politiker gör för att utvecklingen ska gå åt rätt håll?

Naturvårdsverkets utvärdering är intressant och viktig läsning. Att vi med dagens takt bara har chans att nå två av målen – Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö – till 2020 borde vara en väckarklocka för alla politiker, likaså att det för flera av målen går åt helt fel håll. Det gäller bland annat vissa mål som vi borde ha diskuterat mer i dagens debatt: Ett rikt växt- och djurliv, Myllrande våtmarker, Levande skogar samt Levande sjöar och vattendrag.

Jag tycker inte att det verkar som att alla deltagare i den här debatten har läst Naturvårdsverkets utvärdering. Jag hörde bara Jens Holm nämna den. Det kan nog vara på sin plats med några citat. Naturvårdsverket skriver bland annat: ”Miljö tillståndet för naturtyper och arter är generellt dåligt och utvecklas i många fall negativt. I Sverige har tre fjärdedelar av naturtyperna och hälften av arterna som ingår i habitatdirektivet inte gynnsam bevarandestatus. Situationen är allvarligast för våra ängar och hagar samt naturtyper i skog och hav. – – – Odlingslandskapets värdefulla gräsmarker sköts inte och växer igen. I skogen avverkas nyckelbiotoper och det råder brist på skog med lång kontinuitet och naturliga störningar som översvämning och bränder. Marina naturtyper påverkas av övergödning och kommersiellt fiske.” Så långt Naturvårdsverket.

Vad spelar det då för roll om lite växter, svampar och djur försvinner? Ja, problemet är att det kan leda till att hela ekosystem kollapsar, och det drabbar också våra egna möjligheter att överleva i förlängningen.

Fru talman! Globalt har en del gjorts för att hejda utrotningen. Till exempel har FN-länderna enats om att skydda 17 procent av alla land- och sötvattensområden. EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv har också varit en framgång för naturvården över hela Europa.

Men vi har långt kvar, även i Sverige. Enligt SCB:s statistik för 2014 har till exempel endast 3,7 procent av den produktiva skogsmarken i Sverige ett långsiktigt skydd. Vi har med andra ord en bit kvar till 17 procent. I Sverige gjorde den tidigare regeringen också sitt bästa för att kringgå EU-lagstiftningen, som förbjuder jakt på hotade djurarter. Soppan med vargjakt är nu något vår regering försöker komma till rätta med. Jag ser fram emot en framtid där vargstammen vuxit sig stark och frisk i Sverige, det

vill säga där invandrande vargar lätt kan ta sig in och bilda familj och där vi kan ha en ordnad jakt på varg som finns på platser där de inte ska vara.

Fru talman! Anslaget till skydd av värdefulla naturområden urholkades under de åtta åren av borgerligt styre. Med Miljöpartiet i regeringen görs en betydligt större satsning. I år finns 1,3 miljarder till skydd av värdefull natur och drygt 1 miljard för skötsel av våra naturreservat och nationalparker. Sedan vår rödgröna regering kom till makten har de här anslagen höjts med över 60 procent. Det är en historisk, nödvändig och efterlängtd satsning på biologisk mångfald.

Sverige har som sagt en lång väg kvar att gå när det gäller naturskydd och biologisk mångfald. Vi ska vara stolta över att vi är duktiga på miljöarbete. Enligt en global miljörankning av länder, vilken Universitetet i Yale och World Economic Forum står bakom, låg Sverige på nionde plats år 2014. Men vad gäller naturskydd och biologisk mångfald är det sämre ställt. Där ligger vi bara på plats 89 av 177. Jag ser ingen anledning till att ett rikt land som Sverige ska vara så svagt. Det är, återigen, glädjande att vi har en regering som gör en historisk satsning på att skydda värdefull natur på land och i vatten.

Fru talman! Sverige är ett skogrikt land. Men för att gynna den biologiska mångfalden i våra skogar räcker det inte med att skydda skog. Det är också viktigt att öka miljöhänsynen i den brukade skogen. Vi behöver en modernisering av skogsvårdslagen och mer stöd till hyggesfria skogsbruksmetoder. Att bruka skogen utan kalhyggen gynnar inte bara biologisk mångfald. Det gynnar också friluftslivet, turismen och en levande landsbygd.

För två veckor sedan arrangerade jag från Miljöpartiet och Lars Tysklind från Liberalerna ett seminarium här i riksdagen om skogsbruk utan hyggen. Det blev spännande diskussioner mellan de medverkande från Ekoturismföreningen, Naturskyddsföreningen, bolaget Silvaskog, som förespråkar hyggesfria metoder, och det statliga skogsbolaget Sveaskog, som inte gör det.

Kommunalrådet och kommunchefen från Laxå kommun hade satt sig på tåget och åkt upp till Stockholm enkom för att vara med på seminariet. Varför det? Jo, därför att de är oroliga för hur Sveaskogs kalhygges- och plantagebruk hotar kommunens största attraktion – Tivedens nationalpark. Det är kring Tivedens nationalpark den enda inflyttningen sker i denna utflyttningsskommun. Det är också där de nya företagen startar. Kommunchefen tog tillfället i akt att återigen rikta en vädjan till Sveaskog om att kring nationalparken bruka de sista resterna av naturskogarna med hyggesfria metoder.

Traktens företagare har gett livfulla beskrivningar av besökarnas kommentarer om skogsbruket runt nationalparken. Turister från Centraleuropa, där kalhyggen är ovanliga, är både oförstående och upprörda, och jämför svenskt skogsbruk med rena krigshandlingar. En grupp studenter från Borneo undrade om Sverige var så fattigt att vi var tvungna att skövla våra skogar. Med hyggesfria metoder i skogen gynnar vi inte bara biologisk mångfald utan också friluftslivet, turismen och en levande landsbygd.

Fru talman! Ett mycket kostnadseffektivt sätt att gynna biologisk mångfald är att värna djurens och växternas barnkammare – stränderna. Strandskyddet och allemansrätten är två svenska uppfinningar som jag är extra stolt över och som Miljöpartiet anser är väldigt viktiga att värna. Det

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

handlar – återigen – både om att gynna biologisk mångfald och om att värna friluftsliv, turism och levande landsbygd.

Fru talman! Jag är avslutningsvis tacksam över att vi i dag har en regering som försöker styra mot miljömålen och oroad över att vi har en borgerlig opposition och sverigedemokrater som vill styra åt ett helt motsatt håll.

(Applåder)

Anf. 107 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Det är tur att vi har en debatt om skogspolitiken i nästa vecka. Det var mycket i Stina Bergströms anförande som jag verkligen känner att vi har anledning att diskutera vidare. Den beskrivning av det svenska skogsbruket som Stina Bergström ger vänder jag mig oerhört starkt emot.

I det svenska skogsbruket sker ingen skövling. Vi har ett i grunden hållbart skogsbruk där biomassan ökar från år till år och där våra skogsägare tar ett mycket stort frivilligt ansvar och generellt sett en väldigt bra hänsyn. Därför blir jag bekymrad när en representant från regeringspartierna uttrycker sig på det sättet som vi nyss hörde Stina Bergström göra i kammaren.

Jag är bekymrad över att arbetet med det nationella skogsprogrammet inte går fram tillräckligt snabbt. Det är ett viktigt redskap för att ta ytterligare steg när det gäller att utveckla miljöhänsynen i brukandet och få våra skogsägare att fortsätta att ta ett stort ansvar genom att avsätta marker för naturvård. Jag tror att vi får återkomma till de frågorna nästa vecka, Stina Bergström.

Jag skulle vilja återkomma till rovdjurspolitiken. Det är intressant att Stina Bergström inte riktigt får ihop helheten, som jag ser det. Bergström lyfter fram i sitt anförande att Naturvårdsverket särskilt för fram problematiken med att våra ängar och hagmarker växer igen.

Då måste man se sanningen i vitögat och konstatera att stora rovdjursstammar många gånger är ett bekymmer just för djurhållningen som är avgörande för att vi ska hålla våra ängs- och hagmarker öppna.

Jag skulle vilja fråga Stina Bergström: Ser inte Miljöpartiet några som helst bekymmer med att vi har allt större rovdjursstammar som gör att djurhållare slutar med sin djurskötsel och att vi därmed ser alltmer igen-vuxna ängs- och hagmarker? Därmed, fru talman, får vi en allt större förlust av biologisk mångfald.

Anf. 108 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att säga att om Johan Hultberg hade lyssnat lite mer noga på mitt anförande hade han hört att jag citerade vad turister från Centraleuropa och studenter från Borneo tycker om det svenska skogsbruket. Det tar jag mig rätten att göra, även om jag företräder ett regeringsparti.

När det gäller Johan Hultbergs fråga om jag inte är bekymrad över att vi har börjat få en större vargstam i Sverige och att det skulle göra att ängs- och hagmarker växer igen mer är jag inte bekymrad över det. Om vi ser på utvecklingen av hur många får vi har i Sverige – det handlar mycket om får och vargproblematiken – ökar de. Det beror på att vi svenskar har börjat

äta mer lammkött. Det är väldigt positivt. Jag tycker att det är en bra form av kött.

Ett annat problem – om vi nu talar om djur, att hålla marker öppna och att också få en mångfald i skogen – är betestrycket i våra skogar. Det gäller inte minst i Småland där man inte har så mycket vargar. Det är ett stort problem att man inte kan sätta tallplantor utan att det bara blir granplantor som klarar sig i våra skogar. Där tror jag att vi skulle behöva en större vargstam som håller efter älgarna. Då kanske vi får en älgstam som är så stor som den i Finland, där man inte alls har det här problemet.

Anf. 109 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Om vi börjar där Stina Bergström slutade tror jag verkligen inte att en ökad rovdjursstam är svaret på hur vi ska minska betesskadorna i det svenska skogsbruket. Vi ser snarare att där vargstammen till exempel har vuxit sig väldigt stor upphör många gånger jakten. Man slutar med löshundsjakten. Därmed får man många gånger ett större problem med betesskadorna. Det tror jag inte riktigt är lösningen. Vi ska ha en gynnsam bevarandestatus för våra rovdjur. Men jag tror inte att det ska användas som ett redskap i att komma till rätta med betesskadorna.

För mig som moderat är det väldigt viktigt att vi för en politik som gör att vi stärker det svenska skogsbrukets konkurrenskraft men också det svenska jordbrukets konkurrenskraft. Det är viktigt för den svenska biologiska mångfalden och vårt naturvårdsarbete. Därför är jag bekymrad över att arbetet med till exempel livsmedelsstrategin som just syftar till att stärka konkurrenskraften för det svenska jordbruket inte går framåt i tillräckligt hög takt. Det är helt nödvändigt att vi har betande mular och aktiva bönder som håller våra ängs- och betesmarker öppna. Annars kommer vi aldrig att klara våra miljömål och då till exempel målet om ett rikt odlingslandskap.

Fru talman! Om vi ska återkomma till frågan om rovdjursförvaltningen skulle jag vilja ställa samma fråga till Stina Bergström som jag ställde till ledamoten Matilda Ernkrans tidigare. Hur ska regeringen säkerställa att beslut om skydds- och licensjakt ska kunna fattas skyndsamt? Jag har noterat att regeringen har nämnt att man ska ha ett skyndsamhetskrav på domstolarna för beredningen. Men hur ska man säkerställa att det går tillräckligt fort?

De frågorna måste nu regeringen svara på. Jag konstaterar att förvaltningsdomstolen har gjort det utlåtande som den gjort. Men nu måste man svara upp från regeringens sida om hur vi ska skapa en fungerande modell så att inte licens- och skyddsjaktsärenden parkeras i långdragna rättsprocesser.

Anf. 110 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Tack, Johan Hultberg, för den frågan! Jag kan inte mer än att hålla med om att det är väldigt viktigt att vi har fungerande processer. Det är väldigt viktigt att vi kan bedriva en effektiv skyddsjakt på vargar som är där de inte ska vara i närheten av tamboskap eller kanske till och med i fårhagar.

Prot. 2015/16:77
9 mars

*Naturvård och
områdesskydd och
Biologisk mångfald*

Därför är det också olyckligt att vi har haft det system som den borgerliga regeringen införde i strid med Århuskonventionen. Den här situationen hade vi kunnat lösa för några år sedan med ett fungerande inventeringssystem och ett fungerande system där man beslutar hur många vargar som det ska bedrivas skyddsjakt på etcetera. Därefter får man en överklagandeprocess som gör att den är färdig innan det är för sent att till exempel jaga vargarna.

Det är särskilt viktigt när det gäller skyddsjakt på varg. Där har vi inte heller samma överklagandeprocess i dag. Det är viktigt att man kan skjuta vargar innan de gör skada om de är för nära tamboskapen. Detta är någonting som regeringen arbetar med. Jag känner mig trygg med att man kommer att lösa det på ett bra sätt.

Jag känner mig också trygg med att regeringen kommer fram med ett förslag på en livsmedelsstrategi. Man har sagt att man tänker lägga fram det i vår enligt de beslut som man har fattat. Där hoppas jag att vi kan få en samsyn kring grunddragen i den livsmedelsstrategin. Det är viktigt att vi har en sådan i Sverige av flera anledningar.

Anf. 111 LARS TYSKLIND (L) replik:

Fru talman! Jag ska ta upp lite frågor om skogen. Det kanske inte är så konstigt med tanke på att jag var med och arrangerade ett skogsseminarium. Stina Bergström sa till och med att jag var med om att göra det. Men det måste sägas att den beskrivning som Stina Bergström här gjorde inte stämde över hela bilden. Vad som också sas var att miljöhänsynsreglerna, vilken typ av skogsbruk man än har, har gått förvånansvärt mycket framåt. Vad som också framkom var att det är väldigt viktigt att vi inte från politiskt håll bestämmer exakt hur skogsbruket ska bedrivas. Det finns ju väldigt många olika typer av skogar där det lämpar sig med olika typer av skogsbruk.

Nu kopplades det ihop med vad studenter från utlandet och sådana har sagt. Jag vill verkligen framhålla att det inte var det diskussionen handlade om, och jag hoppas att Stina Bergström kan verifiera det jag säger i det sammanhanget.

Om vi nu pratar om miljöhänsynsregler i skogen faller ansvaret, precis som Johan Hultberg tog upp, naturligtvis tillbaka på regeringspartierna att jobba fram ett bra innehåll i ett nationellt skogsprogram där man verkligen ser till att få med möjligheter att ta den miljöhänsyn som krävs. Min inställning är ju att i princip alla skogsägare på ett eller annat sätt vill ta miljöhänsyn, så detta måste ändå vara utgångspunkten.

Att vi politiker använder ord som "skövla" i våra beskrivningar anser jag blir väldigt snedvridande.

Anf. 112 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Jag uppfattade inte riktigt frågan, men Lars Tysklind bad mig att verifiera att det fanns olika synpunkter vid det här seminariet, och så var det absolut. Vi diskuterade också vikten av miljöhänsyn i olika typer av skogsbruk.

Vad jag pratade om i mitt anförande var inte att vi ska styra till olika sorters skogsbruk men att man måste ge stöd till hyggesfritt skogsbruk om det ska komma igång ordentligt. Jag vet att till exempel mina svärföräldrar fick plantstöd när de skulle plantera igen sina åkrar på 70- och 80-talet,

och när man ville att bönder och skogsägare skulle gå över till kalhyggesbruk så fick de stöd till sådana saker. Därför tror jag att vi även i dag behöver stöd för att få igång en ny och annan form av hyggesfritt skogsbruk. Vi behöver också forskning på det området och sådana saker.

Jag ser att vi kommer att ha olika sorters skogsbruk, och jag tror säkert även att vi till stor del kommer att ha det konventionella skogsbruket. Det är dock lättare att kombinera ett hyggesfritt skogsbruk med ekoturism, friluftsliv och sociala hänsyn när det gäller de skogar som finns i närheten av där vi bor och sådant.

Jag tror att jag har svarat på Lars Tysklinds frågor.

Anf. 113 LARS TYSKLIND (L) replik:

Fru talman! Det kanske inte var en direkt fråga utan mer en kommentar till det som Stina Bergström sa. Jag kan bara konstatera att Stina Bergström i det här replikskiftet har en betydligt mer nyanserad bild på skogsbruk i allmänhet och i synnerhet när det gäller vad seminariet handlade om.

Jag vill säga att det seminariet var väldigt viktigt, och det som jag tyckte var intressant var att skogsägare inte alls skrek efter bidrag utan snarare ansåg att vi inte ska ha så himmelens mycket regler. På så sätt kan man de facto ha ett hyggesfritt skogsbruk. Vad som också framfördes var att under vissa förutsättningar är det också en lönsamhet i detta att ta ut träden allteftersom.

Det finns alltså en väldigt balanserad bild även bland skogsägare, och jag tror absolut att det är viktigt att vi ändå lägger fast att miljömålen och produktionsmålen måste stå sida vid sida, inte minst nu när vi har diskuterat arbetet kring klimatet och skogens roll när det gäller det. Vi kan inte bara fastna i att skogen ska bevaras och skyddas, utan vi måste kunna ta en diskussion om hur vi kan använda skogen för substitution, där vi använder skogsprodukter som ersättning för andra produkter som har ett mer fossilt ursprung.

Det är bra att kunna konstatera att även Miljöpartiet och Stina Bergström är ute efter bra domstolsprocesser, men jag tycker ändå att det var lite oklart. Det vi pratar om är ju den licensjakt som varit och som har omöjliggjorts på grund av domstolsprocesser. Nu har Högsta förvaltningsdomstolen sagt att man ska kunna överklaga till domstol, men då har den sittande regeringen ett väldigt ansvar att komma med ett förslag så att detta fungerar i ett domstolsförfarande.

Anf. 114 STINA BERGSTRÖM (MP) replik:

Fru talman! Vi har haft EU:s ögon på oss länge när vi har bedrivit eller godkänt licensjakt. Det tycker jag har varit oroande av flera skäl, inte minst därför att en reaktion från EU med ett nej till vargjakt över huvud taget skulle kunna leda till att vi inte kan bedriva en bra skydds jakt på varg. Det tycker jag skulle vara väldigt olyckligt, och jag hoppas att vi inte hamnar i den situationen.

Jag måste återigen säga att det beslut som nu kom från Högsta förvaltningsdomstolen var väntat. Man måste kunna överklaga sådana här beslut till en rättsinstans. Miljöpartiet har länge trott att det är så vi måste ha det, och då är det klart att man måste utgå från det när man gör processerna och

tar beslut om skyddsjakt och, eventuellt i framtiden, en licensjakt när vi har en vargstam som är så livskraftig så att vi kan bedriva en licensjakt.

Detta hoppas även jag på någon gång i framtiden, men där är vi inte ännu. Det stora problemet som vi måste lösa är hur vi får en fungerande invandring. Förra året tror jag att det var tre vargar som hade invandrat till Sverige, och två har blivit skjutna. Det finns alltså bara en kvar som har chans att fortplanta sig och få valpar, vilket är jätteviktigt om vi ska få en livskraftig vargstam i Sverige.

Det hoppas jag alltså på. Sedan är det mycket som jag skulle vilja säga om skogen, men som sagt, i nästa vecka har vi en skogsdebatt, och jag ser fram emot att få debattera fler skogsfrågor då.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 mars.)

§ 14 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Propositioner

2015/16:96 Informationsutbyte med USA

2015/16:112 Avtal om fördjupat partnerskap och samarbete mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Kazakstan, å andra sidan

2015/16:122 Deltagande med väpnad styrka i utbildning utomlands

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 mars

2015/16:468 Avdragsrätten för representation

av *Ulf Berg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:469 Övernattbefordran

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:470 Det svenska portot

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Mehmet Kaplan (MP)

2015/16:471 Backaundantaget

av *Lars Hjälmered* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:472 Jägarnas finansiering av det allmänna uppdraget om viltvård

av *Sten Bergheden* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 mars

2015/16:927 Delaktighet i vården

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:928 Sjöfartsstödet

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:929 Anslag till underhåll av järnvägssträckan Boden–Bastuträsk

av *Edward Riedl* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:930 Översyn av 183-dagarsregeln

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:931 Ryska attacker mot hbtq-rättigheter

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2015/16:932 Handläggningstider vid Nationellt forensiskt centrum

av *Roger Haddad* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:933 Konfliktförebyggande åtgärder på asylboenden

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2015/16:934 Hjälp till flyktingar som är fast vid den jordanska gränsen

av *Sofia Damm* (KD)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2015/16:935 Avvisningar

av *Kent Ekeröth* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2015/16:936 Resandeströmmar mellan Sverige och Danmark

av *Erik Ottoson* (M)

till statsrådet Anna Johansson (S)

2015/16:937 Inbrottsstöld som ny påföljd

av *Beatrice Ask* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2015/16:938 Skatten på biodrivmedel

av *Rickard Nordin* (C)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2015/16:939 Legitimation för kuratorer

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2015/16:940 Sjukersättning

av *Lars-Arne Staxäng* (M)

till socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S)

2015/16:941 Svensk tolkning av regelverk för kemikalier
av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)
till klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP)
2015/16:942 Lokförarlicens
av *Jimmy Ståhl* (SD)
till statsrådet Anna Johansson (S)

§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 8 mars

2015/16:877 Handläggningstiderna för validering av legitimationen för utländsk sjukvårdspersonal
av *Jenny Petersson* (M)
till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson (S)
2015/16:832 Samordnad gräns- och id-kontroll
av *Elisabeth Svantesson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2015/16:835 Insatser mot människosmuggling
av *Jessica Polfjärd* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2015/16:843 Sveriges verkliga befolkningens mängd
av *Maria Malmer Stenergård* (M)
till finansminister Magdalena Andersson (S)
2015/16:844 Spritlangning till ungdomar
av *Thomas Finnborg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2015/16:858 Väntetider för att få vapenlicens
av *Hans Hoff* (S)
till statsrådet Anders Ygeman (S)
2015/16:860 Fortsatt oacceptabelt långa handläggningstider för vapenlicens
av *Johan Hultberg* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

den 9 mars

2015/16:870 Vinterdäck på lastbilar
av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)
2015/16:871 Undantag från id-kontroller avseende Bornholmstrafiken
av *Anders Hansson* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)
2015/16:874 Utbetalning av EU-stöd till lantbrukare
av *Lars-Arne Staxäng* (M)
till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2015/16:896 Ökning av tuberkulos i Sverige
av *Cecilia Widegren* (M)
till statsrådet Gabriel Wikström (S)
2015/16:892 Id-kontroller för inresa i Sverige
av *Erik Ottoson* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)
2015/16:900 Autonoma fordon
av *Erik Ottoson* (M)
till statsrådet Anna Johansson (S)

Prot. 2015/16:77
9 mars

§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.47.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdets början till och med § 5
anf. 31 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 58 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 90 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 12 och
av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Tillkännagivande om Prins Oscars födelse	1
§ 2 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 4 Ärenden för bordläggning	3
§ 5 Grundskolan	3
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU12.....	3
Anf. 1 LENA HALLENGREN (S)	3
Anf. 2 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M).....	6
Anf. 3 LENA HALLENGREN (S) replik	9
Anf. 4 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	9
Anf. 5 LENA HALLENGREN (S) replik	10
Anf. 6 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	10
Anf. 7 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	11
Anf. 8 LENA HALLENGREN (S) replik	14
Anf. 9 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	14
Anf. 10 LENA HALLENGREN (S) replik	15
Anf. 11 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	16
Anf. 12 JABAR AMIN (MP).....	16
Anf. 13 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	18
Anf. 14 JABAR AMIN (MP) replik.....	19
Anf. 15 CAMILLA WALTERSSON GRÖNVALL (M) replik	19
Anf. 16 JABAR AMIN (MP) replik.....	19
Anf. 17 DANIEL RIAZAT (V).....	20
Anf. 18 ANNIKA ECLUND (KD)	22
Anf. 19 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	24
Anf. 20 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	26
Anf. 21 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	26
Anf. 22 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	27
Anf. 23 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	28
Anf. 24 CHRISTER NYLANDER (L)	28
Anf. 25 DANIEL RIAZAT (V) replik	30
Anf. 26 CHRISTER NYLANDER (L) replik	31
Anf. 27 DANIEL RIAZAT (V) replik	31
Anf. 28 CHRISTER NYLANDER (L) replik	32
Anf. 29 GUNILLA SVANTORP (S).....	32
Anf. 30 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	34
Anf. 31 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	34
Anf. 32 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik	35
Anf. 33 GUNILLA SVANTORP (S) replik.....	36
Anf. 34 LENNART AXELSSON (S)	36
(Beslut fattades under § 12.)	36
§ 6 Gymnasieskolan.....	37
Utbildningsutskottets betänkande 2015/16:UbU13.....	37

Anf. 35 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	37	Prot. 2015/16:77
Anf. 36 MICHAEL SVENSSON (M).....	39	9 mars
Anf. 37 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik.....	41	
Anf. 38 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	41	
Anf. 39 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik.....	41	
Anf. 40 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	42	
Anf. 41 JABAR AMIN (MP)	42	
Anf. 42 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C).....	43	
Anf. 43 DANIEL RIAZAT (V).....	45	
Anf. 44 ROGER HADDAD (L).....	48	
Anf. 45 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	49	
Anf. 46 ROGER HADDAD (L) replik.....	50	
Anf. 47 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	50	
Anf. 48 ROGER HADDAD (L) replik.....	51	
Anf. 49 ANNIKA ECLUND (KD).....	51	
Anf. 50 STEFAN JAKOBSSON (SD)	53	
Anf. 51 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	54	
Anf. 52 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik.....	55	
Anf. 53 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	55	
Anf. 54 STEFAN JAKOBSSON (SD) replik..... (Beslut fattades under § 12.).....	56	
§ 7 En fråga om konsumentskyddet vid semesterboende	57	
Civilutskottets betänkande 2015/16:CU20	57	
(Beslut fattades under § 12.).....	57	
§ 8 Punktskatter	57	
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU18	57	
Anf. 55 PER ÅSLING (C).....	57	
Anf. 56 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	59	
Anf. 57 DAVID LÅNG (SD)	61	
Anf. 58 LARRY SÖDER (KD).....	63	
Anf. 59 HANNAH BERGSTEDT (S).....	64	
Anf. 60 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	67	
Anf. 61 HANNAH BERGSTEDT (S) replik	67	
Anf. 62 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M) replik	67	
Anf. 63 HANNAH BERGSTEDT (S) replik	68	
Anf. 64 DANIEL SESTRAJCIC (V).....	68	
(Beslut fattades under § 12.).....	69	
§ 9 Skatteförfarande och folkbokföring.....	69	
Skatteutskottets betänkande 2015/16:SkU20	69	
Anf. 65 ANETTE ÅKESSON (M).....	69	
Anf. 66 OLLE FELTEN (SD)	71	
Anf. 67 GÖRAN LINDELL (C).....	73	
Anf. 68 DANIEL SESTRAJCIC (V).....	74	
Anf. 69 LARRY SÖDER (KD).....	76	
Anf. 70 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	78	
Anf. 71 LARRY SÖDER (KD) replik.....	78	
Anf. 72 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik	79	
Anf. 73 LARRY SÖDER (KD) replik.....	79	

Anf. 74 SARA KARLSSON (S).....	80
Anf. 75 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik.....	81
Anf. 76 SARA KARLSSON (S) replik.....	82
Anf. 77 DANIEL SESTRAJCIC (V) replik.....	82
Anf. 78 SARA KARLSSON (S) replik.....	83
Anf. 79 ANETTE ÅKESSON (M) replik	83
Anf. 80 SARA KARLSSON (S) replik.....	84
Anf. 81 ANETTE ÅKESSON (M) replik	84
Anf. 82 SARA KARLSSON (S) replik.....	85
Anf. 83 OLLE FELTEN (SD) replik.....	85
Anf. 84 SARA KARLSSON (S) replik.....	86
Anf. 85 OLLE FELTEN (SD) replik.....	86
Anf. 86 SARA KARLSSON (S) replik.....	86
(Beslut fattades under § 12.)	87
§ 10 Naturvård och områdesskydd och Biologisk mångfald	87
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU6	87
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2015/16:MJU11	87
Anf. 87 JOHAN HULTBERG (M)	87
Anf. 88 RUNAR FILPER (SD).....	90
Anf. 89 KRISTINA YNGWE (C).....	92
Anf. 90 JENS HOLM (V)	95
Anf. 91 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	97
Anf. 92 JENS HOLM (V) replik.....	97
Anf. 93 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	98
Anf. 94 JENS HOLM (V) replik.....	98
Anf. 95 LARS TYSKLIND (L)	99
Anf. 96 JENS HOLM (V) replik.....	101
Anf. 97 LARS TYSKLIND (L) replik	101
Anf. 98 JENS HOLM (V) replik.....	101
Anf. 99 LARS TYSKLIND (L) replik	102
Anf. 100 LARS-AXEL NORDELL (KD)	102
Anf. 101 MATILDA ERNKRANS (S).....	104
Anf. 102 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	106
Anf. 103 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	106
Anf. 104 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	107
Anf. 105 MATILDA ERNKRANS (S) replik.....	107
(forts. § 13).....	108
Ajournering.....	108
Återupptagna förhandlingar	108
§ 11 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 3 mars	108
SoU9 Riksrevisionens rapport om patientsäkerhet.....	108
FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.....	109
FöU6 Skydd för geografisk information	110
CU16 En kortare instanskedja för detaljplaner och områdesbestämmelser	110
CU17 Riksrevisionens rapport om samhällets stöd till överskultsatta.....	110
§ 12 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	110

UbU12 Grundskolan.....	110	Prot. 2015/16:77
UbU13 Gymnasieskolan.....	112	9 mars
CU20 En fråga om konsumentskydd vid semesterboende	112	
SkU18 Punktskatter	113	
SkU20 Skatteförfarande och folkbokföring.....	114	
§ 13 (forts. från § 10) Naturvård och områdesskydd och		
Biologisk mångfald (forts. MJU6 och MJU11)	115	
Anf. 106 STINA BERGSTRÖM (MP)	115	
Anf. 107 JOHAN HULTBERG (M) replik	118	
Anf. 108 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	118	
Anf. 109 JOHAN HULTBERG (M) replik	119	
Anf. 110 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	119	
Anf. 111 LARS TYSKLIND (L) replik	120	
Anf. 112 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	120	
Anf. 113 LARS TYSKLIND (L) replik	121	
Anf. 114 STINA BERGSTRÖM (MP) replik	121	
(Beslut skulle fattas den 16 mars.).....	122	
§ 14 Bordläggning	122	
§ 15 Anmälan om interpellationer	122	
§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar	123	
§ 17 Anmälan om skriftliga svar på frågor	124	
§ 18 Kammaren åtskildes kl. 16.47	125	